



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,  
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis  
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,  
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque  
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

**Castro Palao, Fernando de**

**Lugduni, 1669**

Disputatio II. De excommunicationis censura.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

perissent. Cap. Monachi. Cap. cum illorum, de senentia excommunicat.

De quo latius cum de hac excommunicatione habeatur sermo Secundo conceditur omnibus Episcopis in Trident. sess. 24. ca. 6. de reformat. Potestas absolventi ab omnibus censuris, & penis Sedi Apostolicæ referatis, modo non fuerit publicæ inq[ui]sitionis ad forum concatoriolum deducta. Tertio Religiosis ordinum Mendicantium, & aliis qui in eor[um] privilegiis communicant, conceditur per modum privilegii perpetui potestas absolventi ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ referatis exceptis illis, quæ in bulla cana Domini continentur, ut habetur in n[ost]ri privilegii verbo absolventi. Quarta privilegio bullæ Cruciatæ facultas conceditur cuilibet sacerdoti ab ordinario approbato absolventi ab omnibus censuris non referatis toties quoties referatis verò etiam in bulla Cruciatis semel in vita, & semel in morte. Et his absolutionibus nulla censuratio obligatio comparandi coram auctore censuræ relinquatur, quia nomine ipsius, & ex eius delegatione impena est. Quæ omnia latius explicati tria in 2. de bulla Cruciatæ p[ar]t. 8. §. 4. ubi an hæc absolutio vitæ Cruciatæ prodere possit pro foro externo.

6. Sub obligatione tamen comparandi coram censuræ auctore conceditur Episcopis, imò sacerdoti proprio facultas absolventi quilibet impedito adire Pontificem ex quacunque causa hoc n[on] situr impeditum. Vti habetur in cap. ea n[on] situr. Et cap. n[on] situr de senentia excommunicat. In quibus textibus cessit solum sit sermo de excommunicatione incurta ob percussione[m] clericis, Doctores tamen committere extendunt ad quamlibet censuram Pontifici referatam sententia latius tradunt Navar. 2. p[ar]t. num. 8. Vgolin. ab. 1. de censur. cap. 4. §. 9. num. 11. & sequitur lib. 2. thesauri casuum. cap. 20. num. 25. Coninch. lib. 1. dub. 1. §. 6. num. 2. 4. Galpar. Hurtado disp. 1. de diffinit. 3. Neque sic impeditur teneri medio procuratore comparere coram Pontifice, sed solum obligatur cessante impedimento comparere; alias in eandem excommunicationem incidere iuxta textum in cap. eos qui de senentia excommunicat in 6. Vti notatur Navar. Vgolin. Sayr. Coninch. & Hurtado loc. cit.

7. Deinde pro articulo mortis omnibus sacerdotibus etiam excommunicatis concedit Trident. sess. 14. cap. 7. facultatem absolventi ab omni censura sine iuris, sine hominis præfetto prius iuramento quod quamprimum possit se præsentabit eia[rum] quo de hac absolutione erat, ut colligitur ex d. cap. eos qui de senentia excommunicat in 6. Vti notatur Navar. Vgolin. Sayr. Coninch. & Hurtado loc. cit.

DISPUTATIO II.

De Excommunicationis censura.

Explicatis iis quæ communia sunt omnibus censuris, explicari debent quæ cuilibet censura sunt propria. Cum ergo excommunicatio sit præcipua censura, ab ea eorundem sumimus.

PUNCTUM I.

- 1. Vnde dicitur excommunicatio.
2. Quælibet deservit.
3. Quibus bonis priuat excommunicatio.
4. Quia ratione ab aliis penis distinguatur.
5. Est omnium peccatorum gravissima.

1. Excommunicatio dicitur, quia à communione segregat. Et enim cum fideles omnes tempore nascens Ecclesie pertenerant in doctrina Apostolorum, & communione corporis Christi, iuxta illud Actuum 2. qui ab hac communione arcebantur, dicebantur excommunicati, id est, extra communionem facti. At feruore fidelium erga communionem diminito, & peccatis aggregatis Ecclesia excommunicationis censuræ priuationem auxit, ut non solum priuaret excommunicatum Eucharistiæ receptione, sed receptione aliorum Sacramentorum, illorumque administratione, aliisque bonis, ut bene notauit Henricq. lib. 13. de excommunicat. cap. 2. num. 1. Doctores cõmmittere definiunt excommunicationem, ut sit censura ab Ecclesia instituta, separans excommunicatum à communione fidelium. Colligitur ex cap. omnis Christianus. Cap. canonica. 11. q. 1. Dicitur censura; quia censuratur, & corrigitur rebelles, & contumaces media bonorum Ecclesiasticorum priuatione, quodque regulariter solum in eos, quorum correctio speratur, factenda est, ut colligitur ex cap. non audiam. 2. q. 3. cap. 1. de senentia excommunicat. in 6. & pluribus etiam Couarrui. in cap. alma. 1. p[ar]t. 5. num. 15. Sayrus lib. 1. de excommunicat. cap. 3. num. 9. Quod si aliquando in eum, qui non præsumitur emendandus, facta fuerit, id est, ne alii eius communicatione inficiantur iuxta textum in cap. referenda. Cap. corripiantur. 2. q. 3. Appellatur Ecclesiastica, quia ab Ecclesia fuit instituta, ut pluribus comprobatur Sayrus lib. 1. thesauri casuum. cap. 4. num. 8. & Sayr. disp. 7.

Neque contrarium colligitur ex illis verbis Christi, Mathe 18. Si Ecclesia nõ auerit se tibi sicut ethnicus, & publicanus, ibi namque non priuatur rebellis Ecclesie bonis, sed monetur rebelles, ut illius consortium fugiant, eaque cum illo communicent, sicuti cum ethnicis, & publicano. Deinde separat excommunicatum à communione fidelium, id est, separat excommunicatum, ne communicet cum aliis fidelibus.

3. Sed quia fideles pluribus in bonis communicare inter se possunt, videndum est quibusnam excommunicatio priuat. Primo namque fideles excommunicantur in fide, charitate, & gratia, donisque supernaturalibus, quibus Christo Domino tanquam capiti vniuntur; non quia per fidem, & gratiam aliorum nostra fides, & gratia augetur, sed quia ratione bonorum operum iustorum, quæ ab ipsa fide, & gratia proueniunt etiam absque expressa ipsorum intentione concedit aliis deus specialia auxilia, singulariaque beneficia, ut colligitur ex Paulo ad Rom. 12. 1. Cor. ad Ephes. 4. His namque bonis non priuat excommunicatio, sed supponit excommunicatum priuatum medio peccato ad incurrendam excommunicationem requisito: Ecclesia namque nec priuat, nec priuare potest fideles fide, gratia, aliisque virtutibus supernaturalibus: hæc enim non nisi à volentibus deperduntur. Vnde existente excommunicatione potest excommunicatus ea bona recuperare, si à contumacia resipiscat, colligitur videtur ex 2. Dixi. Cap. Magna de pen. dist. 1. Secundo communicant fideles in conuictu pure externo, scilicet in colloquiis, contractibus, & commerciis. Tertio in bonis spiritualibus, ut in Sacramentis, orationibus Ecclesie, aliisque diuinis officiis. Excommunicatio igitur si pro maiori sumatur priuat excommunicatum hæc secunda, & tertia communicatio, ut tantis bonis priuatus ab inobedientia, & contumacia recedat iuxta textum in cap. cum non ab homine de senentia excommunicat.

Notanter dixi orationibus Ecclesie, ut tacite insinuetem excommunicatum priuari tantum bonis, quæ nomine Ecclesie præstantur, non verò quæ præstantur nomine singulorum fidelium. Non enim Ecclesia priuate intendit excommunicatum bonis spiritualibus, quæ ipsi ab aliis fidelibus nomine proprio communicari possunt. Nam hæc non sunt bona Ecclesie, neque illius dispositioni subduntur, sed fidelium propria, & ex eorum voluntate applicantur. Quapropter pro excommunicatis etiam denunciatis priuata intentione, seu nomine proprio poteris orare & sacrificij actum quatenus à te procedit offerre in illorum satisfactionem, & impetrationem, ut restit aduertit Siluest. verbo excommunicatio. 1. num. 2. Navar. cap. 27. num. 36. Couarrui. cap. alma. 1. p[ar]t. 5. num. 4. Aulla 2. p[ar]t. de censur. cap. 6. dist. 4. dub. 1. concl. 2. Laym. lib. 1. sum. tract. 5. p[ar]t. 2. cap. 1. num. 4. Porro excommunicatio sæpe nomine anathematis significatur, ut constat ex cap. Guillelarius 23. 7. 4. Nam esto præcisè, & in rigore significet separationem à communione, ut tradit S. Chrysol. hom. 16. ad Roman. 5. Thom. ad Galatas vel ut placet August. 1. 4. suorum operum. cap. 40. & 41. in Numeros, significet maledictionem, seu execrationem iuxta illud Mar. 14. cepit anathematizare, & Zacharias. 14. habitamus in Hierusalem, & anathema non erit amplius. At cum excommunicatus à consortio fidelium separatur, & offeratur, & tanquam quid execrabile, & maledictum vitetur, merito sub hac voce anathema, excommunicatio maior intelligitur. In sacris autem canonibus anathema partim usurpatur ad significandam excommunicationem incurtam propter hæresim, vel illius suspensionem, utpote omnimodam, & præcipuam ab Ecclesia separationem iuxta textum in cap. cum non ab homine de Iudicis, & Trident. sess. 15. cap. 3. de reformat. partim ad significandas quasdam excommunicationis solemnitates, videlicet cum excommunicatio denuntiatur candelis incensis, & postmodum extinctis, aliisque ceremoniis ab Ecclesia institutis iuxta textum in cap. debent. 1. q. 3. Quia ratione in cap. Guillelarius anathemati addita est vox Maranatha, quæ domini aduentum significat. 1. Corinth. 16. qua denotatur excommunicatum, nisi peniteat præciturum ab Ecclesia esse futurum vsque ad Domini aduentum, ubi suæ contumaciæ penas luet; sicuti notauit Glossa in dicto cap. Guillelarius. Partim anathema sumitur ad distinctionem minoris excommunicationis, ut in cap. Engeltrudam. 3. q. 4. ubi prius lata fuit excommunicatio minor, & postmodum maior. Vnde Couarrui. cap. alma. 1. p[ar]t. 5. num. 15. Suar. dist. 8. sess. 2. num. 9. Sayrum lib. 1. thesauri casuum. cap. 3. num. 6. Coninch. disp. 14. dub. num. 4. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. p[ar]t. 2. cap. 1. in fine.

4. Ex his constat, quia ratione excommunicatio ab aliis censuris, scilicet suspensione, & interdicto distinguitur. Distinguitur namque quia pluribus bonis priuat, & præcipue quia illis priuat, quatenus sunt fidelium inter se communicatio, suspensio namque beneficii, & officij Ecclesiastici vsu priuat, interdum diuinis officiis secundum eorundem naturam: at excommunicatio directè, & per se illis, aliisque bonis priuat, quatenus fideles per illa inter se communicant, ut bene aduertit Coninch. disp. 14. dub. 1. num. 2.

5. Secundo constat excommunicationem esse omnium peccatorum Ecclesiasticorum gravissimam, utpote quæ priuat maximis spiritualibus bonis, idèoque Celestium. III. in cap. cum non



ab homine, de iudiciis inquit, Ecclesiam post Anathema latum non habere ultra quid faciat. Quapropter monet Trident. sess. 25. cap. 3. ne hac censura Ecclesiastici iudices utantur, nisi quando iam nullum aliud superest remedium; & ob eandem rationem nunquam fertur in communitatem, ut talis est. *Cap. Romanæ de sententia excommunic. lib. 6. ne contingat innocentem aliquem ligari, vt plures referens tradunt Nauarr. cap. 27. num. 13. Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 9. num. 3. Henric. lib. 13. cap. 25. num. 3. Vgolin. de censuris. tab. 2. cap. 16. Sayrus lib. 1. casuum. cap. 8. num. 16.*

PUNCTVM II.

Quotplex sit excommunicatio.

1. Excommunicatio diuiditur in maiorem, & minorem.
2. Qualis sit hac diuisio.
3. Excommunicatio absolute prolata de maiori intelligitur.
4. Alia est lata à iure, alia ab homine, & qua hæc sint.

1. Diuiditur excommunicatio in maiorem, & minorem ex omnium sententia, iuxta textum in cap. penult. Et ibi Gloss. verbo *non tantum, de sententia excommunicat. & cap. 1.* Et ibi Glossa verbo *speciem de exceptionibus in 6. & aliis.* Maior excommunicatio est, que priuat actiua, & passiuua Sacramentorum receptione, suffragiis Ecclesie, & communione fidelium. Minor sola passiuua Sacramentorum receptione priuat. Appellatur maior excommunicatio comparatione minoris, quia à communione plurium spiritualium bonorum arceat, quam minor. Minor dicitur comparatione maioris, quia minori priuatione contenta est, vt rectè Sotus in 4. d. 2. q. 1. art. 1. §. contra nomina. Vcl quia maior semper ob peccatum mortale contrahitur, minor vero sæpe ob veniale.

2. Hanc diuisionem esse analogi in sua analogata, quod excommunicatio minor non fit simpliciter excommunicatio, docuit Henric. lib. 13. de excommunicat. cap. 2. num. 2. consentit Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 18. Et fauet D. Thom. in addit. 3 p. q. 21 ar. 1. ad 4. Sed relictis alijs Doctores censent esse generis in species. Etenim cum excommunicatio minor priuet communione passiuua Sacramentorum, que sunt bona Ecclesie præcipua, propriè censura est.

3. Verùm est minor excommunicatio verè, & propriè excommunicatio sit, attamen absolute prolata excommunicatio semper de maiori intelligitur, vt expressè definitur Gregor. IX. in cap. si quem penult. de sententia excommuni. Nam licet ante ipsum Gregorium excommunicatio simpliciter sumpta sæpe pro minori intelligebatur, vt conilat ex cap. sacerdote de consecrat. disp. 1. & cap. Engeltrudam. 3. quæst. 4. Attamen post ipsum Gregorium nunquam pro minori, sed pro maiori sumitur, vt tradit Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 8. num. 5. Henric. lib. 13. cap. 2. n. 2. Sayrus lib. 1. cap. 4. num. 19. Coninch. disp. 14. dub. 1. circa finem. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. p. 2. cap. 1. num. 1. & alij communiter.

Neque his obstat textus in c. 1. de exception. in 6. qui est post Gregor. vbi dicitur, si quis in iudicio excommunicationem opponat, illius speciem declarare debere. Quod dictum est (inquit Glossa) propter speciem excommunicationis maioris (vel minoris, ergo sub nomine excommunicationis absolute prolato non venit excommunicatio maior intelligenda; aliàs non teneretur excommunicationis speciem declarare, cum satis declarata esset. Non inquam obstat, nam vt ex communi sententia tradit Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 8. num. 5. Auila 2. p. c. 1. dub. vltima. Decisio illius textus est specialis in fauorem causarum iudicialium, & iudicium; ne lites in infinitum his exceptionibus protrahantur: vel vt placuit rebus Suar. disp. 8. sect. 3. num. 6. Cininch. disp. 14. dub. 1. in fine. species excommunicationis, exprimens est non quidem maior, aut minor, quia iam supponitur maiorem esse debere. Sed quæ species maioris sit, an violationis Ecclesie, an percuisionis clerici; Quod non obscure colligitur ex verbis textus, præcipue ex §. si verò, probanda enim erat exceptio aperitissimis documentis, quod nullatenus fieri posset allegata excommunicatione in genere, nisi illius causas, & circumstantias declararet.

4. Porro excommunicatio alia est lata à iure, alia ab homine. Quæ à iure fertur durat in perpetuum, que verò ab homine solum dum ipse viuit, vel in officio perferat, vt tradit Glossa in cap. à nobis, verbo non nisi subditis, de sententia excommunicat. Et ibi Panormit. Excommunicatio ab homine alia est generalis, alia specialis iuxta dictum textum in cap. à nobis, & communem sententiam. Generalis est quæ fertur per modum statuti nulla persona nominatim citata specialis, quæ premiffa Rei citatione iniungitur. Deinde alia est excommunicatio iusta, alia iniusta, alia valida, alia inualida, alia referuata, alia non referuata, de quibus diuisionibus disp. præced. p. 2. dictum est.

PUNCTVM III.

De causa efficiente, materiali, & formali excommunicationis.

1. Ad ferendam excommunicationem requiritur iurisdictio, qua clericalem ordinem supponit.
2. Nemo nisi qui baptizatus sit, & vsum rationis habeat ligari potest excommunicatione.
3. Qualiter debeant existere in territorio excommunicantis.
4. In vniuersitatem quæ talis est, excommunicatio ferri non potest.
5. Excommunicatio semper ob peccatum mortale ferenda est. Quinimo ob peccatum futurum.
6. Proponitur vulgaris casus de vinea deustatoribus, an singuli quantitate leuem surripientes excommunicatione ligentur.
7. Deciditur obligatos esse ad leuis quantitatis restitutionem.
8. Qualiter obliget excommunicatio lata ad reuelandas scripturas.
9. Qualiter ab hac obligatione excusari.
10. Nunquam ferenda est excommunicatio, quando alia via emendari delictum potest.
11. Si Episcopus denegat monitorias litteras, appellari ab eo potest.
12. Qualiter monitoria cessare debeant.
13. Testes vj monitoriarum deponentes, non coguntur iurare.
14. Modus ferendi excommunicationem nullus est prescriptus.

1. Quæ in hoc puncto proponuntur disp. præcedenti explicata sunt, idèque breuiter perstringam. Ad ferendam excommunicationem primò requiritur clericalis ordo, quippe Laycus tractare Ecclesiastica negotia non potest, cap. determinus, de iudiciis. Non tamen opus est ordinem sacrum habere, sed sufficit prima tonsura, vt indicat Celestin. III. cap. transmissam de Electione. Et tradit Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 11. num. 2. Requiritur tamen ne coniugatus sit. His enim ab alio quam à Pontifice de plenitudine potestatis committi non potest potestas censuras ferendi, vt notauit Henric. lib. 13. cap. 24. num. 1. & colligitur ex cap. 1. de cleric. cingent. lib. 6. & Trident. sess. 23. cap. 6. de reformat. Secundo requiritur iurisdictio in foro externo in eos, qui excommunicandi sunt; vt docuit Glossa communiter recepta in cap. transmissa de Electione & cap. cum ab Ecclesiasticis, de officio ordinarij. Et ibi Panormit. num. 45. Couarruu. dicto §. 11. num. 1. Nauarr. c. 27. num. 5. Et colligitur expressè ex cap. à nobis 1. de sententia excommunicat. cap. finali de constitutionibus. in 6. Cap. 2. & 6. de officio ep. potest. iudicis delegati. Tertio non debet prædicta iurisdictio esse impedita, vt tradit Panormit. in cap. ad probandum numer. 2. & 11. de re iudic. Nauarr. num. 7. Couarruu. num. 4.

2. Quoad causam materialem attinet, seu ad eos, qui excommunicationi subduntur, aduerte neminem excommunicari posse, qui baptizatus non sit, quia vt inquit Trident. sess. 14. cap. 2. Ecclesia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus. Ex baptizatis autem non nisi rationis compotes aliàs delicti, ob quod excommunicatio contrahi debet capaces esse non possunt: vt bene Panormit. in cap. ab excommunicat. 2. num. 5. de scriptis, & cap. per eas, num. 11. de sententia excommunicat. Quinimo impuberes doli capaces etiam in excommunicatione iuris incidentis cap. 1. & fin. de sententia excommunicat. excommunicatio lata ab homine regulariter non afficiuntur, quamuis affici possent, vt tradit alijs relictis Sayrus lib. 1. thesaur. cap. 8. n. 4.

3. Puberes verò, & doli compotes vt excommunicatione afficiantur debent delinquere in territorio excommunicantis quia aliis non sunt excommunicantis subiecti, neque illi rebelles & contumaces, vt probat textus in cap. vt animarum. Et ibi Glossa de constitutionibus. in 6. Et cap. cum Episcopus, de officio ordinarij. Contingit autem subditum esse corporaliter extra excommunicantis territorium, & delinquere in Diocesi excommunicantis, vt si lata esset excommunicatio in Diocesi Vallisoletanæ aduersus parochos ultra duos menses à sua parochia absentes, vel aduersus eos qui ibidem ablata non restituantur ligarentur parochi Diocesis Vallisoletanæ, & non restituentes extra Diocesim commorantes, quia moraliter in Diocesi reputantur existere, siquidem ibi committunt delictum non restituantur optime notauit Coninch. disp. 13. dub. 7. concl. 6. & 7. n. 61. & 62. Superiores verò Religiosorum vbi libet possunt suos subditos excommunicare; quia eorum iurisdictio non ex territorio in personas deriuatur, sicuti Episcopalis iurisdictio, sed immediate ipsas personas spectat, vt bene aduertit Coninch. supra concl. 9. num. 64.

4. In vniuersitatem, seu communitatem quæ talis est non

Quam excommunicatio fertur, nec ferri potest, ut deciditur cap. Romana §. in universitatibus de sententia excommunicat. in 6. Ne contingat aliquem innocentem ligari. Sed ferenda est in omnibus, & singulis illius communitatis, qui rebelles, & contumaces extiterint, ut ex dicto textu notat Glossa §. v. in universitatibus. Henricus lib. 13. cap. 15. num. 4. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 2. §. A. Sayrus lib. 1. thesauri casuum cap. 8. num. 18.

5. Si vero de causa materiali, ob quam excommunicatio infligitur, loquamur, necessario est peccatum mortale; alias hæc pena, quæ est omnium maxima non committitur reus culpæ. Contumaciam enim est non priuare subsidio regni cælestis qui per peccatum non se priuauit, ut dixit D. Thom. in additionibus. 1. p. quæst. 21. art. 5. Debet autem peccatum exterius prodire, ut ob illius causam excommunicatio infligitur, quia dum est mente peccatum solus Deus iudex illius est. Imò debet esse peccatum futurum, quod comminatio excommunicationis præcedat, iuxta textum in cap. sacro, cap. per istas de sententia excommunicat. de cap. Romana §. oratio. Et cap. constitutionem, eodem tit. in 6. alias excommunicatio non est pena medicinalis, sed vindictæ, ut iniquos rebelles, & inobedientes Ecclesie puniat.

6. Sed aduersus supradicta obicit vulgaris casus de vinea deatatoribus. Coningit enim sæpe plures diuisim deuitare vineam, quorum singuli quantitatem leuem arripuerunt, neque vnus in alterius damnificationem consistit: iudex verò Ecclesiasticus, ut prædictum damnum repararet, promulgat excommunicationem aduersus omnes illos, qui vineam deuitauerunt, nisi restituerint, ecce qualiter ob culpam leuem excommunicatio ferri potest. Nauar. cap. 17. n. 130. & 74. verisimiliter quod excommunicatio. Coenens in cap. alma mater. 1. p. §. 9. num. 2. illar. quarta. Per. Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 1. n. 200. §. 5. num. 49. Et seqq. & dub. 8. per totum censent prædictam excommunicationem nullo modo ligare eos qui solum leuem quantitatem restituerunt. Dicitur, quia est finis, qui per excommunicationem obtineri intenditur grauis sit, scilicet grauis nouementi reparatio: at quod singulis præcipitur, leue est in se ut patet, leuiterque conducit ad prædicti finis consecutionem. Non enim singulorum restitutio per se sumpta cum leuis quantitatis sit, reparare grauius damnum potest. Quod si dicas, ergo nullus effectus est censura, quæ hoc modo expeditur, ut pote quæ ligare nequit omnes collectiue, ut materialitatem est, neque etiam diuisim ob materia leuitatem. Respondetur potest admittendo nullus effectus esse, casu quo nullus esset qui grauem quantitatem obligatus esset restituere: sed quia id non præsumitur, idcirco hæc excommunicationes feruntur.

7. Nihilominus verius est singulos obligatos esse suam leuem quantitatem restituere, ut docuerunt Sorus n. 4. disp. 22. quæst. 1. et 15. arguitur. Et lib. 4. de iustit. quæst. 7. art. 3. circa modum. Ludovic. Lopez 1. p. instruct. cap. 93. Corduba tract. de casibus conscientie quæst. 70. Michael Salon. 2. 2. quæst. 62. art. 7. contro. 1. §. 1. §. de parit. Ioann. Medina Cod. de restitut. q. 10. vel occurrat sic casus; in respons. ad 1. Sayrus lib. 1. thesauri casuum, ap. 9. num. 9. et 10. Henric. lib. 13. de excommunicat. cap. 17. am. 4. Lessus lib. 2. de iustit. cap. 12. dub. 9. num. 55. Sicut de censuris disp. 20. sect. 1. num. 4. Et seqq. Barbosa 3. de po. 1. §. 1. §. alleg. 96. num. 29. & alij. Mouer ea consideratione. Impossibile est damnum graue domino vineæ minus singulorum fuerit illatum reparare, nisi singuli ea minima furta restituant. Ergo singulorum restitutio leuis quantitatis surrepta grauius contemnit illi damni reparationem. At quoties finis præcepti grauis est, res quæ præcipitur prædicti finis consecutioni est necessaria, grauis est obligatio illam exequendi, quia grauitas præcepti non desumitur solum ex grauitate materiae in se spectata, sed ex graui vel leui conuenientia, quam habet cum fine intento, ut dixi, & probatur tract. 2. de peccat. disp. 2. pun. 7.

8. Ex his decidenda est questio de excommunicatione frequentem lata ad reuelandas scripturas, manifestandum delinquentem, qualiter inobedientes ligari possunt. Pro cuius decisione aduerte dupliciter expeditur prædictam excommunicationem posse. Primum, ut excommunicationis compelli, adimplere obligationem quam aliis habes manifestandi tum scripturas tum delinquentem. Et tunc excommunicatio expeditur hoc tenore. Qui aliquas scripturas apud se detinet, vel contra propriam conscientiam, & dei timorem delinquentem non manifestauerit, ipso facto excommunicatus sit. Secundò expeditur excommunicatio potest nouam obligationem inducendo, quod colligitur, quando ex verbis præcepti non supponitur peccatum esse commissum in non reuelandis scripturis, vel manifestandis delinquentibus, quia nec de iure scripturæ esse aliena, nec temere, & contra propriam conscientiam delinquentem celare. Si primo modo feratur excommunicatio solum ligat, quando secluso illo præcepto ex iure naturali, vel diuino tenebatur. At si feratur secundo modo, nouam obligationem inducere potest.

9. Ut autem intelligas, quando ab hac obligatione manifestandi scripturas, vel delinquentem excusaris. Vide tract. 6. de charit. disp. 3. pun. 13. & 14. Raro enim delinquentem tenebris manifestare, si probare non potes; quia iudex, regulariter non solum Rei emendationem, sed & punitionem intendere præsumitur, ut tradit aliis relictis Sayrus lib. 1. thesauri casuum cap. 9.

num. 36. Barbosa de potest. Episcopi alleg. 96. num. 51. Deinde scripturas alienas non obligas reuelare si ex eorum reuelatione graue tibi damnum in rebus propriis imminet; quia præcepta Ecclesiastica cessante bono communi non censentur obligare cum graui dispendio; ut prædicto loco aduertit Suar. de censur. disp. 20. sect. 3. num. 9. Sayrus loco citato. Barbosa alleg. 96. num. 50.

10. Porro Trident. sess. 25. cap. de reformat. monet nunquam esse ferendam excommunicationem pro prædictis rebus temporalibus, nisi matura consideratione, & quando alia via non superpetit emendandi delictum, ut aduertit Sayrus lib. 2. thesauri casuum cap. 9. num. 33. Et optimè Barbosa 1. p. de potest. Episcopi alleg. 69. an. 2. vbi praxim monitorialium excommunicationum tradit, necessario videndum. Quapropter si veritas inuestigari potest, & debitum recuperari depositione testium, executione reali, vel personali, expedienda non sunt hæc monitoria, quia solum in subsidium permittuntur, ut pluribus tradit Gutierrez lib. 1. canon. quæst. cap. 11. num. 59. Et seqq. Vnde nunquam contra determinatam personam hæc monitoria feruntur, quia cognita persona delicti potest à suo iudice compelli iudicio stare, ut bene tradit Aloy Riccius in præxi fori Ecclesiast. resolut. 235. idcirco persona, quæ præsumitur rem alienam detinere non exprimenda in dictis monitoriis, ut notauit idem Riccius resolut. 242. Neque item dictæ monitoria sunt concedenda nisi pro causa graui, arbitrio ordinarij, ut ex Trident. colligit Riccius resolut. 238. eaque exprimenda in dictis monitoriis, & ad instantiam partis, vel iudicis secularis perentis, nunquam tamen ex officio, nisi pro bonis Ecclesie, ut probat Vgolin. de potest. Episcopi cap. 45. §. 1.

11. Examinato igitur cuius interest monitorias litteras concedi, & deponente causam esse grauem, neque alia via intentum obtineri posse, concedit Episcopus eas litteras, aliquam pars ad denegationem appellare poterit; nam esto eorum concessio arbitrio Episcopi remittitur, ab iis, quæ iudicis arbitrio remittuntur appellatio permittitur parti grauatae; ut ex Glossa in cap. super his de accusationibus. & cap. Romana, verbo minus legitima de appellationibus in 6. colligitur. Quaranta in sum. Bullarum verbo Archiepiscopi auctoritas, autor. 18. num. 18.

12. Concessis litteris, si pars aduersus quam feruntur compareat in termino, assertatque se paratum esse respondere coram suo iudice, monitoria cessare debent utpote non necessaria, cum suppetat alia via debitum recuperandi, vel veritatem inuestigandi, ut notauit Vgolin. de potest. Episcopi cap. 45. §. 2. Guicerr. lib. 1. canon. 99. cap. 11. num. 82. Marcus Anton. Genueni. in præxi Archiepiscopi Neapolit. cap. 11. in fine. Quod si termino capto comparuerit, allegaueritque rem iusto titulo retinere, paratūque esse coram suo iudice respondere, cogendus est in eo iudicio Ecclesiastico rationem reddere, alias, ab excommunicatione incurra absolueudus non est. Neque mirum esse debet, quod Ecclesiasticus eo casu de prædicta obligatione cognoscat, quia cognoscit accessorie ob excommunicationem incursum. Quod limitandum venit, nisi responderet coram iudice layco, & monitoria cessare essent pro habendis probationibus, quia tunc iudicij seculari vbi caprum est negotium remitti debet, ut docet Gutierrez dicto cap. 1. an. 86.

13. Testes vi monitoriarum deponentes non coguntur iurare, nisi in ipsis monitoriis cautum esset, quod fieri posse testatur Barbosa alios referens 3. p. de potest. Episcopi alleg. 96. num. 44. Facta verò depositione testium, pars ad cuius instantiam monitoria sunt concessa producit libellum in quo petit excommunicationem in genere cogi ad penitentiam, & nominatim excommunicari, neque absolui, quouisque à peccato crearet Iudex oblato libello testium depositionem examinat parte citata, alias fidem non facient. Quod si nihil opponat cogendus est ad penitentiam, & consequenter ad restitutionem aggravatione censuræ. Vide Gutierrez dicto cap. 1. an. 11.

14. Quoad causam formalem, seu modum ferendi excommunicationem constat illum sufficientem esse, qui voluntatem ferentis censuram sufficienter exprimat. Expedi tamen seruare modum conseruatum cuiusque Diocesis. Illud certum seruandas esse condiciones præscriptas in cap. sacro de sententia excommunicat. & cap. cum medicinalis, eodem tit. in 6. quas præcedenti disp. explicauimus. Et videri potest Sayrus lib. 1. thesauri casuum cap. 12. et 13.

PUNCTVM IV.

Qui sint excommunicati vitandi, qui non, & quo iure.

- 1. Aliqui censent iure diuino omnes esse vitandos.
2. Verissimum est solo iure Ecclesiastico prohiberi esse eorum communicationem.
3. Qualiter iure Ecclesiastico hac communio excommunicatis denegetur. Et proponuntur decreta Concilij Constant. & Basiliens.
4. Plures inclinant standum esse decreto Concilij Basiliens. §. Verius.

- Verius est constitutionem Concilij Constantiensis retinendam integrè esse.
- 6 Ex hac constitutione sit non teneri fideles excommunicatum vitare quantumvis notorium, nisi fuerit denunciatus
- 8 Quis sit fama de percussione notoria clerici, vel de excommunicationis denunciatum sufficiat ad vitandum excommunicatum.
- 9 Excommunicatum denunciatum in vno loco satis probabile est se non solum possesed teneri ubilibet vitare.

**N**on desunt qui sentiant omnem excommunicatum iure divino seipsum esse à fidelium communione; ita ut neque ipse cum fidelibus communicare possit, neque alij fideles cum ipso saltem in rebus diuinis, quæ est communicatio Christianorum propria. Ducuntur ex illo Matth. 18. si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Et ex illo Pauli ad Titum, 3. hæreticum hominem post vnam, & secundam correctionem deuita. Et ex illo Ioanni. epist. 1. Nolite cum domo recipere, neque Auc ei dixeritis.

1. Ceterum verissimum est omnibus excommunicatis solo iure Ecclesiastico prohiberi communionem fidelium: docuit alij relatis Suar. disp. 2. de censur. sect. 1. Egid. Coninch. disp. 14. dub. 2. in princ. Stephan. Dauila 2. p. de censur. cap. 3. disp. 1. dub. 6. Gaspar Hurtado disp. 2. de excommunicat. difficult. 2. Etenim vt ex puncto 1. constat, et si potestas excommunicandi fuerit à Christo Ecclesie concessa, at excommunicatio institutio à sola Ecclesia ortum habet; alijs si priuatio communionis esset excommunicatis iure diuino indicta, non posset Ecclesia hanc priuationem restringere, vel extendere, aut aliquo modo mutare, sicuti pro varietate temporum factum esse colligitur ex cap. quoniam multos 11. quæst. 3. Ex verbis illis Matth. Pauli, & Ioannis non inferitur hæreticum, & inobedientem necessario esse vitandum; quia illa verba non præceptum continent alijs omnes rebelles Ecclesie, & incorrigibiles ipso iure essent excommunicati vitandi; sed consilium denotant, & admonitionem, ne cum hæreticis incorrigibilibus, & contumaciter inobediens communicemus, tum ob contagionis periculum, tum vt ipsi confusi respiciantur.

3. Posito autem iure diuino nullum peccatorem priuatum esse communionem aliorum fidelium, neque alios fideles ab illis conuictu obligatos esse se iungi. Restat videndum qualiter possit iure excommunicatus à fidelibus, & fideles ab ipso segregentur? Olim ante Concilium Constantiense qui erat ab Ecclesia excommunicatus, tenebatur se separare à conuictu, & communicatione aliorum fidelium & fideles ab ipso; ita vt si excommunicatio publica esset, tenebantur in publico, si secreta secreto, sicuti constat ex cap. cum non ab homine, de sententia excommunicat. & tradit ibi Glossa & Panormit. num. 2. 3. & 7. cap. cum desideres, eodem tit. & ibi Innocent. Panormit. Henric. & Felin. At in Concilio Constantiensi anno Domini 1414. celebrato, & à Martino V. confirmato, edita est Constitutio, quæ incipit. Ad euitanda scandala, quæ licet in tomis Conciliorum non extet, refertur à S. Antonin. 3. p. tit. 26. cap. 3. Ioan. drico de lib. Christiana, cap. 88. Adriano in 4. sentent. tract. de consell. quæst. 9. & tract. de clauib. quæst. 3. Et tract. de Eucharist. quæst. 16. Nauarro cap. 27. num. 25. Dominico Soto in 4. d. 22. quæst. 1. art. 5. Gutier. lib. 1. canon. 99. cap. 1. num. 11. Sayro lib. 2. thesauri casuum, c. 12. num. 6. & alijs. Tenor constitutionis est. Ad euitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientis timoratis contingere possunt Christi fidelibus, tenore præsentium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à communionem alicuius, sacramentorum ad ministrationem, aut alijs quibuscunque diuinis iuris, & extra prætextu cuiusque sententia, aut censura Ecclesiastica à iure, vel ab homine generaliter promulgata teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, vel censura huiusmodi fuerit illata contra personam, collegium, vniuersitatem Ecclesie, communitatem, aut locum certum, vel certam à iudice publicatam, vel denunciata specialiter, & expressè constitutionibus Apostolicis, & alijs in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque. Saluo si quem sacrilega manuum iniectione in Clericum, in sententiam latam à canone adeo notorie confiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiversatione calari, nec aliquo suffragio excusari, nam à communionem illius licet denunciatus non fuerit, volumus abstinere iuxta canonicas sanctiones. Et inferius subiungitur. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, aut prohibitos non intendimus in aliquo releuare, nec quomodolibet suffragari. Hactenus Concilium Constantiense, prout à supradictis Doctoribus refertur. Hinc constitutioni Concilium Basiliense, sess. 20. in fine, sub. tit. de excommunicatis non vitandis, moderatationem adhibuit, vt non solum notorios clerici percussor, sed quicumque notorius excommunicatus vitandus sit.

4. Hinc orta est inter Doctores controversia, cui constitutioni standum sit, an Constantiensi, an Basiliensi? Inclinat standum esse Basiliensi Felinus in cap. Rodolphus circa finem de Recri-

ptis. Siluest. verbo excommunicatio, §. num. Nauarr. in cap. 1. §. labores, de parit. disp. 6. Albertinus repeti. Rub. de hæreticis, c. 44. Couarru. in cap. alma mater. 1. p. §. 2. num. 7. Vgolin. de censur. Ecclesiast. tab. 1. cap. 13. §. 7. num. 8. Mouanur, quia Basiliensis constitutio expressè habetur in dicto Concilio, scilicet Constantiensi, sed tantum ex relatione D. Antonini, & aliorum Doctorum. Ergo illi standum est.

5. Ceterum longè verius est, Constantiensem constitutionem retinendam integrè esse absque vlla moderatone, vt docuit Siluest. mutans priorem sententiam in epist. ad lectorem, in vlt. folio. Et Nauarr. quod prius docuerat corrigens in posterius edit. sum. cap. 9. num. 8. & cap. 27. num. 34. Victoria de excommunicat. num. 20. Auila 2. p. de censur. c. 6. disp. 2. dub. 1. Henric. lib. 8. de excommunicat. n. 1. Suar. disp. 9. sect. 2. num. 7. Gutier. canon. 99. cap. 1. num. 14. Coninch. disp. 14. dub. 2. 2. 9. Sayrus lib. 2. thesaur. casuum, cap. 12. §. 9. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 4. num. 3. & alij communiter. Ratio est, quia concilium Basiliense omni auctoritate fuit destitutum propter acephalum, idèque in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 11. dicitur non fuisse Concilium, sed Conciliabulum, & in multis erant, maxime in depositione Eugenij IV. Vnde ipse Eugenius illius decreta reuocauit, exceptis quibusdam pertinens ad beneficiorum collationes, dispensationes, centuram abolutiones, sicuti videt fecit Nicolaus V. vt constat ex eius Bulla data Spoleti 4. Kalend. Iulij anno 1439. & refertur ad finem Concilij Basiliens. sess. 4. Præterea vlt. & consuetudine in Germania, Gallia, & Belgio, quæ est optima legem interpres habetur notorius hæretici, aliorumque excommunicatorum concilium non vitari, quousque eorum excommunicatio declararetur.

6. Ex hac constitutione inferunt non esse obligatos fideles vitare excommunicatum notorium, siue factum, siue iure quousque denunciatus sit, nisi clerici percussor fuerit; quia contentum expressè requirit centuram denunciationem, quæ faciendæ est in Ecclesia, vel alio loco publico, iuxta regionis consuetudinem, vt docuit Nauarr. cap. 27. num. 35. Henric. lib. 13. cap. 3. a. num. 1. Gutier. canon. 99. cap. 1. n. 20. & seq. Auila 2. p. cap. 6. disp. 2. dub. 2. Sayrus lib. 2. thesaur. casuum, cap. 12. num. 16. & 17. Coninch. disp. 14. de excommunicat. d. 2. num. 11. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 4. num. 2. Valsq. de excommunicat. dub. 2. Gaspar Hurtado al. p. 2. de excommunicat. difficult. 3. & alij. Tametsi contrarium sentiam Adrian. in 4. tract. de sacram. Eucharist. cap. vlt. de impedimentis, vers. quantum ad certum. Et tract. de sacram. confess. dub. 9. vers. secundum propositio. Felin. in cap. Rodolphus, num. 73. de Recriptis. Dominic. Sotus in 4. d. 1. q. 2. art. 6. p. 107. Gutier. canon. 99. cap. 1. num. 42. Et in hæreticis docet Sayrus lib. 2. thesauri casuum, cap. 12. num. 10. exillimare, ex eo quod aliqui declaratus sit commissus delictum, cui excommunicatio annexa est censendum esse excommunicatum denunciatum. Sed decipiuntur, quia aliud est declarare delictum, & ex consequenti excommunicationem, aliud declarare, & publicare directè ipsam excommunicationem, quod est præfatio requisitum vt faceret Nauarr. & alij.

7. Dixi nisi, clerici percussor fuerit, hoc enim tametsi denunciatus non sit, vitandus est, dummodo notoria sit iam ex facto, quam ex iure eius percussio. Sed que ad hanc notorietatem requirantur? Non conueniunt Doctores. Sum. disp. 7. sect. 2. numero 1. tenet esse notorium percussorem censendum comparatione cuiusque cum certo de percussione constaret; quia textus solum requirit, vt na de percussione constet, vt nulla tergiversatione calari possit: at comparatione illius qui præfatus fuit percussioni iniuste calari vlt. tergiversatione potest. Ergo Sed rectius Nauarr. cap. 27. num. 35. Auila 2. p. cap. 6. disp. 2. dub. 4. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 4. n. 2. §. secundum. Gaspar Hurtado disp. de excommunicat. n. 1. §. 3. num. 10. Coninch. disp. 14. dub. 2. num. 11. & alij sententiam notoriam percussorem reddentem excommunicatum vitandum, cum tantum esse, quæ commissa est coram maiore parte populi vitæ, vel communitatis, in qua ad minus sint decem, quibus que confert nullo suffragio, nisi laue exultatione eius innotum calari posse. Quippe percussio coram duobus, vel tribus testibus facta nota testibus est, & in iudicio probabilis. Sed non est simpliciter notoria, vt Constantiense Concilium ergo poteritque aliqua tergiversatione calari.

8. Sed an sola fama de percussione clerici, vel de excommunicationis denunciatum sufficiat, vt teneatis sic infamatum vitare? Dicendum est, si fama à de dignis orta plene, & integre proberet sufficere ad dictam obligationem inducendam; quia præstat mortalem certitudinem, quæ in his rebus satis esse videtur. Argum. cap. illud Et ibi Panormit. de cler. excommunicat. n. 1. Et cap. cum desideres, vers. secundum quæstionem de sententia excommunicat. Et tradit Nauarr. cap. 27. num. 25. Couarru. in cap. alma mater. 1. p. §. 2. num. 4. Vgolin. ab. 1. de censur. cap. 2. §. 2. num. 2. Sayrus lib. 2. thesauri casuum, cap. 12. num. 2. vers. hoc adde.

9. Quæstio grauis est, an in vno loco denunciatus, vel

manifestum clerici percussorem tenearis vblibet vitare, vel possis? Satisprobabile est te non solum occulte, sed publice cum vitare posses; quia excommunicatio iure, vel facto publica in vno loco absolute publica est. & vt talis probari potest. Ergo dat quod statem fidelibus vitandi praedictum excommunicatum. Quod vero tenearis illum vitare, inde probatur; quia Concilium Constantiense praecipit vitare excommunicatum denunciatum, & manifestum clerici percussorem, neque restringit praecipit ad locum denunciationis, vel percussoris. Sic videtur sentire Henricus lib. 13. cap. 24. n. 1. Filicucius tract. 1. cap. 3. quaest. 7. num. 49. Valq. de excommuni. iur. dub. 8. num. 2. Bonac. disp. 2. de excommunicat. q. 2. pun. 6. §. 2. num. 48.

Sed verius existimo te ab hac obligatione liberum esse vti docet Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 20. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 1. dub. 12. Moueor quia ( vt recte tradit Durand. in 4. d. 1. 8. quaest. 5. in fine. & Paludan ibi quaest. 6. art. 1. num. 5. ) excommunicatus publicarius in vno loco non est censendus in alio publicus esse, quia esto denunciatio officia personam, id intelligendum est comparatione illorum, quibus denunciat, seu in quorum notitiam deuenit denunciatio potest. Ex qua ratione infero neque etiam secretò te obligatum esse ibidem dictum excommunicatum vitare; quia obligatio vitandi excommunicatum etiam secretò post Concilium Constantiense non oritur ex excommunicatione, sed ex illius notoria denuntiatione, ergo nullam vitandi eum obligationem inducit.

Adhuc excommunicatum denunciatum, & manifestum clerici percussorem vocari non toleratum; quia Ecclesia non tolerat, nec permittit fideles cum ipso communicare, e contra reliquos excommunicatos appellari tolleratos, quia eorum communicatio cum fidelibus toleratur.

PUNCTVM V.

Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis, vel non vitandis excommunicare possis.

1. Proprietur difficultas, an cum excommunicatis toleratis communicare possis.
2. Resolvitur tibi licitum esse in rebus politicis, & diuinis communicare.
3. Satis aliqua necessitate, vel speciali vtilitate inducere potes excommunicatum toleratum, vt tibi Sacramenta ministrare.
4. Satis hac necessitate, vel vtilitate grauissimi Doctores censent illicitum esse.
5. Contrarium est probabilior.
6. Excommunicatis toleratis nullo modo priuantur potestate exercendi actus qui in fidelium vtilitatem cedunt.
7. Qualiter pro excommunicatis toleratis offerre sacrificium possis. Respondetur remissiuè.
8. Qua dicta sunt de excommunicato procedunt de suspensio, & interdicto.

1. Ceterum est omnem communicationem tum diuinam, tum humanam cum excommunicato denunciatò, vel manifestò clerici percussore tibi prohibitam esse. Cap. excommunicatus 1. quaest. 3. & penult. de sententia excommunicat. Quare solum est dubium, an cum aliis excommunicatis sit tibi permissa. Et ratio difficultatis est quia ipsi excommunicatis prohibita est omnis communicatio cum fidelibus. Ergo nequeunt fideles abique necessitate cum ipsis communicare, ne peccato illorum cooperentur. E contra vero in Extravaganti Ad euitanda scandalala, conceditur fidelibus communicatio cum excommunicatis qui denunciat non sunt, nec manifesti clerici percussores. Ergo licet communicare possant; aliis nullus esset fauor fidelibus factus.

1. Dicendum igitur est tibi licitum esse cum his excommunicatis in rebus politicis communicare, ac si excommunicati non essent; vti docuit Candelab. aureum de excommunicat. n. 78. & 79. Coninch. d. sp. 14. dub. 3. concl. 1. Gaspar Hurtado disp. 2. de excommunicat. diff. ult. 4. Ratio est manifesta, quia in Extravag. Concilij Constantiensis haec communicatio fidelibus permittitur, ne scrupulis agitentur, ac si haec communicatio solum in causa vrgentis necessitatis permittitur, non satis fidelium conscientias consulitur; esse, neque vllum fauorem fidelibus Concessionem concessisset; quidem stante necessitate haec communicatio cum excommunicatis denunciatis permittitur.

Idem est dicendum de communicatione in diuinis ad quam non inducis, quia ex precepto Ecclesiastico, & vi censurae nulli tibi communicatio cum his excommunicatis toleratis interdictur: ex alia parte non est causa, vt excommunicatus tecum communicet, ergo ex nullo capite in ea communicatione peccatum adesse potest, vt recte aduertit Aegid. de Coninch. disp. 14. dub. 3. concl. 1. Paul Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 1. cap. 4. num. 5. in fine. Quapropter excommunicato sacrum facienti assistere potes, & te celebrante permittere, vt assistas; quia peccatum quod ipse committit, tu non es causa.

3. Sed an excommunicatum toleratum inducere possis, vt celebret, tibi que Sacramenta ministrare, tecumque officium diuinum recitet? Non conueniunt Doctores. Et quidem stante necessitate, vel speciali vtilitate qualis esset non reperire alium, qui aequè bene hac tibi beneficia conferat, dubium esse non debet, tibi licitum esse, vti expressè tradit Coninch. disp. 14. dub. 5. conclus. 1. Nam in ea inductione non peccas aduersus censuram; siquidem ex vi censurae nulla tibi communicatio cum his excommunicatis interdictur, neque etiam ob inductionem ad peccatum, quia tu non inducis ad iniquam Sacramentorum administrationem, & celebrationem; hanc enim non postulas, sed postulas administrationem Sacramenti, & celebrationem secundum se, quae per se licite fieri possunt ab excommunicato tolerato stante necessitate, vel vtilitate petentis. Quod amplius constabit ex sequentibus.

4. Verùm secula necessitate grauissimi Doctores docent te peccatum graue committere, si inducas excommunicatum, vt tibi Sacramenta ministrare, celebret officium diuinum, tecum recitet, non quia pecces contra praecipitum censurae; sed quia peccas contra Religionem, vel Charitatem inducendo excommunicatum ad actum, quem posita censura licite praestare nequit. Negari namque non debet indecens esse, & illicitum, si excommunicatus nulla necessitate intercedente Sacramenta ministrare, sacrificium offerat, vt pote qui est publica Ecclesiae sententia ab Ecclesia praecitus. Si enim Ecclesia cum a se praescindit, quomodo intentionem habere poterit, vt tanquam sui minister, & suorum bonorum dispensator, & legatus apud Deum assumatur? Atque ita esse illicitum docent communiter Doctores, teste Auila 2. p. c. 6. disp. 8. dub. 1. Suar. disp. 1. sc. 4. num. 10. Coninch. disp. 14. dub. 3. concl. 3. & 4. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. c. 4. num. 5. Basil. Ponc. lib. 5. de matr. c. 18. §. 9.

5. Sed rectius Sanch. lib. 7. de matr. disp. 9. num. 8. Sayrus lib. 2. thesauri casuum, c. 12. num. 10. Henric. lib. 13. cap. 6. & 10. Gaspar Hurtado disp. 2. de excommuni. diff. 4. Filicucius. tract. 1. cap. 3. & 4. & alij apud ipsos censent per se nullum esse peccatum petere ab his excommunicatis Sacramenta, & sacrificia. Moueor, quia Concilium Constantiense fidelibus concessit potestatem cum excommunicatis non denunciatis communicandi tam in diuinis, quam extra ac si excommunicati non essent. Quae facultas frustranea & inutilis esset, si virtute religionis, vel charitatis ab hac communione arceri deberent. Quapropter dicendum est intercedente petitione fidelium non impedire excommunicatos ratione excommunicationis; quin Sacramenta ministrare, & sacrificium offerant. Neque inde fit, excommunicatos vi Concilij Constantiensis in aliquo releuari. Non enim releuantur ipsi directe, sed releuantur fideles à prohibitione antea habita; tamen ex hac releuatione resultat ipso excommunicatis releuari, quod est per accidens, & praeter Ecclesiae intentionem.

6. Hinc fit excommunicatos toleratos nullo modo priuari potestate exercendi actus qui in fidelium vtilitatem cedere possunt, nempe iudicem non priuari potestate indicandi, nec Praelatum potestate dispensandi, conferendique beneficia, abfoluendi à censuris, & peccatis vt laicis dicemus infra. Nam cum haec omnia permillum sit subditis à suo superiore excommunicato petere, necessum est fateri ipsium posse ea illis concedere.

7. Grauior dubitatio est qualiter possis pro excommunicatis toleratis offerre sacrificium, & publicas Ecclesiae orationes, qualiterque Ecclesiasticae sepulturae tradere nulla praemissa abfolutione censurae. Sed huius dubitationis decisio pendet ex decisione qualiter excommunicati iis omnibus effectibus priuentur. De quibus infra.

8. Ad extremum quae dicta sunt, & dicentur de excommunicato procedunt in suspensio & interdicto illius in rebus, in quibus vi suspensionis, & interdicti remouentur, dum enim haec censurae denunciate non sunt, potes cum illis communicare, ac si suspensio, & interdicti non essent, probauit Nauar. c. 1. §. laboree num. 13. de pœnit. d. st. 6. Cuierr. canon. 99. cap. 1. num. 43. Sayrus lib. 2. thesauri casuum, cap. 12. num. 21. Gaspar Hurtado disp. 2. de excommuni. diff. 4. num. 8.

PUNCTVM VI.

De primo effectu excommunicationis maioris, qui est priuare excommunicatum communibus Ecclesiae suffragiis.

1. Qua sit priuatio suffragiorum Ecclesiae
2. Triplex est Ecclesiae spirituale subsidium.
3. Excommunicatus solum est priuatus sub fidei spiritualibus nomine Ecclesiae factis.
4. Nullatenus licet pro excommunicatis in particulari publicis orationes fundere, & sacrificium missae offerre nomine Ecclesiae.
5. In genere, & in communi alij non possunt pro excommunicatis suffragia, & sacrificia offerri posse.

6. Contra

- 6 *Contrarium est tenendum.*  
 7 *Pro excommunicationis contritiis posse sacrificium offerre plures docent.*  
 8 *Contrarium est verius.*  
 9 *Pro excommunicationis toleratis negant plures orationes publicas, & sacrificium offerri posse.*  
 10 *Probabilissimum est oppositum.*  
 11 *Satisfit contrariis fundam.*  
 12 *Qualiter excommunicati Ecclesiastica sepultura priuentur.*  
 13 *Excommunicatus denunciatus absolvens est anteaquam sepeliatur, etiamsi signa contritionis exhibuerit. Si vero impoenitenter decessit exhumandus est.*  
 14 *Explicatur Clem. 1. de sepultura.*  
 15 *Qui intelligatur nomine sepelientium in hac Clement. excommunicati.*  
 16 *Ob hanc sepultura concessione ultra excommunicationem maiorem, excommunicatio minor non incurritur.*

I. Nec effectus excommunicationis maioris primo loco recenserit potest priuatio suffragiorum Ecclesie. Ecclesia namque suo fideles mediis orationibus, sacrificij oblatione, & indulgentiarum concessione adiuvat in spiritu, eorumque salutem promouet. Ab hoc ergo spiritali subsidio excommunicatum, vt tanto bono priuatus ad mentem redeat, & a contumacia respiciat,

2. Vt igitur hic effectus plene intelligatur aduerte in Ecclesia triplex esse spiritalia subsidium. Primum proueniens à Christo offerente suo Patri, medio sacerdoti Missæ sacrificium. Alterum proueniens ab Ecclesia, quæ mediis suis ministris orationes publicas fundit, sacrificium peragit, satisfactionem ex thesauro Christi, & Sanctorum dispensat. Tertio nascitur ex operatione cuiusque fidelis, vt particularis persona est. His positis.

3. Dicendum est excommunicatum solum priuatum esse ex vi excommunicationis subsidij spiritalibus nomine Ecclesie factis. Sic pluribus relatis docet Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 4. num. 2.* Henric. *lib. 13. c. 12.* Vgolin. *tab. 2. c. 9. num. 1.* Suarez. *de censur. disp. 9. sect. 4.* Stephanus de Auila *2. p. de censur. c. 6. disp. 4. dub. 2.* Gaspar Hurtado *disp. 1. difficult. 1.* Et quidem quod excommunicatus etiam denunciatus non priuatur suffragiis particularibus fidelium, neque valore sacrificij, qui à ministro gerente personam Christi procedit; inde probatur; quia hæc subsidia sunt omnino distincta, & independentia ab Ecclesie dispositione, & solum ex voluntate singulari fidelium applicantur. Quod vero priuatus sit subsidijs spiritalibus nomine Ecclesie factis, constat ex varijs textibus relatis *1. q. 3. & cap. 4. nobis, & cap. 1. sacris de sententia excommunicat. & ex ipso Ecclesie vsu.* Quod ad id verum est, vt licet minister Ecclesie velit indulgentias applicare excommunicatis, publicas Ecclesie orationes pro ipsis fundere, Missæ sacrificium offerre secundum valorem ab ipsa Ecclesia proueniens, nihil efficiat, nulliusque valoris sit eius applicatio, sicuti nulla est distributio pecunie à seruo facta contra domini voluntatem, & in personas ab eo exclusas.

4. Hinc fit nullatenus licere pro excommunicatis in particulari publicas orationes fundere, & sacrificium Missæ nomine Ecclesie offerre; quia Ecclesia priuans ipsos his spiritalibus bonis, consequenter fidelibus interdicit, ne ea ipsis applicant, maxime cum hæc applicatio inutilis sit, & frustranea.

5. Sed an in genere, & in communi licitum sit orationes publicas, & Missæ sacrificium offerre: difficultate non caret. Nam Siluest. verbo *excommunicatio 1. num. 2.* Marian. Socin. Senior. *in cap. sacris num. 242. de sententia excommunicat.* Couarru. *cap. alma 1. p. §. 6. num. 3.* censent fieri posse: quia in hac oratione solum postulatur excommunicatorum reductio, & penitentia, quod est maximum bonum, & quod media excommunicatione obtineri ab Ecclesia intenditur. Fauetque huic sententiae vsus Ecclesie, quæ feria 6. Parasceue orat pro schismaticis, & hæreticis, quos constat esse excommunicatos.

6. Sed rectius contrarium cenſuit plures referens Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 4. num. 4.* Valq. *de excommunicat. dub. 2.* Auila *2. parte, cap. 6. disp. 9. dub. 3.* Quia Ecclesia sua bona proprijs membris dispensare intendit non vero ijs, quæ à se separauit; alijs si subsidia Ecclesie excommunicatis prodessent saltem in genere, non amplius excommunicati essent exclusi ab Ecclesie suffragijs, quam alij fideles, pro quibus speciali intentione non offeruntur, his enim tantum in genere profunt. Quod vero Ecclesia pro hæreticis, & schismaticis feria 6. parasceue orat, & non alio die, inde potius colligitur nolle alijs temporibus pro ipsis orare. Eo autem die orat, vt significaret (vt inquit Dutand. *lib. 6. ration. diuin. officiorum. c. 77. n. 12.*) Christi passionem tunc representatam, quatenus est ex se, ad omnes se extendere. Quapropter nemini fidelium licet directè pro excommunicatis orationes publicas fundere, sacrificium Missæ offerre; bene tamen pro hæreticis extirpatione, & fidei dilatatione, & Ecclesie obedientia: nam esto hæc oratio in hæreticorum, excommunicatorumque bonum cedat, id est

consequenter: nam directè in ea oratione Ecclesie bonum spectatur.

7. Quod si excommunicati contriti sint, neque per ipsos fiat, quin ab excommunicatione absoluantur, censent Summa Altus. *2. p. lib. 7. tit. 9. quæst. 2.* Richard. *4. d. 18. ar. 7. quæst. 35.* Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 76.* Nauarr. *de orat. & horis canonicis, cap. 19. n. 68.* Et in Sum. *cap. 27. num. 18.* Couarru. *cap. alma mater 1. p. §. 6. num. 4.* Hentiq. *lib. 6. de Missa cap. 15. num. 3. & lib. 13. de excommunicat. cap. 1. num. 2. & cap. 2. num. 3.* Sayrus *lib. 2. thesauri cap. 4. num. 5.* Stephan. Daula *2. p. cap. 6. disp. 4. dub. 2.* posse pro his publicas orationes, & sacrificium Missæ offerri: quia non est credendum Ecclesiam velle priuare contritos, & penitentes his subsidijs, cum solum vt a contumacia recederent penam excommunicationis indixerit. Præterea quod excommunicatus, contritus iam est membrum viuam Ecclesie, debet ergo subsidijs aliorum membrorum vegetari.

8. Sed rectius contrarium docuit Sotus in *4. d. 22. quæst. 1. ar. 1. Summa dubium.* Alan. *lib. 2. de sacram. Eucharistie, cap. 31. Sum. disp. 8. sect. 3.* Coninch. *disp. 14. dub. 7. difficult. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 3. par. 2. cap. 2. num. 4.* Gaspar Hurtado *disp. 2. de excommunicat. difficult. 5.* sumiturque ex *cap. à nobis & cap. sacro de sententia excommunicat.* Vbi Innocentius III. decidit pro excommunicato defuncto, qui ante mortem signa contritionis exhibuit, & absolutionem procurauit non esse oblationes recipiendas, neque orationes publicas instituiendas, anteaquam ab excommunicatione absolueretur; quia licet solutus sit vinculo culpæ quoad Deum, non tamen solutus est vinculo censuræ. Ratio verò est manifesta, quia excommunicatus quantumvis contritus sit, & contumacia penitent; non exiit à se excommunicationem, quæ non penitentia, sed absolutione tollitur. Sed excommunicatione perseruente perseruere debent illius effectus. Ergo. Neque hoc est contra Ecclesie benignitatem, cum cedat in maiore censuræ remissionem, & ceterum, vt non esset aliter, quam authentica absolutione. Quod verò excommunicatus sit membrum viuam alij fidelibus, & Christo viuam per fidem, & Charitatem; id solum probat communicare cum alijs fidelibus in orationibus, & suffragijs particularibus, ob quam communicationem eius orationes gratiores deo redduntur, & facilius exauduntur.

9. Questio grauis est an pro excommunicato tolerato orationes publicas, & sacrificium offerre possit; Nagus Sotus *in 4. d. 22. quæst. 1. ar. 4. concl. 2. §. hoc sup. p. 10.* Guilelm. Alan. *lib. 2. de sacramento. Eucharistie, cap. 35.* Couarru. *cap. alma mater. 1. p. §. 6. numer. 4.* Bellarm. *lib. 2. de Missa, cap. 6.* Suarez. *disputat. 9. sect. 2. numer. 16.* Ioannes Baptista Scortia *lib. 2. de sacrificio Missæ, cap. 2. num. 4.* Auila *de censur. 2. parte, cap. 6. disputat. 9. dubit. 3.* Valq. *de excommunicatione dubit. 2.* Moneur, qui Concilium Constantiense permisit fidelibus communicare cum excommunicatis non denunciatis ea communicatione, quæ in fidelium utilitatem cedere possit; siquidem in fidelium fauorem lata fuit illa constitutio. At offerre orationes publicas, & sacrificium pro excommunicatis nullatenus cedit in offerendum fauorem, sed in fauorem illorum pro quibus offeruntur. Ergo hæc communicatio permisa non est. Secundo Concilium Constantiense expressit se nolle excommunicatis eam communicationem quam fidelibus permittit in aliquo fauere: fauere autem minime, si orationes publicas, & sacrificium pro ipsis offerri permitteret. Tertio: ipsa excommunicatione excluduntur excommunicati à communibus Ecclesie suffragijs, oblationibus, & sacrificijs, ergo contra intentionem Ecclesie, & excommunicatis institutionem præcedet qui illorum bonorum tentaret eos participes efficere.

10. Nihilominus etsi supradicta sententia sit satis probabilis, probabiliorum reputo assentire permillum esse fidelibus pro prædictis excommunicatis orationes publicas, & sacrificium offerre, vt docuit Henric. *lib. 13. cap. 11. num. 2.* Vgolin. *1. de censur. cap. 2. §. 2. num. 3.* Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 4. num. 6.* Coninch. *disp. 2. dub. 6. num. 40.* Gaspar Hurtado *disp. 2. de excommunicat. difficult. 4. num. 10.* inclinat Layman. *lib. 1. sum. tract. 3. par. 2. cap. 5. Moneur;* quia Concilium Constantiense permisit fidelibus communicare cum excommunicatis denunciatis tam intus, quam extra, id est tam in communicatione externa humana, & diuina, quam in communicatione interiori orationum, & oblationum, quia hæc communicatio cedit in fauorem fidelium, ne scrupulis agerentur ob dubium, quod habere possunt, an hi, vel illi excommunicati sint, & viuam di in orationibus publicis, & suffragijs, quæ sunt ratio, ob quam Concilium hæc communicationem permisit. Et præterea ob illam oblationem accipere possunt temporale stipendium, & speciale meritum obtinere. Secundo excommunicatis occultis iure antiquo denegari suffragia publica non poterat, vt fateatur Suarez. *dilla sect. 2. numer. 19.* Et colligitur ex *cap. non ab homine de sententia excommunicat.* Ergo excommunicatio non impedit, quin excommunicato applicentur orationes, vt suffragia publica. At iure nouo solum excommunicatus denunciatus, & manifestus clerici percussor exclusus est à publica,

& secreta fidelium communicatione. Ergo quemlibet alium admittere fideles poterant, ac si excommunicatus non esset Tertio hac sententia saluatur facilius vltus, & consuetudo prorum virorum offerentium Missæ sacrificium pro hæreticorum reductione, excommunicatorum penitentiam. Nam esto vt superius dixi verosimilius credam illius oblationis sensum esse Ecclesie dlatationem, fidei augmentum, & sedi Apostolicæ obedientiam, cum non videantur exclusi sub eo sine Hæretici denunciati, attamen concessio posse pro excommunicatis toleratis sacrificium offerri directè, nullum est inconueniens affirmare, cum sacrificium offerretur pro Hæreticorum Schismaticorumque reductione, offerri directè pro Hæreticis & Schismaticis non denunciatis.

11 Ex his facile soluntur opposita fundamenta. Ad primum, & secundum nego hæc in suffragiis communicationem non cedere in fauorem fidelium, cedit vtique ad sedandas eorum conscientias, tum ad gratiæ augmentum, tum ad commodum aliquod temporale, vt probatum est. Ad tertium concedo excommunicatum exclusi ab Ecclesia communibus Ecclesie suffragiis, sicuti qualibet alia communicatione, dum si fides nolunt cum ipso communicare. Secus verò si fideles velint non ob fauorem excommunicati, sed ipsorum fidelium.

12 Inter officia Diuina quæ fidelibus impendi possunt non infimum locum tenet Ecclesiastica sepultura, quæ excommunicatus priuatur, tamen si decesserit signis contritionis exhibitis, vt constat ex cap. sacris de Sepulchris. Et Clement. 1. eodem tit. & cap. consilium de consecrat. Ecclesie, vel altaris. Et in Glossa, & Doctores. Ratio prohibitionis traditur in dictis glossis. Quibus non communicatio visus, non debetur communicare defunctis. Ex qua ratione colligitur omnibus excommunicatis, qui denunciati non sunt, nec manifesti Clerici percussores concedi posse Ecclesiasticam sepulturam, si signis contritionis exhibitis decesserint, quia cum in omnibus permittitur nobis communicatio, & præterea Ecclesiastica sepultura conceditur fidelibus, vt Ecclesiæ suffragiorum participes fiant; ac superius probatum est excommunicatos non vitandos participes fieri posse à fidelibus communibus Ecclesie orationum, & suffragiorum, ergo etiam participes fieri possunt sepultura Ecclesiastica, vt bene tradit Nauarr. cap. 27. num. 36. Henric. lib. 13. cap. 11. num. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 4. numero 8. circa finem. Suarez. disp. 11. de censur. sect. 4. num. 5. Galpar Hurtado disp. 5. de excommunicat. difficult. 4. supponit Coninch. disp. 14. dub. 6. num. 4. 1.

Notauerit dixi, si signa contritionis exhibit, nam cum excommunicatio ob peccatum mortale infligatur, decessenti absque penitentia signis Ecclesiastica sepultura concedi non debet, vt ipse qui à regno cœlesti est exclusus, & suffragiorum Ecclesie incapax. Expedit autem excommunicato tolerato contritè decessenti abolutionem impendi antequam Ecclesiasticæ sepultura tradatur, tum ob decentiam, & reuerentiam Diuino officio, tum vt omnis dubitatio tollatur officia Diuina ei profint.

13 Si vero excommunicatus, aut manifestus Clerici percussor decesserit penitentem, absolendus est antequam sepeliatur, & si sepultus est ante exhumetur. At si impoenitenter decessit extra locum sacrum sepeliendus est absque aliqua pompa funerali, hoc est absque Clericorum cantu, & honorifico comitatu: peccarent enim mortaliter Clerici qui morte Ecclesiastico canentes ibidem excommunicatum denunciant sepelirent; & saculares comitantes d'ficulter à mortali excularentur saltem ob scandalum. Quod si in loco sacro hic excommunicatus denunciatus impoenitens sepultus est, extrahi debet à loco sacro, si ab aliis fidelium corporibus distretui possit, etque locus sacer reconciliandus; quia sepultura excommunicati polluta est, & incapax factus, ne officia Diuina ibidem celebrentur, nève aliquod corpus fidelium sepeliatur; vt hæc omnia traduntur in cap. consilium de consecrat. Ecclesie, vel altaris. Cap. unico, eodem tit. in 6. Cap. à nobis. Et cap. sacris de sententia excommunicat. Nomine loci sacri veniunt intelligenda Ecclesia, & cæmeterium iuxta Textum in cap. sacris. Imò vt placet Suarez. sect. 4. disp. 12. intelligitur locus auctoritate Episcopi destinatus fidelium sepulturae aliusve officii diuini.

14 Hinc inferitur intellectus ad Clem. 1. de Sepulchris, vbi excommunicatus qui scienter excommunicatum sepeliunt, & ad Textum in cap. quicumque de Hæreticis in 6. vbi eadem excommunicatione innotantur sepelientes Hæreticos, eorumque fautores. Dicendum est nequaquam ligari eos qui notorium Hæreticum, & excommunicatum etiam impoenitentem sepelirent, nisi denunciatus esset, vel manifestus Clerici percussor: vt ex communiore sententia docet Nauarr. cap. 27. num. 137. Henric. lib. 13. cap. 11. num. 3. Aulla 2. p. de cens. cap. 8. disp. 10. dub. 6. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. c. 4. num. 8. circa finem. Galpar Hurtado disp. 5. difficult. 4. num. 10. Suarez disp. 11. sect. 4. a. n. 5. Quia solos denunciatos post Concilium Constantiense obligatur vitare. At qui ex

communicatum denunciatum, vel manifestum Clerici percussorem in loco sacro sepeliret, excommunicationem maiorem incurrit, neque ab ea est absolendus, nisi prius arbitrio Diocesani Episcopi satisfactum sit iis quibus eo facto iniuria est irrogata, aliterque data abolutio nulla est, vt aduertit Glossa; Nauarr. & Suar. loci alleg. Sepelientes verò Hæreticum per sententiam damnatum absolui non debent, quousque Hæretici propriis manibus extrahant è loco sacro, & alibi proficiant, locisque non cæmeterium, in quo sepulsi hæretici sunt, incapax remanet aliud corpus fidelis recipiendi, sicuti deciditur dicto cap. 2. de Hæreticis in 6.

Solum est dubium qui nomine sepelientium comprehendantur. Et certum est non comprehendendos comitantes corpus defuncti, nec Clericos canentes, nec foliam prius aperientes; quia hæc hi vulgari modo dicantur sepelire defunctum, sed non proprie, vt tradunt Suar. Coninch. Bonacina, & alij statim referendi. Quare proprie sepeliunt qui in sepulchrum corpus immittunt, & terra cooperiunt. Sed an alij præter ipsos comprehendantur? difficultate non caret. Et procedit difficultas de iis quorum auctoritate, vel mandato corpus sepelitur. Nauarr. dicto cap. 27. num. 37. Caietan. verbo excommunicatio, numero 46. Galpar Hurtado disp. 5. de excommunicat. difficult. 4. Aulla 2. p. de censur. cap. 6. num. 6. Bonacina de censur. disp. 2. quæst. 2. puncto 2. § 3. & alij censent solos illos, qui propriis manibus corpus defuncti sepeliunt supradicta censura ligari, non verò mandantes, licet nec comitantes; quia aliud est mandare sepelire defunctum, aliud sepelire: at excommunicatio lata non est aduersus mandantes, sed aduersus sepelientes, pœneque non sunt extendendæ ultra verborum proprietatem. Verum in hoc casu verus existimo extendendam esse censuram ad mandantes, ne constitutio frustranea sit; quippe; si solum immittentes cadauer in sepulchrum comprehenderentur, ratio, vel nunquam excommunicatio locum haberet; nam ij cum sint homines rustici, & iuris ignari, à censura ob illius ignorantiam excularentur, aut certe excularentur ex metu qui facile iis incuti potest. Quoties autem constitutio, vel lex frustranea red. litur, nisi extendatur ad casum sub proprietate verborum non comprehendendum, admittenda est extensio, vt docuit Glossa finalis capite 2. de iuris in 6. Felin. cap. translatio, numer. vltim. vers. tercio nota de Constitutionib. Couarru. alijs relatis 4. vltim. cap. 3. numero 9. Sanch. lib. 3. de matrim. disputat. 49. numero 4. in fine. Ergo in presenti extendenda est censura ad mandantes, Argum. cap. significanti de iudic. Atque ita tradunt Suar. de censur. disputat. 12. sect. 3. Filiucius tractat. 12. cap. 4. numero 1. Coninch. disputat. 14. dub. 8. num. 67. & 68. Vgolin. de censur. lib. 1. cap. 9. §. 5. Reginalde lib. 32. num. 16.

16 Aliquibus placet Nauarro, cap. 27. num. 36. Aulla 2. part. de censur. cap. 6. disputat. 4. dub. 8. Filiucio tract. 12. cap. 4. §. 10. num. 110 excommunicatum denunciatum sepelientes vitra excommunicationem maiorem statutam in dicta Clem. 1. de sepulchris, incurrit excommunicationem minorem, ob participationem cum excommunicato vitando. Sed rectius Suar. disp. 11. sect. 2. num. 13. Bonac. disp. 1. a. 1. punct. 3. § 3. in fine contrarium censent, eo quod excommunicatio minor in maiorem commutata sit ob grauitatem delicti, sicuti commutatur ob participationem cum excommunicato in crimine criminolo.

PUNCTUM VII.

De secundo effectu excommunicationis, qui est priuatio passiuæ Sacramentorum.

- 1 Excommunicato etiam non denunciato interdicta est Sacramentorum receptio.
2 Si absque necessitate Sacramenta recipiantur, valida est eorum receptio, Sacramento penitentia excepto.
3 Negant plures excommunicatum non manifestantem censuram ex ignorantia, neque Sacerdotem ab eis absoluentem recipere Sacramentum penitentia, & illius effectum.
4 Longè probabilius est verum Sacramentum recipere, si sua peccata cum vera contritione faciantur.
5 Soluntur opposita fundamenta.
6 Excommunicatus ob receptionem illicitam Sacramentorum nullam penam incurrit, excepta receptione Sacramenti Oraminis.
7 Ministri Ecclesia obligati sunt denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis: sed non denunciatis nec manifestis Clerici percussoribus.



1 **E**xcommunicato etiam non denunciato interdicta est Sacramentorum receptio ex cap. cum illorum. capit. si quem de sententia excommunicat. Qui contumax est Ecclesie præceptis merito repellitur ab illius maximorum bonorum participatione. Excusari tamen poterit ab hac culpa ex periculo mortis, mutilationis, infamiae, grauis iacturæ bonorum: quia lex Ecclesiastica non censetur ita rigide obligare, ut communiter docent Doctores referendi.

2 Si autem absque hac necessitate Sacramenta recipiat, valide illa recipit poenitentiae Sacramento excepto; quia valor Sacramentorum non pendet ex Ecclesie voluntate, sed ex Christi institutione, quæ optime stare potest cum iniqua recipientis dispositione. Sicuti ex communi docet Suar. disp. 10. de censur. sect. 3. num. 3. Vazq. de excommunicat. dub. 4. Henric. lib. 13. cap. 10. num. 1. Auila 2. p. cap. 6. disp. 3. dub. 4. Bonac. de excommunicat. disp. 2. quest. 2. pun. 1. §. 1. Paul. Layman. lib. sum. tract. 5. part. 2. c. 2. m. 1.

Dixi poenitentiae Sacramento excepto, quia Sacramentum poenitentiae cum essentialiter pro materia proxima requirat rectam suscipientis dispositionem, nequit ea deficiente subsistere. At ea dispositio deficeret, si malitiosè retineret censuram, vel vellet absque graui causa à peccatis absolui antequam à censura esset absolutus.

3 Difficultas autem est; si excommunicatus ex ignorantia, vel obliuione non manifestaret censuram, neque Sacerdos ab ea absolueret, recipiat Sacramentum poenitentiae, & illius effectum, omnia sua peccata cum vera contritione manifestans? Negat Syluest. verbo confessio 1. quest. 3. casu 5. & verbo Confessor. 3. num. 12. Sotus in 4. disp. 22. quest. 1. art. 1. in fine. Vazq. de excommunicat. dub. 4. Gaspar Hurtado disp. 4. de excommunicat. difficult. 3. num. 28. Et colligitur ex cap. vlt. de Clerico excommunicato ministrante: ubi de Clerico excommunicato minori excommunicatione dicitur, si Sacramenta conferat non carere virtutis effectibus, quia non à collatione, sed à receptione Sacramentorum est remotus: ac ligatus maiori excommunicatione à receptione, & collatione Sacramentorum remotus est. Ergo Sacramenta ab ipso recepta, & collata virtutis effectibus carent. Ratio verò est; quia media excommunicatione separat Ecclesia excommunicatum à participatione Sacramentorum in quantum potest. At potest ita excommunicatum separare à Sacramento poenitentiae, ut quamuis illud recipiat nullius effectus sit, uti præstaret excommunicatum à iurisdictione Sacerdotis excludens. Ergo. Et confirmo, Ecclesia intendit, ut ab excommunicati præcipue denunciat communicatione abstineamus, sicut si Ethnicus, & Publicanus esset. Ergo intendit, ut bona Ecclesie illi denegentur, sicuti denegantur Ethnicis, & Publicanis, ac Ethnicis & Publicanis incapax est recipiendi Sacramentum poenitentiae, ergo & excommunicatus. Tandem absolutio data ab excommunicato denunciato est omnino irrita, ergo & absolutionis receptio.

4 Ceterum longè probabilis esse in supradicto casu veram absolutionem à peccatis excommunicatum recipere, affirmant Couaruu. cap. alma mater 1. p. §. 6. num. 7. Nauar. cap. 9. num. 7. & in cap. fratres, num. 46. de poenitent. disp. 5. Henric. lib. 13. cap. 12. num. 2. Vgolin. tab. 2. de censur. cap. 7. §. 2. numero 5. & 6. Sayrus lib. 2. thesauri casuum, cap. 2. numero 3. & seqq. Suar. disp. 10. de censuris sect. 3. numero 9. Regid. Coninch. disp. 4. dub. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 1. Valen. 1. 4. disp. 7. quest. 12. p. 3. circa princip. & quest. 17. pun. 2. Bonac. de censur. disputat. 2. quest. 2. pun. 2. §. 1. & alij plures apud ipsos. Ratio præcipua huius sententiae est. Nullo iure cauetur irritum, & inane reddi Sacramentum ab excommunicato susceptum, siquidem alia Sacramenta, quæ ab Ecclesia poterant irritari non irritantur. Cur ergo fingere debemus in Sacramento poenitentiae hanc irritationem interuenire. Quod enim excommunicatus à Sacramentis sit exclusus, solum probat indebitè ea recipere censuræ memor, & illius absolutionem voluntariè non præmittens: at in supradicto casu inculpabiliter excommunicatus omnia censura absolutione poenitentiam recipit. Ergo cessat indebita receptio, & consequenter causa ob quam Sacramentum nullum esse poterat. Dicere autem à iurisdictione Sacerdotis exclusum esse ob excommunicationem minus verisimile est; gratis enim, & absque vilo Textu id affirmaretur, cederetque hæc excommunicatio in poenam innocentium Prælatorum, si ipsi ob subditorum excommunicationem priuarentur iurisdictione autè in ipsos habita. Et de Pontifice id affirmari nequaquam posset. Ponamus ergo ipsum ex ignorantia, vel ex malitia vel excommunicatum à peccatis absolueret non præmissa censura absolutione, sanè valida esset absolutio, vtpote procedens à legitimo Ministro circa poenitentem ritè dispositum. Ergo censura ex se non reddit Sacramentum irritum. Neque credendum est de pietate Ecclesie velle poenitentem contritum excludere à Sacramenti receptione, ex qua fortè eius salus perpetua pendet.

Hæ rationes procedunt in excommunicato denunciato,

& vitando: nam si de excommunicato tolerato loquamur, certum existimo absolutionem illi collatam validam esse; nam cum Sacerdos vi censura non teneatur illum vitare in Sacramentorum collatione, sed possit ei qualibet Sacramenta conferre, manifestum est eorum collationem validam fore, si ex parte suscipientis impedimentum aliud non apponatur.

Neque obstant fundamenta opposita. Ad Textum in cap. vlt. de Clerico excommunicato ministrante, respondeo; si vera esset illatio facta in argumento, probaret vtiq; excommunicatum minori excommunicatione recipientem Sacramentum poenitentiae inculpabiliter inualidè recipere; siquidem priuatur per talem censuram communionem passiuè Sacramentorum, imò inualidè recipere quodlibet aliud Sacramentum, quod falsissimum est. Quocirca respondeo minori excommunicatione ligatum prohibuit non esse Sacramenta conferre, atque ad eam ex parte ipsius non carebunt effectibus, quia in eis dandis non peccat, carebunt tamen effectibus per se loquendo si suscipiat; quia eorum receptione priuatur, esse suscepta valida sint, imò neque effectibus carebunt, si sufficientem habeat excusationem ea recipiendi. Ad rationem constat ex probatione nostræ sententiae, non enim Ecclesia separatur excommunicatum à se quantum potest; alias neq; permitteret fidelibus cum ipso non denunciato communicare, neque pro ipso denunciato orationes priuatas fundere. Neque ex eo quod consulat fidelibus, ut ab eius communicatione fugiant, sicuti à communione Ethnicis, & Publicanis conuarius inferunt; quia illud non est præceptum, sed consilium, quòdque intelligendum est quantum commodè seruari potest. Ad confirmationem dico absolutionis collationem, & receptionem factam ab excommunicato vitando per se irritam esse. Verum sicut potest in aliquo casu illius absolutio valida esse scilicet in articulo mortis, sic potest in aliquo casu valida, & licita esse eius receptio, scilicet quando excusatur à culpa. Adde esse diuersam rationem; quia excommunicatus denunciatus priuatur iurisdictione, ideoque nequit absolutio subsistere; at vi excommunicationis non priuatur iurisdictione, ne excommunicatio cedat in innocentium damnum.

Illud verò apud Doctores est receptum excommunicatum etiam vitando illicitè recipientem aliquod Sacramentum nullam poenam incurere excepto Sacramento Ordinis, ob cuius receptionem ab exercitio Ordinis suscepti suspenditur ex cap. cum illorum de sententia excommunicat. Sic Suar. dicta sect. 3. num. 6. Coninch. disp. 14. dub. 5. num. 32. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 1. in fine. Gaspar Hurtado disp. 4. de excommunicat. diff. 1. & alij.

Quoad Ministros Ecclesie atinet, constat obligatos esse denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis, & manifestis Clerici percussoribus quosque absoluantur, vel præsumatur verosimiliter absolutos esse, ut deciditur cap. significatur. Cap. cum desideres de sententia excommunicat. Et cap. Episcoporum de Priuilegijs in 6. Et multi canonibus in question. 3. Et Extrauag. Ad vitanda scandala, & tradunt omnes. Quod si hic excommunicatis aliquod Sacramentum ministrare, vltra peccatum mortale excommunicationem incurris, & interdictus es ab Ecclesie ingressu, cap. Episcoporum, de Priuilegijs in 6. si verò à Pontifice fuerint nominati excommunicati, aut denunciati maiorem excommunicationem contrahis Papæ reuelatam, cap. significatur de sententia excommunicat. & Clem. 3. eodem titulo. Quod si essent excommunicati propter hæresim, vel illius fauorem, & Sacramentum ministrare audeas, suspendendus es ab officio, nec restituendus absque Papæ dispensatione. Cap. excommunicamus 3. de Hæreticis §. cedentes.

Aliis verò excommunicatis, qui denunciati non sunt, nec manifesti Clerici percussores non obligaris ex vi censura Sacramenta denegare, iuxta dictam Extrauag. Ad vitanda, sed solum ex generali ratione, quod indebitè accedunt, ut bene notat Suar. disputat. 10. sect. 2. numero 12. Valquez tract. de excommunicat. dub. 2. numero 12. Eyllucius tract. 12. cap. 3. num. 65. Bonac. disputat. 2. de censur. question. 2. part. 1. §. 2. Non sunt autem censendi indebitè accedere ex eo præcisè quòd fuerint excommunicati, sed oportet certò constare non esse absolutos, quod præsumere non debemus, nisi certò scias, ut aduertit Suar. disputat. 10. sect. 2. num. 2.

#### PUNCTUM VIII.

De tertio effectu excommunicationis, qui est priuatio actiua Sacramentorum, & Missæ Sacrificij.

1 Excommunicatus priuatus est, Sacramentorum collatione, sed non ita rigide quia valida sit eorum ministratio, Sacramento poenitentiae excepto.

- 2. Sacramentum penitentiae inuicem ab excommunicato vitando administrari, aliquibus casibus exceptis.
- 3. Quod dictum est de Sacramento, dicendum est de Sacramentalibus.
- 4. Excommunicatus denunciatus vix excusari potest ab illicita Sacramentorum administratione, bene tamen toleratus.
- 5. Quando Sacramentum penitentiae aegroto collatum non est, optime potest excommunicatus vitandus Eucharistiam, vel Extremam Vnctionem ministrare.
- 6. Si Sacramentum penitentiae aegroto suscepti negant plures posse Eucharistiam ministrare.
- 7. Satis probabile est oppositum.
- 8. Satis est dicendum de Extrema Vnctione, vel Confirmatione recepto Sacramento penitentiae, & Eucharistia.
- 9. Excommunicatus siue vitandus, siue non vitandus quoties illicitè ministrat Sacramentum, irregularitatem incurrit.
- 10. Debet tamen exercere minus Ordinis sacri quem habet.
- 11. Proposuit dubitandi ratio, an administrans Sacramentum penitentiae excommunicatus vitandus irregularitatem incurrit.
- 12. Assertur, ut probabilis fore irregularitatem.
- 13. Soluitur dubitandi ratio.

Excommunicatum priuatum esse Sacramenta conferendi, & Missam celebrandi indubitatum est ex capite si celebrat. & capitulos de Clerico excommunicato ministr. Sed hæc prohibitio non ita rigidè accipienda est, ut Sacramenta ab excommunicato collata irrita sint: nullum enim Sacramentum excepto Sacramento penitentiae ob excommunicationem etiam denunciatiã annullatur, cum eorum valor non ex Ecclesie dispositione pendat, sed ex Christi institutione, quæ optime feruari potest non obstante excommunicatione.

Dixi excepto Sacramento Penitentiae, quia Penitentiae Sacramentum iurisdictionem exposulat, ut valide administretur, at iurisdictionem Ecclesia denegat excommunicato vitando. Capite Ad probandum, de sententia, & re iudicata. Capite Romana, de officio vicarij in 6. Capite si celebrat, de cleric. excommunicat. ministr. & alijs. Qui Textus est de iurisdictione contentiosa loquatur, Doctores communiter extendunt ad quamlibet iurisdictionem voluntariam. Atque ita tradunt Nauar. cap. 8. num. 8. Couarru. cap. prima ma. v. r. p. 6. num. 7. Suar. disp. 11. sect. 2. num. 12. Auila 2. part. de censuris cap. 6. disp. 3. dub. 5. Coninch. disp. 1. dub. 5. per totum. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 3. Bonac. disp. 2. de censur. q. 2. pun. 2. §. 4. Quapropter illis in euentibus, in quibus excommunicatus vitandus iurisdictionem retinet, valide est Sacramentum Penitentiae ab eo ministratum: retinet autem tum si eo in loco non sit nota eius excommunicationis denunciatio ob præsumptam Ecclesie voluntatem, quæ sanè communi errore censetur concedere quidquid ad valorem actus ex parte necessarium est, ne fideles decipiantur. Argum. leg. Barbarus Philippus ff. de officio praeoris. Et tradit ex communi sententia Sua. disp. 1. sect. 2. num. 14. Coninch. disp. 1. dub. 10. numero 88. Vgolin. tab. 1. cap. 13. §. 6. num. 12. Bonac. disp. 1. quest. 2. punct. 2. §. 4. tum in extrema necessitate, quando aliquis est in periculo mortis, neque adeo alius non impeditus qui possit, & velit Sacramentum periclitanti ministrare; quia Ecclesia quæ pia mater est, ne aliquis in aeternum pereat, concedit omnibus Sacerdotibus in quolibet peccata, & censuras absoluedi pro eo articulo potestatem, iuxta Cone. Tridentin. sess. 13. cap. 7. & notauit Suar. disp. 1. sect. 2. numero 12. Auila 2. part. de censur. cap. 6. disp. 3. dub. 1. concl. 4. Bonac. dicta disputat. 2. q. 2. part. 2. §. 4.

Quod dictum est de Sacramento, dicendum est de Sacramentalibus, valide inquam ab excommunicato etiam vitando confici: quia horum valor de facto non à iurisdictione, sed à potestate Ordinis pendet, tamen si Ecclesia possit efficere, ut à iurisdictione ab ipsa concessa penderet, sicut bene notatur Syluest. verbo Consecratio 2. m. 6. Sayrus lib. 2. cap. 1. num. 11. Suar. disp. 11. sect. 2. num. 9. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 5. in fine. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 2. §. 4. num. 5.

Verum esto excommunicatus valide Sacramenta ministrat; illicite tamen praestat, vtpote qui ab omni fidelium communicatione exclusus est, & praecipue ab hac, quæ est omnium maxima. Excusari tamen ab hac prohibitione potest frequenter excommunicatus toleratus, siquidem, ut superius diximus pun. 4. sola fidelium petitio sufficiens est ad hanc praestandam excusationem, quando excommunicatus nequit absolutionem à censura prius obtinere. Ex quo si quis dies occurrit festiuis, neq. adh. alius Sacerdos, qui Missam populo faciat posse excommunicatum celebrare; quia praesumit populus petere sacrificium necessarium pro praepeto audiendi sacrum exequendo, vt bene Nauar. cap. 9. num. 10. Suar. disp. 11. sect. 4. num. 13. Filiucius tract. 12. cap. 3. Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

quest. 7. num. 73. Bonac. disput. 2. de censur. q. 2. p. 2. §. 3. num. 4. & 5.

Excommunicatus verò non toleratus raro excusari potest à prohibitione sibi facta Sacramenta ministrandi; cum vix occurrat casus necessitatis, vt bene notauit Coninch. disp. 14. dub. 5. in fine. At si aliquando huic excommunicato contingat periculum mortis, mutilationis, infamiae, grauis iacturae bonorum temporalium nisi Sacramentum ministraret, quod valide ministrare potest, excusabitur à prohibitione quia non praesumitur Ecclesia, quæ est pia mater, velle suis legibus cum tanto dispendio obligare. Excipere nisi in contemptum censurae comminatae fiat, quia tunc nullo periculo honestari actio potest, vtpote intrinsecè mala. Deinde ex stente proximi necessitate extrema recipiendi Sacramentum, cui alius non impeditus non succurrit, poterit vitandus excommunicatus baptismi, vel penitentiae Sacramenta ministrare, vt ex communi sententia & fere certa docet Sayrus lib. 2. thesauri cap. 2. num. 1. & 18. Suar. disp. 11. sect. 2. numero 14. Auila 2. p. cap. 6. disp. 3. dub. 3. Bonacina disp. 2. de censur. q. 1. p. 2. §. 4. num. 4. & alij plures apud ipsos, quia vt superius diximus, non vult Ecclesia suis fideibus extreme periclitantibus denegare subsidia aeternae salutis necessaria. At baptismus est omnibus ad salutem necessarius, penitentia lapsi post baptismum. Ergo ob nullam excommunicationem debent hæc subsidia denegari.

De alijs verò Sacramentis scilicet Eucharistia, Confirmatione, Extrema Vnctione varia. Doctores, an excommunicatus vitandus ea conferre aegroto in extremis possit? Et quidem quando Sacramentum penitentiae non potuit suscipere verissimum puto posse & debere illi Eucharistiam, vel Extremam Vnctionem conferri; quia cum quodlibet Sacramentum virtutem habeat faciendi de attrito coarctum, cõtinger aliquã ob receptionem Eucharistiae, vel Extremæ Vnctionis obtineri salutem, quæ non obtineretur praedictis Sacramentis non receptis, sicuti notauit Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 3. dub. 3. conclus. 4. Suar. disp. 11. sect. 1. num. 17. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 3. Bonac. disp. 2. de censur. quest. 2. pun. 2. §. 4. circa finem. Gasp. Hurtado disp. 4. de censur. diff. 2. num. 21.

Verum quando Sacramentum penitentiae aegroto administratum est, vt censet Auila & Gasp. Hurtado iocis allegatis non potest excommunicatus vitandus Eucharistiam, & à fortiori Confirmationem, vel Extremam Vnctionem ministrare, quia hæc Sacramenta per se non sunt necessaria ad salutem, cum non sint per se inflicta ad peccati mortalis remissionem. Et ex alia parte cessat casus accidentaliter necessitatis numero praecedenti significatus. Ergo conferri non possunt. Quod si dicas ob praepetum Diuini execrationem, quo omnes fideles teneantur in articulo mortis communicare, obstat, quia illud praepetum cessat, quando Sacramentum decenter administrari non potest, sicuti cessaret, si deficerent vestes faciae, quibus administrandum esset, vt notauit Sayrus lib. 2. thesauri, cap. 2. in fine. Henric. lib. 13. capite 10. num. 2.

Execratus est dicta sententia probabilis si satis probabiliter censo posse Eucharistiam praedicto aegroto ministrari ab excommunicato vitando; vt docuit Suar. disp. 11. sect. 1. num. 17. eo quod hoc Sacramentum reputandum sit necessitatis iuxta illud: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in uobis. Et licet non sit necessarium necessitate mediij (vt contrarium maxime necessarium, vt adiuuetur aegroto, viresque recipiat ad suggestiones demonis in illo articulo superandas. Non est ergo credendum piam matrem Ecclesiam velle fideles tanto beneficio priuare. Si enim (vt inquit Suar.) licet tibi ab excommunicato vitando cibum temporalem sumere, si eo grauius indiges, cur non licebit hunc spiritualem, qui est Eucharistiam sumere, qui vires spirituales tribuit ad superandas tentationes, quæ ab aeterna salute aegrotum torret deuenire, nisi tanto bono roboretur esset? Praeterquam quod contingere potest in confessione gratiam non recepisse, & postmodum bonâ fide Eucharistiam suscipiendo iustificari. Ob quas, & alias rationes tempore interdicti Baptismus, Penitentia, & Eucharistia fidelibus conceduntur. Cap. penult. de sententia excommunic. & cap. quod in re de penitent. & remiss.

Sacramentum verò Extremæ Vnctionis, vel Confirmationis nequaquam aegroto Penitentiam, & Eucharistiam recipienti administrandum est ab excommunicato vitando; quia hæc non reputantur Sacramenta necessitatis: ob quam causam eorum administratio non permittitur tempore interdicti. Cap. quod in re de penit. & remiss. & docuit Suar. disp. 11. sect. 1. num. 21.

Quod si excommunicatus siue vitandus, siue non vitandus illicitè Sacramenta ministrat, vel officium Ordinis sacri, quem habet, exercet irregularitatem incurrit, ex cap. si quis 3. 11. quest. 3. & cap. ult. de Clerico excommunic. ministr. & alijs

*eiusdem tit.* At si ex aliqua causa à culpa excusetur, excusatur, ab hac irregularitate, vt potè in penam delicti imposita, vt colligitur ex *cap. Apostolica de Clerico excommunicato ministrante.* & notauit Nauarr. *cap. 27. num. 167.* Vgolin. *de cens. tab. 1. cap. 14. §. 1.* Suar. *disp. 11. sect. 3. num. 5.* & alij passim. Hinc fit si ratione probabili ducaris excommunicatione ligatum non esse, ab hac pena es immunis; quia non peccas. Vti aduertit Auila *7. p. de censur. disp. 2. dub. 5. concl. 2.* Neque obstat Textus in *cap. illud de Clerico excommunicato ministrante.* vbi Innocent. III. docet in dubiis tutiorem partem esse eligendam; idèò que est de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potius se abstinere, quàm Sacramenta Ecclesiastica pertractare. Non inquam obstat primò, quia ibi Pontifex non decidit incurrisse irregularitatem, sed potius contrarium affirmat, siquidem concludit propter ignorantiam, & dubitationem cum eo misericordiam faciendam esse: penam que quam canon infligit, non esse illi infligendam. Secundo quia ibi non de pena irregularitatis videtur Pontifex locutus, sed de cessatione à Diuinis, vel suspensione pro aliquo tempore: siquidem non ipso facto incurritur, sed incurrenda minatur. Et præterea quia illa pena non tam pro celebratione, quàm pro assistentia celebrationi videtur imponi, quæ irregularitas esse non poterat. Tertio Textus loquitur non de eo qui probabili opinione ducitur ad Ecclesiastica ministeria pertractanda, sed de eo qui absque illa probabili ratione dubius ministeria sacra pertractat, quem mirum non est, fieri irregularem vt potè ex temeritate quadam procedentem.

10 Notanter dixi Ordinis sacri quem habet, munus exercet: nam si excommunicatus sacro Ordine carens munus Ordini sacro annexum exerceret, vt si solemniter caneres Epistolam, vel Euangelium, vel distribueres Eucharistiam, vel Missam celebrares, cum tamen Ordinem ad hæc officia requisitum non haberes, prædictam irregularitatem non incurris. Et præterea exercere debes munus sacro Ordini annexum, quare Parochus, vel alius Sacerdos excommunicatus assistens matrimonio non incurrit irregularitatem; quia hæc assistentia non est actus Ordinis, sed iurisdictionis, bene tamen si solemniter nuptias benediceret. *Cap. 1. §. 3. de secundis nuptiis.* Neque item si baptizaret priuatum; bene tamen si solemniter.

11 Solum est difficultas de ministratore penitentiae ab excommunicato vitando facta; an constituat ministrantem irregularem? Et ratio dubij est, quia sic excommunicatus vt potè iurisdictione carens verè & proprie Sacramentum non ministrat, sed ministrare tentat. At irregularitas non imponitur ob attentatum actum Ordini sacro annexum, sed ob ipsum actum præteritum, sicuti non imponitur ob attentatum homicidium, sed ob ipsum homicidium. Ergo. Et confirmari potest ex regula iuris. Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum; sacra nempe Penitentiae ab excommunicato ministratum non sortitur effectum. Ergo non præstat impedimentum irregularitatis. Deinde in iure non est expressum ob administrationem huius Sacramenti irregularitatem contrahi. Ex alia parte non ministratur solemniter. Ergo non est tali administrationi irregularitas annexenda. Atque ita docet Richard. *in 4. d. 18. art. 7. q. 5.* & probabile reputat Suar. *disp. 11. sect. 3. num. 14.* additque id esse verum, si absque intentione absolouendi dictum Sacramentum Penitentiae ministratur.

12 Sed rectius Suar. loco allegato censet fore irregularem vitandum excommunicatum qui seruo Penitentiam ministraret; quia esto verum Sacramentum non conficiatur in communi modo loquendi Sacramentum absolute ministrat: at irregularitas non est imposita excommunicatis Sacramentum valide ministrantibus quantum in se est, seu fungentibus Ordinis iurisdictione, & potestate; alioquin excommunicatus ministrans penitentiam disposito irregularis non esset, vt potè qui verum Sacramentum non ministrat, quod non aduertunt Doctores.

13 Ex his soluitur dubitandi ratio, non enim irregularitas appofita est validum Sacramentum ministranti, sed fungenti quantum in se est potestate Ordinis accepta. Ad confirmationem, admitto non præstare impedimentum quod de iure non sortitur effectum; nego tamen hanc administrationem ab excommunicato factam non sortiri effectum sufficientem ad contrahendam irregularitatem, cum sortitur effectum attentionis & procurationis ad conficiendum Sacramentum; cui attentioni, & procurationi, Ordinisque exercitio, etiam si defectu sum sit irregularitas annexa, quia hæc irregularitas supponit illo modo Sacramentum esse ministrandum; sicuti irregularitas imposita rebaptizantibus supponit non verum baptismum, sed attentatum esse conficiendum. Ad vltimum respondeo, satis esse irregularitatem appofitam esse generaliter excommunicatis ministrantibus Sacramentum, exercentibusque omnia proprii Ordinis. *Cap. si quis Episcopus 11. quæst. 3. Cap. is cui de sententia excommunicat. in 6.* tamen si particulari Sacramentum Penitentiae expressum non sit, sicuti neque alia Sacra-

menta. Quod verò secretò fiat non impedit; quia est actio grauissima Ordinis Sacrorum; propria; aliis excommunicatus secretò celebrans excusatur ab irregularitate, quod falsum est.

PUNCTVM IX.

De quarto effectu excommunicationis, qui est priuatio Diuinarum, & sacramentorum rerum.

- 1 Exclusus est excommunicatus à Diuinorum celebratione, & illorum assistentia.
- 2 Nequit excommunicatus etiam toleratus assistere Sacrificio Missæ, nisi nullus ad sit qui sacrificio ministrat.
- 3 Non videtur obligatus excommunicatus vi præcepti audiendi Missam absolutionem ab excommunicatione procurare. Secus est de præcepto confessionis, & communionis.
- 4 Excommunicatus etiam vitandus Sacrificio assistens culpabiliter, nullam penam incurrit præter minorem excommunicationem, nisi esset Sacerdos qui auctoritate sua faceret sacrificium celebrari, vel si monitus nollet exire.
- 5 Qualiter Sacerdos, & reliqui fideles assistentes sacrificio debeant expellere excommunicatum vitandum, vel a sacrificio desistere.
- 6 Aliis officiis Diuinis sub grani culpa prohibetur excommunicatus vitandus assistere.
- 7 Excommunicatus vitandus deobligatus est à publica horarum recitatione. Secus à priuata.
- 8 Pluribus placet, nullum peccatum committere excommunicatum priuatum recitantem, si dicat Dominus vobiscum.
- 9 Non videtur peccatum mortale committi, si excommunicatus in priuata oratione socium adhibeat.
- 10 Excommunicatus toleratus nequit conuocari, nec Theologiam, nisi de Canonico interpretari, nisi forte nullus alius sit qui hæc munera præstet.
- 11 Excommunicato vitando nequaquam licitum est hæc munera obire, etiam si alius deficiat.
- 12 A conuocione non tenetur desistere, ob assistentiam excommunicati vitandi. A lectione theologica, & iuris interpretatione variant Doctores.
- 13 Quid sit vitandum.
- 14 Excommunicatus priuatus non potest templum ingredi, et ibi priuatum orare. Neque illi interdicitur usus sacrarum imaginum. Neque usus aquæ benedictæ.

Excommunicatum exclusum esse à Diuinorum officiorum celebratione, & illorum assistentia constans est Doctorum sententia. Ex *cap. nihil. Cap. qui moritur. 11. q. 3. Cap. significauit. Cap. super. Cap. responso de sententia excommunicat. Et cap. alia mater. eodem tit. in 6.*

Inter officia Diuina primum locum obtinet Missæ sacrificium, cui nequit excommunicatus etiam toleratus assistere, vt deciditur *capite illud de Clerico excommunicato ministrante. Cap. vit. de sententia excommunicat. in 6.* nisi forte non sit alius qui Sacerdoti celebranti ministrat; quia eo casu si toleratus sit, assistere potest; & ad illud manus inuitari, vt bene Suar. *disp. 11. sect. 1. num. 1.* Extra hunc verò casum nisi ob ignorantiam, vel necessitatem vitandi scandali; vel alius grauis damni excusetur, peccabit mortaliter sacrificio, vel notabiliter illius parti assistens.

Sed an vi præcepti audiendi sacrum teneatur absolouem procurare, & se liberum, & expeditum constituere? non est constans sententia. Nam Didac. Nuñez *3. p. quæst. 83. art. 6. post secundum dubium. §. dubium tamen,* censet obligatum esse. Sed rectius Nauarr. *cap. 2. r. num. 3.* Vgolin. *tab. 1. cap. 13. §. 13.* Sayrus *libro 2. thesauri. capite 3. numero 24.* Coninch. *disp. 14. dub. 7. num. 56.* Henric. *libro 13. cap. 7. num. 2.* Auila *2. part. de censuris cap. 6. disp. 4. dub. 7. Suar. 100. §. 1. §. 1. disp. 88. sect. 6.* Bonac. *disp. 2. de censur. q. 2. punct. 3. §. 1.* Paul. Lajman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 2.* censent non peccare excommunicatum aduersus Missæ præceptum, tamen negligens sit in procuranda excommunicationis absolouem, quia hoc præceptum solum altingit eos qui liberi sunt, & dispositi ad illius executionem, non autem obligati vt disponant; aliis infirmis, & in carcere detentis peccarent contra dictum præceptum, si possent ab infirmitate, & carcere se liberare. Secus verò videtur dicendum de præcepto Communionis, & Confessionis, quorum violator exillis, si absolutus à censura non procures, cum possit; quia hæc præcepta sunt Diuina, tamen ab Ecclesia determinata, & consequenter obligant ad remouendam quolibet impedimentum, quæ illorum executioni obstrare possunt. Præterquam quod dirigitur ad animæ puritatem, & cum Deo reconciliationem,

collationem, & vnionem. Ergo impedimenta huic puritati & reconciliacioni obstantia remouere debent. Sicuti tradit Nauarr. Coninch. Bonac. Layman. Auila locis citatis.

Verum si excommunicatus etiam vitandus sacrificio afficitur culpabiliter nullam poenam incurrit praeter minorem excommunicationem: quia nullae est in iure expressa. Excipit primò nisi praedictus excommunicatus esset Sacerdos, & auctoritate sua faceret, vt sacrificium coram ipso celebraretur: quia eo casu irregularitatem incurrit ex communi sententia quam docuit Gioffa Clement. 1. verbo celebrare, de Priuilegijs. Abbas in cap. illud de cleric. excommunic. ministr. num. 6. Couarruu. cap. alma mater 1. p. §. 6. in fine. Suar. disp. 12. sect. 1. num. 4. Bonac. disp. 12. quest. 2. punct. 3. Vgolin. tab. 2. de censur. cap. 8. §. 3. num. 3. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 3. num. 5. quia si dicitur iuris reputatur, ac si ipse celebraret. Fauétque Textus in dicto cap. illud, vbi Episcopus excommunicatus faciens vt sacrificium coram se perageretur non excusatur à poena canonis, sed hic Textus vt rectè ponderat Suar. loco citato non satis indicat irregularitatis poenam, & praecipue esse impostam ob assistentiam celebracioni auctoritate sua facta: potius namque visetur imposta, quia Diuini se ingessit. Excipit secundò: nisi monitus non uerit exire, nam ob illam contumaciam incurrit nouam excommunicationem Pontifici reseruatam, vt habetur cap. eos de sententia excommunicat. Et Clement. 2. eodem tit. quia etiam excommunicatione afficitur interdictus de iurisdictione, qui post admonitionem persequatur sacrificio assilens. Itemque omnes illi qui impediunt, ne praedicti excommunicati & interdicti admoniti recedant à sacrificio, iuxta Textum in cap. grauis, de sententia excommunicat. & notauit Bonac. disp. 2. quest. 2. punct. 3. §. num. 8.

Sacerdos verb, & reliqui sacrificio assilentes nullatenus permittere debent excommunicatum denunciatum, vel manifestum Clerici percussorem ibi assilere; quia eo ipso censeatur cum illo in Diuinis communicare, quod est graue sacrilegium. Quare si contingat hunc excommunicatum adesse velle sacrificio mouendus est, vt exeat: quod si noouerit, expellendus etiam vi, si opus fuerit. Est enim licita defensio Ecclesiastica iurisdictionis, & censuræ Argum. cap. vnus de sententia excommunicat. At si nulla ratione expelli potest, Missæ sacrificium esse intermittendum, si consecratio facta non est, vel vt aliis placeat, si non est canon incomptus, & facta consecratione, & consumptione in Sacrificium recedere oportet, omittis orationibus, & aliis, quæ post communionem de more dicuntur: vt hæc omnia constant ex cap. 2. cui. de sententia excommunicat. & Clem. 2. eodem tit. Et pluribus relatis tradunt Nauarr. cap. 27. num. 33. Auila 2. p. cap. 6. §. 9. dub. 8. Suar. disp. 12. sect. 1. num. 11. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 7. Bonac. disputat. 2. de censur. quest. 2. punct. 3. §. 1. num. 13. Quod si Sacerdos coram excommunicato vitando celebrauerit vltra peccatum mortale, & excommunicationem minorem interdicitur ab ingressu Ecclesie iuxta Textum in cap. Episcoporum de priuilegijs in 6. & notauit Suar. disp. 12. sect. 1. num. 11. Coninch. disp. 14. dub. 7. num. 10. Bonac. disp. 2. de censur. quest. 2. punct. 3. §. 1. num. 10. At vt probabiliter aduertit Couarruu. in cap. alma mater. 1. p. §. 7. non quilibet Sacerdos hac poenâ afficitur, sed exemptus à iurisdictione ordinaria: hos enim exemptos voluit Pontifex ab ea temeritate arceri.

Reliqui fideles sacrificio assilentes, si videant excommunicatum denunciatum velle sacrificio assilere, coguntur recedere, excepto ministro, ne cum ipso in eadem oblatione conueniant, vt conuenire videntur omnes qui eidem sacrificio assilunt, vt bene aduertunt Layman. Auila. Bonac. loc. alleg. Non tamen videtur improbabile eam communicationem non excedere culpam venialem; eo quod videatur esse nimis remota, & accidentalis, si causa non est assistentia excommunicati, vt docuit Suar. disputat. 12. sect. 1. in fine. Probabilis est si alteri sacrificio in eadem Ecclesia excommunicatus assilant, non obinde fideles suo diuerso sacrificio assilentes, imò nec Sacerdotem celebrantem obligatos esse recedere: quia illa non est communicatio in eodem officio Diuino, sed in materiali loci assistentia, vt bene tradit Henric. lib. 13. cap. 7. Sayrus lib. 2. thesauri casuum cap. 3. numero 2. Suar. disput. 12. sect. 1. numero 16. Filliucius tractat. 11. cap. 4. quest. 3. Bonac. alijs relatis disput. 2. quest. 2. p. 3. §. 1. in fine.

Praeter sacrificium Missæ, sunt alia officia Diuina, vt horarum Canonicarum recitatio, processio publica, benedictio Chrifti, maris. Olei sancti, oliuarum, Aquæ benedictæ, & generaliter euentusque Ordinis solemne exercitium vt ex omnium sententia tradit Suar. disput. 12. sect. 2. Filliuc. tract. 12. cap. 4. quest. 2. num. 85. & quest. 5. num. 94. Couarruu. in cap. alma §. 2. cap. 3. & §. 7. num. 5. His igitur officijs assistere prohibetur sub graui culpa excommunicatus vitandus, vt constat ex tota causa 11. quest. 3. & cap. significauit, de sententia excommunicat. & cap. is cui eodem tit. in 6. & cap. sacris de vis qua vt. Et tradit Doctores relati.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars V. L.

Hinc fit deobligatum esse quemlibet excommunicatum à publica horarum Canonicarum recitatione, si forte ea obligatione teneatur; sicuti est deobligatus audire factum ob censuræ obseruationem, ne cum alijs fidelibus communicet. At à recitatione priuata nullatenus deobligatur, si forte titulo professionis, ordinis, vel beneficij alstrictus erat; sicuti ex omnium sententia docent Nauarr. cap. 2. §. num. 102. Couarruu. cap. alma mater 1. p. §. 3. num. 8. Auila 2. p. cap. 6. disput. 4. dub. 6. Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 3. Suar. disp. 2. sect. 2. num. 13. Bonac. disp. 2. de censur. quest. 2. punct. 3. §. 2. num. 2. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 1. part. 2. cap. 2. n. 7. quia priuatim orans non censeatur cum alijs fidelibus communicare, neque æquum erat, vt ab obligatione onerosa ob suam iniquitatem eximeretur. Ex eo autem quod fructus beneficij non recipiat, excusari non potest ab obligatione recitandi proueniente ex beneficio; quia illius priuationis fructum ipsemet excommunicatus est causa. At damnum quod quis sua sponte sentit sibi imputare debet, iuxta reg. 8. de Regulis iuris in 6. & reg. 103. Quod quis ex sua culpa, &c.

Monent tamen Doctores excommunicatum sic priuatim recitantem non debere dicere Dominus vobiscum, quia illis verbis, vt persona publica cum alijs fidelibus communicans se gerit. Sed loco illius ducere debet: Domine exaudi orationem meam. Verum esto ea verba proferat, culpam venialem non excedit, vt docet Suar. disp. 12. sect. 1. num. 12. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 7. Bonac. disp. 2. de censur. quest. 2. punct. 3. §. 2. num. 6. Ideoque irregularitatem, quæ est poena grauissima non incurrit. Quinimò Auila 2. p. cap. 6. disp. 3. dub. 6. & Gaspar Hurrado disp. 5. de excommunicat. difficult. 1. censent nullum esse peccatum; quia illorum verborum prolatio absentibus alijs fidelibus non est cum illis communicatio, sed priuata pro illis oratio. Si enim inuitare fideles illi verbis; Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutaris nostro &c. non reputatur facta cum illis communicatio, quia illis absentibus fit, cur illa deprecatur Dominus vobiscum, censenda est?

Grauior dubitatio est; An possit excommunicatus in hac recitatione priuata secum sociam adhibere; videtur namque sub graui culpa hoc esse interdicitum; quia est excommunicatio in factis: colligitur ex multis capitulis. 1. i. quest. 3. & praecipue ex cap. excommunicatos, ibi: neque cum eis in oratione communicare. Vbi de oratione priuata sermo est; siquidem coniungitur cum prohibitione cibi, & potus, communisque sermonis. Verum hæc excommunicatio in oratione priuata non videtur ita grauis esse, vt culpam mortalem constituat, non enim excommunicatus in ea oratione vt persona publica, & minister Ecclesie se gerit, cum Ecclesia nolit medio illo orationes fundere, ideoque illæ orationes nullum ex Ecclesia habent valorem. Atque ita docent Vgolin. tab. 1. cap. 13. §. 14. Henric. lib. 13. cap. 7. num. 2. Suar. disput. 12. sect. 2. num. 18. Bonac. alijs relatis disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 2. num. 4. Vnde si ex aliqua necessitate, vel utilitate excommunicatus socium vocet ad secum officium Diuinum recitandum, vel quia ei est subditus, vt si Episcopus, vel Canonicus volent suum Capellanum ab hac culpa veniali, teste Suar. Vgolino, & Bonac. supra excusabitur, quia famulus non priuatur communicatione sui domini in his omnibus in quibus ei inferretur tenebatur. cap. quoniam multo. 1. q. 3. Hoc autem officium adiuvandi recitanti priuatim non computari debet inter ministeria Ecclesiastica, sed inter ministeria quasi corporalia, quæ potest seruis exercere cum suo domino etiam excommunicato, & e contra dominus non excommunicatus cum seruo excommunicato.

Concio, lectio Theologiae, vel Iuris Canonici, etsi sub Diuinis officijs non comprehendantur, non praestari possunt ab excommunicato etiam tolerato; quia cuiuslibet excommunicato interdicta est cum fidelibus communicatio, & maxime ea quæ proximè accedit ad communicationem in Diuinis. At intercedente petitione fidelium optimè ea praestari possunt, vt ferè omnes docent. Quinimò si ex officio competat excommunicato concionari, vel Theologiam, aut Ius Canonicum explicare, & non sit alius, qui eius vires suppleat, poterit ea munia obire, quia censendus est ab Auditoribus requiri, quia quilibet censeatur velle, & petere quæ sibi necessaria sunt, vt docuit Suar. disp. 12. sect. 2. num. 5. Bonac. disp. 2. de censur. q. 2. p. 3. §. 2. in fine.

Excommunicatio autem vitando nequaquam licitum est concionari, aut sacram Theologiam interpretari, tametsi alijs ei ex officio competat, & non sit alius qui eius munus obeat, non solum ipsi, sed alijs fidelibus cum ipso prohibita est communicatio. Secus verò dicendum est Auditore excommunicato, qui esto vitandus sic permitti potest concioni assistere, iuxta Textum in cap. responsio de sententia excommunicat. quia illa assistentia dirigitur in eius spiritualem salutem. Secus crederem esse dicendum de assistentia Theologicae lectioni, vt potè quæ non ita directè audientium salutem necessaria est. Sic Suar. disput. 12. sect. 2. numero 3. Coninch. disp. 14. dub. 7. numero 58. Henric. lib. 13. cap. 12.

C 3 Fil

Filliucius tract. 12. cap. 4. quæst. 2. & seqq. Bonac. disp. 2. de censur. quæst. 2. p. 3. §. 2. num. 10.

12 Sed an alij Auditores, ipseque Concionator, vel Lector teneantur à coactione, vel lectione recedere excommunicato vitando non recedente: non est constans sententia. Et quidem à concione desistere certum existimo non obligari. Nam si ipsi excommunicato permittitur illa assilientia ob eius salutem à fortiori aliis permittenda est. A lectione vero idem censet Suar. disp. 12. sect. 2. num. 3. Henric. lib. 13. cap. 12. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 3. num. 14. Filliucius tract. 12. cap. 4. quæst. 2. num. 87. & fauet Coninch. disp. 14. dub. 7. num. 58. quia vniuersique ex Auditoribus scorum audit, neque ad idem opus communiter concurrunt. Neque ea communicatio est tanti momenti, vt debeat intermitteri. Sed contrarium docuit Auila 2. p. de censur. cap. 6. disputat. 11. dub. 3. concl. 2. Bonac. disp. 2. de censur. quæst. 2. pun. 3. §. 2. num. 12. obligatos esse tum Lectorem, tum Auditores recedere, ne in eadem lectione cum vitando excommunicato communicent. Non enim negari potest discipulos magistrum audientes cum ipso communicare; siquidem ex hac audientia mutuo se referunt. Neque negandum est condiscipulos inter se hanc habere communicationem, siquidem ob communem eidem doctrinæ assilientiam inter se referuntur.

13 Ego vero dicendam existimo per se loquendo Lectorem obligatum esse à lectione desistere, & Auditores ab ea audienda ob rationem nuper dictam; quia est communicatio in re proximè accedente diuini. Excursari tamen frequenter ob necessitatem boni communis, vel particularis. Quippe bono communi expedit, & necessarium est, ne conciones, lectionesve statuat intermitterentur, neve auditores se tantopere sibi vili priuentur, maximè cum hæc communicatio, vt probatum est, leuis sit.

14 Tertium genus rerum sacrarum, quibus excommunicatus priuari potest, est ingressus templi ad orationes, vsus sacrarum imaginum, sanctarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & similia. Dicendum igitur est excommunicatum non posse templum ingredi, vt ibi priuatum, & separatim ab aliis fidelibus orationes fundat: sicut ex communi sententia docet Couaruu. capite alma 1. part. §. 3. numero 7. Nauarr. capite 27. num. 17. Suar. disp. 12. sect. 4. numero 1. Henric. lib. 13. cap. 7. num. 2. Coninch. disputatio. 14. dub. 7. numero 58. Bonac. disp. 2. de censur. quæst. 2. part. 3. §. 2. num. 8. Quia nulli stat præceptum excludens excommunicatum ab ingressu materiali templi, nisi tantum cum Diuina celebrantur. Tunc enim Oblatiis præcipitur, vt excommunicatos expellant, cap. Episcopos de consecrat. disp. 1. Ergo aliis temporibus optime potest excommunicatus ibidem assilire. Deinde excommunicato permittitur, & conueniens est vsus sacrarum imaginum, factarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & reliquorum sacramentalium, vt eo vsu cultum, & honorem Deo exhibeat, & se ad penitentiam excitet, vt bene ait Suar. disputatio. 12. sect. 3. numero 3. Sayrus libro 2. thesauri cap. 3. numero 9. Henric. cap. 7. à n. 2. Filliucius art. 12. cap. 4. numero 103. Quippè hic vsus priuatum, & singulariter præstari potest, neque apparet vlla prohibitio specialis. Ab hac doctrina excipit Vgolin. tab. 1. de censur. capite 13. §. 14. numero 6. quem sequitur Bonac. disp. 2. de censur. quæst. 2. pun. 3. §. 2. num. 8. vsus aquæ benedictæ & illorum sacramentalium, quæ ex orationibus Ecclesiæ habent valorem; eo quod excommunicatus omnibus Ecclesiæ suffragiis priuatus sit. Sed relictus Suar. Filliucius, Sayrus, Henric. & alij contrarium censent. Nam esto excommunicatus priuatus sit Ecclesiæ suffragiis, ideoque non possit illis rebus factis vt, vt effectus proueniens ex orationibus Ecclesiæ sibi applicentur; at vt illis potest in illarum rerum venerationem, & honorem, & vt se illarum memoriâ, & fructus recordatione, quo per excommunicationem priuatus ad penitentiam excitetur. Hinc fit optime posse excommunicatum coram imagine, in cuius reuerentiam funtaliq; indulgentiæ concessæ preces fundere, non quidem animo obtinendi indulgentias, à quibus exclusus est, sed animo venerandi dictam imaginem, & se ad penitentiam excitandi recordatione indulgentiarum, quibus ob excommunicationem priuatus existit.

PUNCTUM X.

De quinto effectu excommunicationis, qui est priuatio beneficij Ecclesiastici.

- 1 Nulla est electio, præsentatio, & nominatio ad beneficium Ecclesiasticum facta ab excommunicato.
- 2 Extenditur conclusio ad quamlibet beneficij acquisitionem.
- 3 Procedit tamen excommunicatus toleratus sic.
- 4 Deinde procedit quantum excommunicatus ignarus sit sua censura.
- 5 Propositur dubitanda ratio, an sub nomine beneficij pensio intelligatur.

- 6 Distinguitur quadruplex pensio.
- 7 Communior sententia tenet irritam esse collationem pensionis, que simul est temporalis, & spiritalis.
- 8 Probabilitate non caret validam esse collationem cuiuscunque pensiois excommunicato factam.
- 9 Incapax est excommunicatus cuiuscunque officij, muneris, ac dignitatis Ecclesiastica.
- 10 Extendantur plures Doctores hanc doctrinam ad officia iurisdictionis secularis.
- 11 Probabilior est oppositum.
- 12 Officia, & iurisdictiones promouentia ex successione, vel extensione nequaquam annullantur.
- 13 Assumant plures, si eligaris ad beneficium tempore habili, & acceptes tempore excommunicationis validam esse acceptationem.
- 14 Ex hac doctrina inferunt graues Doctores in Ecclesia, in qua est ius optandi pinguiorem præbendam excommunicatum optare posse.
- 15 Secundo inferunt, si sit coadiutor cum futura successione, & tempore mortis proprietarij excommunicatus existas non impediri à consecratione præbende, si in forma gratiosa facta est.
- 16 Contraria sententia scilicet acceptationem esse nullam grauissimi Doctores defendunt.
- 17 Vtraque sententia est probabilis. Probabilior prima.
- 18 Solutum fundamentum a secunda sententia.
- 19 Assumant plures, si valide acceptare beneficium, quod tempore excommunicationis collatum fuit.
- 20 Longe est vtrius oppositum.
- 21 Excommunicatus obtinens in excommunicatione beneficium non solum ab excommunicatione absolui debet, vt beneficium retineat, sed non à collatione indiget.
- 22 Vt valide retineatur beneficium excommunicato collatum tempore excommunicationis, ordinarius dispensare debeat si eius sit collationis.
- 23 Si collatio ad Pontificem pertinet, vel beneficium sit iuris patronatus, communis sententia negat ex sola dispensatione Ordinarij beneficium retineri posse.
- 24 Contrarium non videtur improbabile.
- 25 Quæ dicta sunt de excommunicato procedunt in suspensio, & interdicio, tamen si contrarium censent Suar.
- 26 Prædicta cessant illis in provisionibus, in quibus est clausula absolutiois à censuris ad effectum gratis consequendum.
- 27 Hæc clausula non prodest excommunicato ob hæresim, neque per annum in excommunicatione in orde censet.
- 28 Procedunt prædicta, cum rescriptum Apostolicum expediat in forma gratiosa. Secus si in forma commissoria extenditur. Tunc enim non continet absolutioem à collatione futura provisionis.
- 29 In provisionibus Ordinarij non adest hæc clausula.

LECTIO, præsentatio, nominatio excommunicati ad beneficium Ecclesiasticum, & illius collatio, litterarumve imperatio irrita est, & nulla, vti decidit in cap. postulat. de clerico excomm. minist. ibi, Hi non possunt talia beneficia obtinere, quia non fuerunt canonice consecuti. Et tradit omnium sententia Nauar. cap. 27. num. 21. Couaruu. cap. alma mater 1. p. §. 7. numero 1. Garcia 7. de benef. cap. 1. num. 1. Stephan. Duila 2. p. cap. 6. disp. 5. dub. 2. Suar. disp. 13. de censur. sect. 1. numero 2. Sayrus lib. 2. cap. 5. numero 5. Vgolin. tab. 2. de censur. capite 13. §. 1. Coninch. disputat. 14. dub. 9. Filliucius tractat. 12. cap. 5. quæst. 1. numero 115. Bonac. disputat. 2. de censur. quæst. 2. pun. 4. §. 1. numero 1. Valq. de excommunicatione. dub. 6. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. numero 8. Ratio est, quia excommunicato prohibuitur est officium Ecclesiasticum exercere, & cum fidelibus communicare. Merito ergo à beneficio Ecclesiastico excluditur, vt potest quod exigit officij Ecclesiastici vsus, & communicationem.

Extenditur conclusio ad quamlibet beneficij acquisitionem, tamen ex causa permutationis, vel resignationis fiat, quia verè, & propriè beneficium acquiritur, & ratio prohibitionis aequè procedit. Atque ita docent alii relictis Couaruu. §. 7. num. 2. Sayrus dicto cap. 5. num. 14. Suar. sect. 1. num. 11. Stephan. de Auila disp. 5. dub. 2. Azor. tit. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 8. Garcia de benef. 7. p. cap. 13. num. 15. Debet autem excommunicatio adesse tempore quo beneficium permutatum, vel resignatum confertur. Nam si tunc ab excommunicatione esset absolutus, esto tempore quo permutatio, vel resignatio facta est excommunicatione ligatus esset, valida esse beneficij acquisitio, vt bene aduertit Garcia dicto capite 13. numero 19.

Procedit tamen excommunicatus toleratus sit, nam esto fideles hunc excommunicatum vitare non reneantur, ideoque quantum est ex parte communicationis possunt illi beneficia conferre: at tamen quia ipsi excommunicati nequeunt se fidelium communicationi ingerere à beneficio hanc

hanc communicationem exigente excluduntur; alii s; ex eo quod fideles possunt cum excommunicato tolerato tractare, valida esse, & licita beneficiorum in eos collatio, eadem ratione valida, & licita esse collatio Sacramentorum ipsi facta. Privilegium namque communicandi fidelibus cum excommunicato tolerato, non tollit eorum inhabilitatem, & vtrudant omnes Doctores num. precedenti relati, tamen in contrarium inclinatur Galpar. Hurtado de excomm. diff. 6. diff. 2. num. 7.

Deinde procedit, quamvis excommunicatus ignarus sit censuræ, sicuti docet Glossa in cap. penult. de Cleric. excommunic. ministr. Couarru. cap. alma. 1. part. §. 7. numer. 3. Hentiq. lib. 13. cap. 3. num. 3. Garcia de benef. p. 7. cap. 13. num. 9. Suar. disp. 13. sect. 1. num. 3. Coninch. disp. 14. dub. 9. Auila 2. p. cap. 6. disp. 5. dub. 2. Lessius lib. 2. cap. 3. num. 17. Paul Layman. lib. 10. sum. tract. 5. part. 2. capite 4. num. 8. Bonac. disputat. 2. de censur. quest. 2. punct. 4. §. 1. in fine Sayrus lib. 2. cap. 5. numero 8. & alij apud ipsos aduersus Nauarr. in cap. fratrum, de peccat. dist. 5. n. 45. exilimantem validam esse. Etenim ignorantia esse excuset a culpa non tollit inhabilitatem a censura profectiuam cum censuram non tollat.

Nomine beneficii, quo incapax est excommunicatus an veniat intelligenda pensio? difficultate non caret, eo quod pensio non sit ius perpetuum percipiendi fructus. Non igitur annullatio beneficii extendenda est ad pensionem. Atque ita tradit Auila 2. p. de benef. cap. 6. disp. 5. dub. 5. Gufpar Hurtado disput. 6. de excomm. diff. 2. & inclinatur Couarru. in cap. alma. 1. p. §. 7. num. 2. Coninch. disputat. 14. dub. 9. ad finem dubius est.

Ceterum distinguendum est. Quadruplex namque est pensio, vt constat ex dict. tract. 13. de benef. disp. 1. p. ubi de pensionibus. Altera que propriissime beneficium est, vt potest que ex fructibus alicuius beneficii extrahitur in perpetuum, quæque vocatur simplex beneficium, seu prestimonium, de qua Couarru. tract. 99. cap. 3. 6. num. 10. & de hac nulla est dubitatio excommunicato conferri non posse. Altera est que a natura beneficii recedit: eo quod perpetua non sit, datur tamen ab aliquo munus spirituale exercendum, vt est que designatur Vicerectori, eo quod nomine Rectoris impedit officium illius exercet, vel que designatur Vicario Episcopi ob litium, & causarum decisionem. Huius namque collatio excommunicato facta nulla est, quippe in hac pensio ne procedit eadem ratio annullationis, ac in beneficio, nam beneficii collatio irrita redditur; quia excommunicatus incapax est munus spirituale, ad quod beneficium dirigitur, exerceat, sed eandem incapacitatem habet exerceendi munus, cuius causa hæc pensio concessitur. Ergo eodem modo annullatur, & de hac ferè omnes Doctores conueniunt. Altera est, que ob seruitium Ecclesie factum conceditur, nullumque munus spirituale exigit, quæque merè laicis concedi solet, ad quæ vocatur subsidium temporale, & pensio laica. Huius autem collatio nullo iure colligitur irrita, cum nec fundetur in titulo spirituali, neque ob spirituale exercitium a quo excommunicatus exclusus est, concedatur. Quapropter difficultas solum est de quarta pensione, quæ partim est temporalis, partim spiritualis, vt est pensio concessa Clerico beneficium resignanti, permutanti, liti cedenti, sustentationem non habenti quæ temporalis est; quia nullum munus Ordini annexum exigit, quodque a laico præstari non possit spirituales est, quia ad sui collationem requirit spirituale Ordinem: non enim alijs nisi Ordine clericali insignitis conceditur.

De hac igitur pensione communior sententia tenet irritam esse collationem excommunicato factam. Sic Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 13. Vgolin. tab. 2. de censur. cap. 13. §. 2. num. 2. Hentiq. lib. 13. cap. 3. num. 3. Vazq. de excomm. dub. 6. Bonac. disputat. 1. punct. 4. q. 2. §. 1. numero 4. Suar. disputat. 13. sect. 1. numero 9. Reginald. lib. 32. numero 45. Fillucius tract. 12. cap. 5. quest. 4. Garcia de benef. 1. punct. cap. 5. numero 106. & seqq. Mouentur, tum quia hæc pensio naturam beneficii imitatur, & loco illius succedit, cum non detur alijs a Clericis. Tum quia excommunicatus incapax est cuiusvis clericalis privilegij. Tum denique quia in collatione huius pensionis, solet Pontifex absolutionem a censuris promittere, quod frustra neum esse sit censuræ prædictæ collationem non impeditur.

Ceterum probabilitate non caret prædictæ pensionis collationem validam esse, vt docet Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. numero 8. Eman. Saa, verbo Homicida. numero 2. i. indicat Suar. disputat. 4. de censuris. sect. 3. numero 33. Paulusque declaratio sacre Congregationis sess. 14. cap. 7. dicens hoc decretum de incapacitate homicidæ ad beneficia non extendi ad pensionem. Ratio vero est, quia nullibi habetur pensioem excommunicato collatam nullam esse, quia Textus in cap. postulatis, & cap. ultim. de Clerico excommunic. ministr. de beneficio Ecclesiastico loquuntur, quorum decisio extenditur ad pensionem; eo quod loco beneficii succedat, & illius naturam amittitur. At cum sola pensio quæ

prestimonium est, vel quæ ob exercitium spirituale conceditur perfectè naturam beneficii imitetur, & illius loco succedat, sit sanè solam illam pensionem irritam esse excommunicato collatam, non autem eam quæ a beneficii natura recedit, & subsidij temporalis conditioni congruit. Satis namque est decretum penale, & irritatum beneficii extendi ad pensionem purè spirituale. Ex hisque soluitur oppositum fundamentum. Ad illud verò de absolutione Pontificis dicimus concedi, tum ne illius rescriptum inualidum fiat, iuxta Textum in cap. 1. de Rescriptis in 6. tum ne repellatur in iudicio a petenda pensione.

Verum non solum beneficii incapax est excommunicatus, sed etiam cuiusvis officij, muneris, seu dignitatis Ecclesiasticæ, vt Legati, Delegati, Inquisitores, Administratores, seu Gubernatores, Episcopatus, Prouisoris, seu Vicarij Episcopi, & a fortiori Provincialis, Generalis ordinis, Rectoris, Guardiani, seu Præpositi conventus. Nam cum excommunicatus ab exercitio horum officiorum exclusus sit, consequenter censendus est ab officiis exclusus, argum. cap. postulatis, & in de Cleric. excommunic. ministr. Et tradit Vgolin. tab. 2. de censur. cap. 13. §. 3. num. 3. & 4. Hentiq. lib. 13. cap. 13. num. 1. Sayrus lib. 2. thesauri. cap. 5. num. 35. Suar. disp. 13. sect. 1. num. 6. Garcia de benef. 7. p. cap. 13. num. 22. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. c. 2. n. 8. Bonac. disp. 2. quest. 2. punct. 4. §. 1. n. 3. Auila 2. p. de benef. c. 6. disp. 6. dub. 7.

Extenditur prædictam doctrinam ad officia iurisdictionis secularis grauissimi Doctores, dicuntque collationem, præsentationem, seu nominationem excommunicati ad ea irritam esse. Ita Sayrus, Vgolin. Bonac. Hentiq. Auila. Garcia locis citatis. Mouentur ob rationem num. precedenti. relatum; quia excommunicato interdicta est communicatio cum fidelibus, & iurisdictionis exercitium: ergo prohibetur collatio officij, & muneris hoc exercitium exigentis, ex leg. oratio de sponsalib. Deinde in cap. venerabilem 34. de electione cautur ne hæreticus, aut excommunicatus in Imperatorem eligatur, & si fuerit electus irritetur eius electio. Signum ergo est officium iurisdictionis excommunicato concedi non posse.

Nihilominus probabilius existimo præsentationem, nominationem & collationem prædictorum munerum excommunicato factam validam esse, tamen illicitè fiat. Sic tradit Suar. disp. 16. sect. 2. n. 1. Fillucius tract. 12. cap. 5. q. 2. num. 118. & cap. 6. q. 1. c. num. 16. & cap. 7. quest. 3. num. 173. Coninch. disputat. 14. dub. 11. num. 106. Galpar Hurtado, disput. 8. difficult. 2. in fine. Moucor; quia ex prohibitione vsus, & exercitij iurisdictionis excommunicato facta solum inferitur prohibitam esse iurisdictionis concessionem; at non inferitur nullam, & irritam esse. Ex alia parte nullus est Textus huic imitationem inducens; nam Textus in cap. venerabilem potius probat valere Imperatoris electionem, tamen veniat irritanda. In officiis verò, & muneribus Ecclesiasticis, quia proximitus beneficii conditioni accedunt, admittit communis sententia hanc annullationem, & imitationem. Non igitur ad officia, & munera temporalia extendi debet.

Illud est ceterum officia, & iurisdictiones obuenientia successione ex testamento, vel ab intestato, seu ratione bonorum nequaquam spantari ob excommunicationem, quia excommunicatio ab electione, & nominatione libera fidelium excommunicatum excludit, non tamen ab acquisitione domini temporalis, vt notauit Vgolin. dicto cap. 13. §. 3. num. 2. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 37. Suar. disp. 16. sect. 2. num. 6. Garcia de benef. 7. part. cap. 13. numero 26. Bonac. disputat. 2. quest. 2. punct. 4. §. 1. numero 3. Superfunt quæstiones quatuor decidendæ.

Prima. An si eligatis ad beneficium tempore quo habilis es, acceptes verò illud cum excommunicatus existis, valida sit tua acceptatio; Affirmant Couarru. cap. alma. 1. part. §. 7. num. 4. Azor. tit. 2. lib. 6. cap. 7. q. 9. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 6. Gonzalez gloss. 58. num. 27. Garcia plures referens de benef. 7. p. c. 13. num. 35. Vazq. de excommunicat. dub. 6. Bonac. disp. 2. de censuris. q. 2. punct. 4. §. 1. numero 9. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 11. Rota in nouis decis. 195. & alij plures apud ipsos. Mouentur, quia iura solum irritant id per quod ius in beneficium acquiritur; at acceptatione non acquiritur ius in beneficium, quia nemo sibi ipsi beneficium confert, sed est conditio, vt in beneficium tibi collatum ius perfectum habeas. Et confirmo, si beneficii titè collati possessionem excommunicatus accipias, vel alium mittas in possessionem, possessio, & in possessionem missio valida est, vt testatur Azor ex communi sententia dicto cap. 7. quest. 10. Hentiq. lib. 13. c. 13. §. 3. Sayrus lib. 2. thesauri. cap. 5. num. 11. Nicolaus Garcia 7. p. de benef. cap. 15. num. 89. quia tam possessio, quam in possessionem missio est quid facti, non iuris.

Ex qua doctrina inferunt Couarru. Auila, Bonac. Nicol. Garcia, & alij apud ipsos in Ecclesia, in qua est ius optandi pinguiorem præbendam validè excommunicatum optare posse; quod sine dubio procedit, quando optioe non mutatur titulus, sed noua bona temporalia acquiruntur. Si verò, titulus mutetur, & noua præbenda acquiratur, acceptare poterit



excommunicatus optionem, tamen si collatio præbendæ differatur, quousque ab excommunicatione sit absolutus.

15 Secundo inferi Nicolaus Garcia dicto cap. 13. num. 55. & seq. si quis Coadiutor designatus cum futura successione in forma commilitaria, ita ut in euentu vacationis committatur Ordinario beneficij collatio, vt committi debet, cum expeditur litteræ in forma digni, nihil refert quod tempore mortis proprietarij excommunicatus existat, si tamen tempore collationis absolutus ab excommunicatione sit. At si in forma gratiosa coadiutoria concessa sit, ita vt Pontifex dicat succedente vocatione ex tunc prout ex tunc tibi præbendam confero, non impeditur ab obtentione illius, esto excommunicatus sit tempore vacationis, quia vacatio solum fuit conditio, vt præbenda tibi collata tempore datæ effectum haberet.

16 Verum contrariam sententiam, scilicet acceptationem esse nullam tenent grauissimi Doctores apud Couarru. Suar. disp. 13. sect. 1. num. 17. Vazq. libi contrarius de beneficijs opusculo de benef. c. 4. §. 4. dub. 2. num. 245. Coninch. di. p. 14. dub. 9. num. 78. Paul. Layman. lib. 2. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 9. Gaspar Hurtado disp. 6. de excommunicat. difficult. 3. numero 8. Fundamentum est, quia quod in cap. postulatus, de clerico excommunicato. ministr. intenditur, est impedire ne excommunicatus beneficium acquirat, vt potest qui indignus est de bonis communibus Ecclesiæ participare. At acceptatione immediatius quam collatione beneficium obtinetur, argum. cap. si tibi absenti de præbendis in 6. ibi: Si tibi absenti per tuum Episcopum conferatur beneficium, licet per collationem huiusmodi donec eam ratam habueris, ius in beneficium vt tuum dici valeat non acquiras. Deinde, si beneficium tibi à curia Romana collatum esset, & moriatis ante acceptationem non censetur vacare denudè refte Couarru. variar. resolut. cap. 16. numero 3. Suar. dicta sect. 1. num. 17. Ergo acceptatio ius in beneficium acquiritur. Secundo si Episcopus electus, & confirmatus antequam consecratur inhabilis fiat repellendus est à consecratione, vt docet Panormit. in capite ex parte de cleric. agrotante. Nauarr. in capite si quando, de Rescript. capite. 10. numero 18. Ergo similiter inhabilis factus ad acceptandum repelli debet. Tertio excommunicatio reddit excommunicatum inhabilem ad beneficium. Ergo ad acceptandum beneficium, cum sit acceptatio personæ indignæ, & de persona indigna.

17 Quælibet ex his sententiis est satis probabilis, existimo tamen priorem sententiam probabiliorē esse, tum quia magis communis, tum quia benignior, tum quia negari non potest acceptatione non proprie, & formaliter beneficium acquiri, sed iam acquisitum, & tibi datum ratum haberi, quod colligitur ex cap. si tibi absenti, de Præbendis in 6. vbi concessum beneficium tamen acceptatum non sit, nequit alteri prouideri. Fateor tamen acceptatione, tuum effici completè, & perfectè, sicuti possessione. Sed quia illa non tam est acquisitio iuris, quam facti, idè ab excommunicato fieri validè potest.

18 Hinc fundamenta secundæ sententiæ soluntur. Dicimus namque excommunicatum inhabilem esse ad acquirendum titulum beneficij primò, & per se, non tamen ad acquirendum illud minus principaliter, & quasi de facto. Ob cuius causam si moriatis ante acceptationem non vacat denudè beneficium; quia non plene, & perfectè illud acquisisti. Secus esset, si illud acceptares etiam excommunicatus, quia excommunicatio non tollit, quin satis explicueris tuum consensum, significauerisque velle illud beneficium tuum fieri. Ad secundum concedo Episcopum inhabilem repellendum esse à consecratione, quia ius per consecrationem confertur, non tamen excommunicatum ab acceptatione, quia acceptatione non offertur ius, sed iam oblatum acceptatur, & pro rato habetur. Ad tertium respondeo, si acceptationem præstes animo exercendi in excommunicatione officium peccabis mortaliter, Vt de se constat. Si vero præstes omnino exercendi officium tempore, quo ab excommunicatione fueris absolutus non peccabis; quia acceptas ius quod tibi est concessum, illudque ratum habes. Quod si obiciat tuam indignitatem, esseque acceptationem personæ indignæ, & de persona indigna, ergo nulla. Respondeo esse quidem indignum ad acceptandum beneficium tempore excommunicationis collatum, sed ad acceptandum beneficium collatum tempore quo excommunicatus non eras, aliàs excommunicatus non potest retinere beneficium tibi iurè collatum, & sine vilo impedimento censuræ acceptatum; siquidem æquè malum est retinere beneficium, si te illo indignum cognoscis, ac illud accipere. Quocirca dicendum est eum in excommunicatione existis, te esse indignum non ad titulum beneficij, sed ad illius vsum pro illo tantum tempore: at quia pro tempore quo ab excommunicatione liber es, non es indignus beneficij vtu, idè non solum validè, sed licitè illud acceptare potes. Vt docet Henricq. lib. 13. cap. 13. num. 3. Suar. disp. 13. sect. 1. num. 22. & 23. Garcia 7. p. de benef. cap. 13. num. 46. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 11. in fine.

19 Secunda quæstio: An beneficium tempore excommunica-

tionis tibi collatum validè acceptes ab excommunicatione liber? Affirmat Nauarr. cons. 63. de sentent. excomm. num. 34. & 4. Henricq. lib. 13. de excomm. c. 13. m. 3. Et probable censet Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 8. Lessius, & Bonac. statim referendi. Mouentur; quia si collatores velle electores voluntatem eligendi, vel conferendi non mutauerint, in ea perseverare censentur, ac proinde sublata excommunicatione effectum habebit, qui fuit per excommunicationem impeditus. Et confirmo, collatio beneficij excommunicato facta, quantum est ex parte conferentis valida est, solumque ex parte recipientis redditur nulla. Ergo sublata recipientis incapacitate, & collatore in sua voluntate perseverante vim obtinebit.

Cæterum longè verius est inuvalidam esse acceptationem, nisi denudè beneficium conferatur. Vt docuit Nauarr. cap. 27. num. 194. Coninch. disp. 14. dub. 9. num. 74. Nicol. Garcia. 7. p. de benef. cap. 13. num. 43. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 14. numero 19. Bonac. disp. 2. de censur. q. 2. punct. 4. §. 1. numero 10. Galpar Hurtado de excommunicat. disp. 6. difficult. 3. in fine. Ratio est manifesta; quia collatio, quæ ob incapacitatem subiecti nulla fuit, nequit sublata incapacitate conuallescere ex eo tantum quod collator in pristina voluntate perseveret; quia ea voluntas non est voluntas denno conferendi beneficium (vt suppono) sed approbandi, seu non reuocandi collationem factam. Cum ergo collatio facta nulla fuerit, nullius est effectus illius approbatio, seu non reuocatio.

Hinc fit excommunicatum obtinentem in excommunicatione beneficium, non solum ab excommunicatione absolute debere, vt beneficium retinere possit, sed noui collatione illius indigneres quia absolutio excommunicationis tollit impedimentum, & inhabilitatem, sed non tribuit ius, nec beneficium confert. Ex vi autem prioris collationis, cum nulla fuerit nullum ius habere potest. sic Nauarr. cap. 27. num. 1. Suar. disp. 13. sect. 2. Bonac. disp. 2. de censur. quest. 2. punct. 4. §. 1. num. 11. Coninch. disp. 14. dub. 9. num. 75. & alij apud ipsos. Quis autem possit denudè beneficium excommunicato conferre, vt illud retinere possit? Breuiter respondeo, si collatio facta fuit tempore quo excommunicatus non erat, tamen excommunicatus collationem acceptaueris, absolutio obtentâ ab excommunicatione absque alio requisito beneficium retinere potes, vt docent non solum Doctores qui censent acceptationem in excommunicatione factam validam esse, sed etiam qui censent esse inuvalidam. In quo certè non videtur consequenter procedere, siquidem absolutio neque confert beneficium, neque acceptatur.

Verum si collatio, vel electio quæ ad Ordinarium pertinet facta est tempore excommunicationis, ex dispensatione Ordinarij retinere beneficium poteris, quia ea dispensatio æquiualeat nouæ collationi, vt colligitur ex dicto cap. postulatus, vbi nihil amplius requiritur, vt possint Clerici beneficia in excommunicatione concessa retinere, nisi quod fuerit cum eis misericorditer dispensatum.

At si collatio pertinet ad Ordinarium, sed prærequiritur præsentatio patroni laici, vel Ecclesiastici, vel collatio pertinet ad Pontificem est grauis difficultas. An ex sola dispensatione Ordinarij beneficium retinere possis? Negat & redde communis sententia, refte Conarru. in cap. alma mater. c. 7. num. 8. Nauarr. cap. 27. num. 27. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 5. dub. 4. conclus. 2. Suar. disp. 13. de censur. sect. 1. num. 43. Coninch. disp. 14. dub. 9. num. 75. Bonac. dicto punct. 2. num. 12. Garcia 7. p. de benef. cap. 13. num. 76. Etenim hæc dispensatio æquiualeat nouæ collationi: at Ordinarij beneficium quod est de alterius præsentatione patrono inconsulto prouidetur nequit, minusque potest beneficium Sedi Apostolicæ affectum conferre. Ergo neque poterit dispensare, vt retineatur.

Addè non videri improbabile ex sola dispensatione Ordinarij posse excommunicatum prædicta beneficia retinere; quia vt facilius fidelium conscientijs consulatur, videtur hæc potestas Ordinario concessa in dicto cap. postulatus, siquidem non referatur Pontifici. Dispensatio autem non releuata concessa censetur Ordinario. Argum. cap. Nuper, de sentent. excommunicat. Neque valet dicere ea beneficia esse de collatione tantum Ordinarij, non Pontificis, neque de præsentatione Patroni; quia id non constat. Quinimò non leuiter colligitur ab alijs ab Ordinario collata, seu præsentata esse: siquidem iubetur Ordinario, vt eos à collatione, seu præsentatione beneficiorum suspendat. Atque ita docet Abbas in dicto cap. postulatus. Et ibi Glossa. verbo dispensatum. Ioann. Azor 2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 7. quest. 2. §. quid dicendum. Et tanquam probabile defendit Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 8. Sanch. alijs relatis lib. 8. disputat. 7. numero 12. vbi triplicem conditionem apponit. Prima vt collationis nullitas occultata sit. Secunda ne cedat dispensatio in tertij coelecti præiudicium. Tertia ne sciens se inhabilem esse possessionem beneficij acceperit; quia eo casu incurrit vitium intrusiois. Sed ab hoc si occultum est dispensati potest.

Tertio

17 Tertia questio, An dicta de excommunicato procedant in suspensio, & interdictio? Negat Suar. de censur. disputat. 2.6. sect. 3. num. 8. & disp. 27. sect. 1. num. 2.6. quia nullus est Textus beneficii collationem annullans in suspensio, & interdictio, & penae ex vno casu ad alium extendendae non sunt. Sed in contrarium est communis sententia suspensum ab officio inhabilem esse beneficii recipiendi, vti docuit Glossa in capitulo cum dilectus, verbo cassauimus, de consuet. & cap. per inquisitionem, de electione in fine. Et cap. cum bona de atate, & qualiter verbo suspensio. Et ibi Abbas num. 6. Nauarr. cap. 23. num. 233. & consuet. de tempor. ordinandor. Vgolin. de censur. tab. 3. cap. 6. §. 7. numero 4. & cap. 8. §. 6. numero 1. Lessius lib. 2. cap. 34. num. 116. Azor. 2. in sit. moral. lib. 6. cap. 7. §. 2. Garcia aliis relatis 7. p. de benefic. c. 14. num. 1. probatque variis Rotae decisionibus. Ratio est: quia ideo collatio beneficii excommunicato facta annullatur, quia ipse nequit officium exercere; ac similiter suspensus ab officio exclusus est a beneficii officio exercendo. Ergo collatio beneficii illi facta nulla est. Idem tradunt Nauarr. Vgolin. Lessius, & Azor loc. allegat. & Garcia num. 5. de interdictis personaliter ob eandem rationem, quia non possunt officium exercere ob cuius causam beneficium conferunt. Cap. cum secundum, de vrbendis. Et cap. fin. de rescriptis in 6.

18 Quarta questio, Au haec omnia procedant tum in prouisionibus Apostolicis, tum in prouisionibus Ordinarij? Respondo cessare illis in prouisionibus a Sede Apostolica, vel eius Legato factis, in quibus habetur clausula absolutiois a censuris ad effectum gratiae consequentium, sicuti communiter in omnibus habetur; quia ea clausula postea tollitur collatione censura non absolute, sed quoad effectum prouisionis obtinendae; vti tradit Nauarr. cap. quorundam de Indis, notab. 1. num. 14. & in sum. cap. 27. num. 21. & num. 27. Vgolin. tab. 1. de censur. cap. 4. §. 5. num. 17. Ioann. Gutier. lib. 2. canon. qq. cap. 5. num. 34. Henric. lib. 13. cap. 13. §. 3. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 6. 11. & 12. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 5. dub. 2. Bonac. disp. 2. de censuris q. 2. §. 1. num. 6. Garcia de benefic. 7. p. capite 13. num. 59.

19 Haec tamen clausula non prodest excommunicato ob haereticum; quia haec absolutio non censetur in generali concessione comprehendere ob eius figuram grauitatem, sicuti ex communi docent Couarrua. cap. alma. 1. p. §. 1. num. 15. Suar. disp. 13. sect. 1. num. 3. & 30. Bonac. & Auila loc. citatis. Garcia num. 67. Quinimo Sayro lib. 2. cap. 5. num. 13. & Bonacinae d. §. 1. num. 6. placet eam clausulam non prodesse excommunicato ob crimina in Bulla Censurae contenta, & alia similia, scilicet ob incendium, violationem Ecclesiarum, & libertatis Ecclesiasticae, falsificationem litterarum Apostolicarum, quia haec ita specialiter referuntur, vti non fit verisimile in generali absolute contineri. Sed hanc limitationem Sayri, & Bonacinae communiter Doctores non admittunt, vt videre est in Nauarr. in dicto cap. quorundam de Indis notab. 11. numero 21. Auila d. cap. 6. disp. 5. dub. 2. Garcia cap. 13. num. 67. Quia est in potestate generali absolute ad referuntur non veniant contenta in Bulla Censurae Domini, vti diximus tract. 4. de sit. disp. 4. & praecipue tract. de Bulla. At cum haec absolutio non fit absoluta, sed solum ad limitationem effectum, & non tam in fauorem absoluentis, quam in fauorem aliorum, in quorum utilitatem beneficium eacere debet; ideo sub illa clausula generali absolute non venit excommunicatio ob crimina Bullae Censurae, excepta haereticum. Secundo non prodest praedicta clausula absolute in infidelitatis per annum in excommunicatione, ex stylo Curiae Romanae, iuxta regulam de infidelitatis, teste Nauarr. d. notab. 11. num. 14. Henric. lib. 13. cap. 1. num. 3. Auila d. 2. Garcia num. 61. Neque item infidelitatis per quatuor menses, ob crimina Bullae Censurae, & aliorum similia, vt constat ex dicta regula.

20 Sed quia rescriptum Apostolicum de beneficiorum prouisione expediri dupliciter potest, vel in forma commissaria, id est committendo alteri collationem, vel in forma gratiosa conferendo beneficium; est maxime aduertendum. Si fiat in forma gratiosa, valida est collatio, tamen tempore rescripti excommunicatus esset, quia ab excommunicatione absolute, vt collatio effectum habeat. At si rescriptum expeditum sit in forma commissaria, cum illud rescriptum non collationem, sed mandatum de conferendo continet, indiget noua absolute, vt beneficium tibi possit concedi; quia illa absolutio solum prodest ad effectum, vt mandatum subsistat; alias si collationi futurae prodesset, prodesse posset pro absolute censura post literas incurrae, vt bene arguit Garcia de benefic. 7. p. cap. 13. num. 64.

21 In prouisionibus autem, quas Ordinarij praestant, cum haec clausula absolute non habeatur, si prouisus excommunicatus existit, nulla est prouisio. Poterit tamen Ordinarius si velit haec clausula vti, & absolute in censuris prouisioni praemittere. Quia absolutio solum extenditur ad eas censuras, ad quibus alias Ordinarij absolute possunt, vt bene tradit Nauarr. in dicto cap. & a quorundam, de Indis, notab. 11. num. 18. & 22. Anton. Cuchus in institut. maior. lib. 4. tit. 1.

num. 89. Vgolin. tab. 1. cap. 4. §. 5. m. 18. Garcia 7. p. de benefic. 13. num. 71.

PUNCTVM XI.

De sexto effectu excommunicationis, qui est priuatio fructuum, & prouentuum beneficii.

- 1 Distingendum est de acquisitione beneficii tempore excommunicationis, vel acquisitione tempore habili.
- 2 Si beneficium tempore excommunicationis acquisisti, nullum ius habes ad fructus.
- 3 Si beneficium legitime obtinueris, & postmodum in excommunicationem incidas, non priuatus beneficii obtentis, tamen si priuatus possis, si in excommunicatione infordeas.
- 4 Priuari tamen ipso iure fructibus, & prouentibus beneficii docuerunt plures.
- 5 Verus est te non esse priuatum.
- 6 Satisfit oppositis fundamentis.
- 7 Postea sententia condemnatoria obligat ut fructibus cederes, nec illos retinere potes.
- 8 Si iniuste inualide excommunicatus & condemnatus sis ad fructuum priuationem, potes in foro conscientiae illos retinere, ac si excommunicatus non esses.
- 9 Si condemnatio iniusta sit, valida tamen, censent plures te non posse eos fructus repetere ab eis quibus sunt applicati.
- 10 Contrarium verius existimo.
- 11 Temperatur haec sententia ab aliquibus, dummodo negligens non sis in procuranda absolute. Sed non approbatur.
- 12 Si iniuste tibi denegatur absolutio, potes fructus tibi debitos accipere.
- 13 At si iuste differatur, plures censent fructus te obtinere posse, si penitentis existis.
- 14 Contrarium verius est.

VT constet qualiter excommunicatus fructibus, & prouentibus beneficii priuetur, distinguendum est de beneficio tempore excommunicationis acquisito, vel acquisitione tempore habili.

Si Beneficium acquisisti excommunicatus, cum nulla fuerit acquisitio; nullum ius habere potes ad fructus, si tamen beneficio in seruisti, non videtur improbatum te posse fructus tali seruitio correspondentes, & alteri Clerico assignandos retinere; quia tunc non retines illos fructus ex titulo beneficii, sed ex titulo obsequij praestiti, vti docet Nauarr. conf. 2. alias §. de filijs Presbyter. num. 5. Henric. lib. 13. cap. 3. num. 3. Coninch. disp. 14. dub. 9. num. 7. Auila 2. p. cap. 6. disp. 6. dub. 7. vers. ex dictis. tamen contra sentiat Garcia 7. p. de benefic. cap. 2. r. 3. num. 101. variisque Rotae decisionibus comprobatur. Illud debet esse certum, si putans verum titulum beneficii habere fructus perceperis, & bona fide consumpseris, non es obligatus restituere, nisi ea in parte in qua ditior factus es, quia non tenentis ratione rei acceptae cum non exeret, neque ratione iniustae acceptationis, cum nulla fuerit, sicuti docet Suar. disputat. 13. sect. 1. num. 3. Coninch. disputat. 14. dubit. 9. numero 71. Paulus Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. numero 8.

Quod si beneficium legitime obtinueris, & postmodum in excommunicationem incidas, in primis non priuatus beneficii obtentis, tamen si priuari posses, si forte in excommunicatione infordeas, & contumacia grauis sit, quod arbitrio Ordinarij remittitur: vti tradit Glossa, & Innocent. in capitulo cum bona, verbo spoliare de atate, & qualiter. Abbas in c. 1. de iudiciis §. num. 4. Et ibi Decius 2. sect. num. 83. Ripa num. 78. Roman. singulari 303. Angel. in sum. verbo excommunicatione. 17. Syluest. eodem 3. num. 1. dicto 9. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. n. 9. Gonzalez reg. 8. cancellar. gloss. 13. num. 101. Garcia 7. part. de benefic. cap. 13. num. 90. aduersus Menochium de arbit. casu 416. num. 52. Salzedo pract. cap. 16. num. 13. & 14.

Priuari tamen ipso iure fructibus, & prouentibus beneficii docuerunt Immola, Francus, Decius & Abbas in cap. Pastoralis & verum de appellationib. Couarrua. lib. 3. variar. cap. 13. num. 8. Gutier. lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 90. Sayrus de censur. lib. 2. cap. 5. n. 24. & 30. Suar. 1. de censuris disp. 13. sect. 2. Alexand. Monera de distributione. 2. p. q. 1. concl. 1. & num. 18. Garcia aliis relatis 7. p. de benefic. cap. 13. num. 90.

Mouentur ex cap. pastoralis §. verum de appellation. vbi interrogatus Pontifex, An excommunicatus non obstante appellatione denunciari possit, & Ecclesiasticis beneficiis ad tempus spoliari? responderi denunciari posse; quia excommunicatio secum trahit executionem, & per denunciationem non ligatur denud excommunicatus, & addit: Et tunc prouentus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesia communitio denegatur. Cum autem in supradicto Textu subtractio fructuum denunciati



denunciacioni æquiparetur, efficitur sanè sicut excommunicatio secum trahit denunciacionem, sic etiam trahere fructuum subtractionem. Secundò idèd Pontifex concedit posse excommunicatum non obstante appellacione denunciari; quia denunciacione non ligatur denuò excommunicatus: at si subtractione fructuum nouiter ligaretur excommunicatus, appellacione impeditur subtractio. Ergo signum est, excommunicacione ipso iure excommunicato fructus subtrahi. Tertiò illud verbum *subtrahuntur* indicat sententiam latam non ferendam; siquidem optimè explicari potest, subtrahuntur per legem, non per iudicem, cum nullius iudicis mentio fiat. Quarto subtractionem fructuum comparat Textus priuationi communicacionis cum fidelibus; at hæc priuatio ipso iure inducitur per excommunicacionem. Ergo & fructuum subtractio.

4. Ceterum verius est excommunicatum ipso iure priuatum non esse fructibus, & presentibus beneficii ritè acquisiti. Sicuti docuit Glossa in d. cap. pastoralis, verbo *subtrahuntur* Petr. Nauarra de resit. lib. 2. cap. 2. num. 243. Auila de censur. 2. p. cap. 6. disp. 6. dub. 1. Vazq. de benefic. cap. 3. §. 3. dub. 4. Coninch. disp. 14. dub. 9. difficult. 13. concl. 2. Galpar Hurtado de excomm. disp. 6. difficult. 3. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 9. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 51. num. 12. & alij. Mouerit quia hæc pœna priuationis fructuum, vtpotè grauissima astuenda non est absque expresse Textu. At Textus in dicto cap. pastoralis, cui opposita sententia Doctores nuntur eam pœnam non inferri; nam verbum illud *subtrahuntur* actionem spoliari onis significat, quæ ab homine fit, non à lege. Præterea Pontifex fuit interrogatus. An excommunicato appellacione non obstante possit fructus non percepti, sed percipiendi subtrahi, sicuti non obstante appellacione denunciari potest; cui interrogacioni affirmatiuè respondit. At si excommunicatus excommunicacione priuatus effectiure percipiendi fructus, non responderet Pontifex priuatum esse, sed esse priuatum. Et confirmo, excommunicatio non secum affert denunciacionem, sed constituit hominem dignum vt denunciatur appellacione remota. Ergo similiter non inducet ipso iure priuationem Ecclesiasticorum presentium, sed constituit excommunicatum dignum, vt ei fructus subtrahantur. Adde esto excommunicatio ipso iure priuaret excommunicatum fructibus, adhuc excommunicatus obligatus non esset se illis spoliare, quousque per sententiam condemnatur. Argum. cap. cum secundum leges, de Hæreticis in 6. Fauet huic nostre sententia: considerando maximè in Hispania. Nam teste Garcia 7. p. de benefic. p. 13. à num. 1. o nullum Clericum excommunicatum à iure, vel ab homine cogi ad restituendos fructus tempore excommunicacionis perceptos; & n. Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis vt excommunicatus declaratus distributionibus, aliisque emolumentis priuetur, debet punctatoribus Hispanæ cont. adores denunciari, vt eum extra Calendarium constituent (hoc est) *ponant in deliquente*, & quousque hæc diligentia præstetur, non est impeditus à fructuum perceptio, vt bene notauit Garcia dicto cap. 13. numero 132.

5. Neque obstant in contrarium adducta. Ad primum admittit subtractionem fructuum denunciacioni æquiparari: at sicut denunciatio non ipso iure excommunicacionem subsequitur, sed indiget iudicis officio, sic de subtractione fructuum dicendum est. Ad secundum respondeo, Pontificem non moueri eadem ratione, vt possit excommunicatus non obstante appellacione denunciari: ac mouetur, vt possit fructibus priuari: nam ad denunciacionem mouetur, quia denunciatio non est nouum vinculum; siquidem ipsa denunciacione non amplius excommunicatus prohibetur communicare cum fidelibus, quàm ante denunciacionem prohibitus esset. At ad subtractionem fructuum mouetur, quia excommunicato communicatio Ecclesiæ denegatur. Adde denunciacionem, etsi non sit nouum vinculum, esse tamen nouam pœnam ab excommunicacione iustè subsequentem, quæque non obstante appellacione imponi potest; sic subtractio Ecclesiasticorum presentium dici potest non esse nouum vinculum, sed nouam pœnam, quæ appellacione non obstante poterit excommunicato imponi.

6. Postià autem sententià condemnatoriã non est dubium te obligatum esse fructibus cedere, neque illos vsurpare posse, quia sententiã iustè subtrahenti fructus obedire teneris. Solum excipi potest si pauper sis. Nam cum prædicti fructus Ecclesiæ vel pauperibus sint applicandi, vt ex communi docet Nauarra cap. 2. §. num. 123. Henriq. lib. 7. cap. 36. num. 3. Auila 2. p. de censur. disp. 6. dub. 1. Garcia de benefic. 7. p. cap. 13. num. 134. tibi vtpotè pauperi applicari possunt, nisi forte in sententiã condemnatoriã contineatur applicatio alicui operi pio facta, sub quo tu non comprehenderis: vt tradit Syluest. verbo *Excommunicatio* 3. num. 1. & verbo *Clericus* 4. numero 17. §. 15. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 1. Paul. Layman. lib. 2. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 10.

7. Superest duplex difficultas. Prima, An si iniustè excommunicatus sis, & ad priuationem fructuum condemnatus impedi-

ris ab illorum perceptione, ac si iustè excommunicatus, & condemnatus esses? Et quidem si iniustè inualidè excommunicatus, & condemnatus sis, nemini esse dubium potest, te posse in foro conscientia gerere, ac si excommunicatus non esses, quia quod nullum est nullum producit effectum, vt inquit regula iuris. Effectum namque excommunicacionis verè habere non potest excommunicatio præsumpta. Neque dici potes excommunicatus, si excommunicatio non substat. Argum. leg. 4. §. *condemnatum* ff. de re iudicanda, & tradunt omnes hi Doctores itam referendi.

Si verò condemnatio iniusta sit, attramen valida, censet Vgolin. tab. 2. de censur. cap. 12. num. 4. Fillucius tract. 12. cap. 6. numero 137. Suar. de censur. disput. 13. sect. 2. num. 20. §. 23. Sayrus lib. 2. de censur. cap. 5. num. 27. te non posse eos fructus repetere ab iis, quibus sunt applicati; quia validè applicati sunt, sed actionem habere aduersus iudicem applicantem, & condemnantem in iustè, vt rat one in iustè reparare damnum tibi factum. Nam cum iniustitia non impediatur valorem sententia, vt suppono, neque impedire poterit valorem applicacionis.

Ceterum verius existimo, te posse recuperare fructus non solum à iudice, sed ab iis, quibus sunt applicati; quia esto validè applicati sint, at sunt applicati reuocabiliter. Nam cum lex iniustè obliget reuocari sententiam in istam, illiusque effectus, & in postulum statum omnia, quoad fieri possit, reducere, necessest subtractio fructuum, & illorum applicatio reuocari debeat. Potes ergo non solum aduersus iudicem, sed aduersus detentores fructuum agere, vt tibi fructus reddant priori sententiã reuocari sic pluribus relatis allert Nicol. Garcia 7. p. de benefic. cap. 13. num. 120. Alexand. Moneta de distributionibus 2. punct. q. 1. §. num. 23. 44. & 45. Bonac. dist. 2. de censur. §. 1. p. 4. §. 2. 206. Quod si ipsi bonà fide assumperint, neque facti sunt ditiores, solum aduersus iudicem tibi actio competit, vt probauit tract. 7. de orat. bonisque canon. disp. 3. p. 9. §. 2.

Hæc sententiam limitat Ioann. Gutierrez lib. 1. canon. 99. 10 cap. 1. num. 13 §. Sayrus lib. 2. Theauri casuum. cap. 5. num. 23. Vgolin. tabula 2. cap. 12. num. 4. Moneta dicta q. 1. numero 31. vt non procedat, si negligens es in procuranda abso-lutione; nam eo ea utiã culpa fructus amittis; siquidem facile impetare abso-lutionem, seu sententia reuocacionem poteris, cui limitationi quoad dist. butiones, & fructus qui interestibus Divinis conceduntur adhæret Vega 1. p. sum. cap. 36. casus. Man. Rodrig. 1. sum. cap. 2. §. num. 6. Garcia 7. p. de benefic. cap. 13. num. 123. Nam in fructus concedi non possunt absentibus, nisi legitime absent. At ceteri nequis legitime abesse, fructus culpa excommunicatus existis. Sed hæc limitatio mihi non probatur: nam negligentia in procuranda excommunicacionis abso-lutione, reuocari eque sententiã non impedit, quia excommunicatus, & condemnatus sis, & consequenter quia sis legitime impeditus, & exculatus à r'studio; sicut communiter Doctores docent, & superius diximus de obligatione audiendi sacrum, quã non teneris, tamen abso-lutionem non impetres, cum facile posses. Quæ omnia latius probauit tract. 7. de orationibus. bonisque canonicis. disputatio 5. punct. 9. §. 2.

Secunda difficultas; An à contumacia recedens, & abso-lutionem à censuris nequius impetrare obtineas fructus, quos amittis ob absentiam à choro, & debiti officij omissionem? Et quidem si tibi iniustè denegatur abso-lutio, ferè omnes conueniunt fructus tibi debitos esse; quia iniustè impeditis, ne choro assistas, nève officium præstes; sicuti si iniustè vinculis esses detentus.

At si abso-lutio non tibi negatur iniustè, sed detinetur quousque de satisfactioe, & penitentia constet, vel Superior qui eam esse concessurus abest. Censet grauissimi Doctores, Decius aliis relatis in cap. pastoralis. §. verum num. 7. de appellacionibus. Sayrus lib. 2. theauri casuum cap. 5. num. 23. Vgolin. tab. 2. cap. 12. num. 4. Henriq. lib. 1. cap. 1. §. 1. Saar. verbo *excommunicatum* num. 50. Petr. Nauarra lib. 2. cap. 2. num. 238. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 10. fructus correspondentes officio eo tempore exhibendo te obtinere; tamen officium non præstes; quia non præstas, eo quod impeditus sis, sicuti si ob infirmitatem, cuius tu causa fuisti, impediarius ab exequendo officio, quod beneficium exigit, non obinde fructus beneficii amittis.

Sed contrarium rectius censuit Bonac. disp. 2. de censur. §. 1. 2. p. 4. §. 2. Suar. disp. 13. sect. 2. quia penitentia non tollit excommunicacionem, neque sententiam iustam infirmat, tamen moueat iudicem, vt abso-lutionem præstet. At excommunicatio ex se impedit exercere officium, cui fructus annexuntur. Sententia verò condemnatoriã illorum priuationem ipso iure inducit. Ergo durante excommunicacione, & sententia illos fructus consequi non potes. Neque est simile de infirmitate, nam infirmitas ex se non est impediendum culpabile officij Ecclesiastici exercendi, neque ex se est impediendum. Secus verò excommunicatio, quæ ex se est culpabile impediendum.

PUNCTUM XII.

De septimo effectu excommunicationis, qui est priuatio, & annullatio cuiusvis rescripti.

- 1 Excommunicatus priuatus est imperatore cuiuslibet priuilegij, & rescripti, excepto rescripto in causa excommunicationis.
- 2 In rescriptis Pontificis raro hic effectus locum obtinere potest ob clausulam ibidem insertam absolutionis ab omnibus censuris.
- 3 Hac doctrina solum pro rescriptis Pontificis est uera.
- 4 Concessiones, & gratia aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis.

Excommunicatum priuatum esse imperatore cuiuslibet priuilegij, seu rescripti Pontifici, excepto rescripto in causa excommunicationis, vel appellationis. Constat ex cap. 1. de Rescriptis in 6. ubi annullatur imperator rescripti ad lites. Ergo a fortiori annullata censetur imperator rescripti ad beneficia, dispensationes, gratias, & similia: ut aliis relictis docent Sayrus l. de Rescriptis, cap. 5. num. 1. 2. Henrici lib. 13. cap. 13. num. 1. Couarr. disp. 14. dub. 10. in principio. Suar. t. de censur. disp. 17. sect. 1. Aliquis placet hoc intelligendum esse de rescripto imperator ab excommunicato vitando, & secus de tolerato, quod validum esse censet Archidiaconus in dicto cap. 1. de Rescriptis in 6. & probabile iudicat Suar. loco allegato. Nauar. lib. 1. consil. 14. dub. 10. in principio. Suar. t. de censur. 2. Sed rectius alij Doctores oppositum censent, quia excommunicato nullus est fauor factus.

Sed quia rescriptis Pontificis consuetum est inseri absolutionem ab omnibus censuris ad effectum valoris rescripti, effectus hic excommunicationis raro locum habere potest, ut notauit Coninch. loc. alleg.

Exendit hanc doctrinam Nauar. dicto lib. 5. consil. tit. de sententia excommunicat. cons. 44. n. 2. & 6. ad rescripta Imperatoris, & Regis, affirmatque nulla esse, si ab excommunicato impetentur. Sed Suar. disp. 17. sect. 1. Bonac. disp. 2. quasi. 2. p. vltim. hanc extensionem non admittunt; & merito; quia Textus in dicto cap. 1. de rescriptis in 6. solum de Pontificis rescriptis loquitur; & lex pœnalis non debet ex vno casu ad alium extendi, maxime cum sit diuersa ratio, ut in præfati.

- 4 Concessiones, & gratia aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis; quia nomine rescripti non veniunt, neque vllibi inueniuntur irritæ, ut tradit Nauar. lib. 5. consil. tit. de sententia excommunicat. cons. 44. n. 2. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 2. num. 1. Suar. disp. 17. sect. 1. num. 2. Bonac. disp. 2. de censur. quasi. 2. punct. vltim.

PUNCTUM XIII.

De octavo effectu excommunicationis, qui est priuatio vsus Ecclesiasticæ iurisdictionis.

- 1 Priuatus est excommunicatus cuiusvis iurisdictionis Ecclesiasticæ vsus, nisi sit à fidelibus requisitus.
- 2 Proprietur ratio difficultatis, An valide excommunicatus iurisdictionem exercere non requisitus à fidelibus.
- 3 Excommunicato tolerato adempta non est iurisdictionis.
- 4 Excommunicatus toleratus, & officium Iudicis & Parochi exercere valide potest.
- 5 Negant plures validum esse exercitium iurisdictionis coactiue.
- 6 Verius est validum esse, dum per exceptionem non eliditur.
- 7 Excommunicato vitando omnis iurisdictionis Ecclesiastica adempta est.
- 8 Sententia data ab excommunicato vitando nulla est.
- 9 Item absolutio, & dispensatio.
- 10 Item iurisdictionis delegatio.
- 11 Item collatio beneficii facta.
- 12 Quando electio pluribus competit, & aliqui sunt excommunicati, non tenet electio, si suffragium excommunicati necessarium sit.
- 13 Si excommunicati suffragium superstit, probabilior sententia tenet validam esse electionem.
- 14 Plures censent oppositum.
- 15 Presentatio beneficii Clerico ab excommunicato vitando facta, nulla est.
- 16 In presentatione laica variant Doctores. Alij censent inuolidam esse.
- 17 Verius est oppositum.

- 18 Soluitur oppositum fundamentum.
- 19 Institor non tenetur eam presentationem admittere.
- 20 Si vero illum admittat tenetur institutionem facere.
- 21 Institutio facta ab excommunicato vitando nulla est.
- 22 Postulatio solemnis facta ab excommunicato vitando nulla est. Secus non solemnis.
- 23 Quod dictum est de postulatione: dicendum est de nominatione.
- 24 Possessionis concessio si faciendâ sit medio aliquo iurisdictionis exercitio nulla erit, secus si nullum iurisdictionis actum requirat.
- 25 Resignatio beneficii facta ab excommunicato non denunciatore valida est. Ab excommunicato vero vitando valida est resignatio absoluta.
- 26 Resignationem vero in fauorem tertij, etsi aliqui censent inuolidam esse, Verius est oppositum.

Nemini est dubium quemlibet excommunicatum priuatum esse iurisdictionem Ecclesiasticam exercere. Tum quia hoc exercitium est præcipua cum fidelibus communicatio. Tum quia indignus est fructibus Ecclesiæ gaudere, & illius vices gerere, qui ab Ecclesiâ est segregatus. Habetur cap. audimus 24. quasi. 1. cap. ad probandum, de sentent. & re iudicata. Cap. 1. de supplicanda negligent. Prælator. Cap. in cui de officio delegati in 6. cap. 1. de officio Vicarij in 6. Et cap. decernimus de sentent. excommunicat. eodem lib. Quapropter excommunicatus etiam toleratus aliquem actum iurisdictionis Ecclesiasticæ exercens peccat mortaliter, nisi fuerit à fidelibus requisitus; quia est communicatio in rebus spiritualibus, & magni momenti. Ob bonum autem fidelibus, quibus permissa est cum excommunicatis toleratis communicatio licite possunt excommunicati suâ iurisdictione uti.

Difficultas ergo est, An valide iurisdictionem excommunicati exercere, cum non sint à fidelibus requisiti. Ratio difficultatis est; quia iure antiquo quilibet excommunicatus eo ipso priuatus erat iurisdictione Ecclesiastica. At per Extratrag. Ad evitanda scandala nullus fauor excommunicatis factus, nisi quatenus fideles eorum communicatione uti volunt. Ergo extra casum, quo sint à fidelibus requisiti, nullam iurisdictionem habent.

Cæterum dicendum est excommunicato tolerato nullatenus ademptam esse iurisdictionem, sed illius actus valide exercere, dum à fidelibus non excipitur. Sumitur ex cap. exceptionem de exceptionibus, & cap. 1. eodem tit. in 6. Et tradit Nauar. cap. 27. num. 2. 1. & lib. 5. concilior. tit. de hereticis, cons. 15. q. 2. Sayrus lib. 2. de Rescriptis cap. 6. num. 1. Couarr. cap. 1. de materia 2. p. 7. num. 9. Suar. disp. 11. sect. 4. num. 3. & disp. 14. sect. 2. Guier. lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 82. Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 7. num. 17. Auila de censur. 2. p. cap. 6. disp. 3. dub. 2. & disp. 6. dub. 3. Coninch. disp. 14. dub. 10. in princ. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 2. num. 13. & capit. 5. num. 7. vers. quartum. Henrici lib. 13. cap. 8. Hugolin. tab. 1. cap. 5. Bonac. disput. 2. de censur. q. 2. p. num. 3. Galpar Hurtado disp. 7. difficult. 2. in fine. Ratio ea est; quia cum Ecclesiâ permittat fidelibus communicationem cum excommunicatis toleratis tum in humanis, tum in diuinis, ac si excommunicati non essent, conseruare in illis debet iurisdictionem, ut apti, & expediti sint ad hanc cum fidelibus communicationem. Ex qua ratione nascitur, si fideles excommunicationem obiciant, & ob illius causam excommunicatum excipiant, & à se repellant, nullius valoris sunt actus ab excommunicato facti.

Hinc constat excommunicatum toleratum & officium Iudicis, & Parochi exercere valide posse, dum non excipitur, atque adeo posse lites decidere, causas iudicare, absolueri, dispensare, & similia, &c. Propositâ verò exceptione cessare debet. At excipiens tenetur excommunicationis speciem, & illius Authorem manifestè probare intra octo dies, sin minus nulla est exceptio iuxta Textum in capit. 1. de exceptionibus in 6.

Solum de exercitio iurisdictionis coactiue est graue dubium; an factum ab excommunicato tolerato validum sit? Negat valere Suar. disp. 14. sect. 2. num. 15. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 4. num. 7. vers. sed contrarium. Galpar. Hurtado, de excommunicat. disp. 7. difficult. 2. in fine. Mouentur quia in Extratrag. ad evitanda scandala nullus fauor, nullaque gratia excommunicatis facta est, nisi quatenus cedit in fideliu commodum, & utilitatem, & ab ipsis acceptatur: at fideles nullatenus acceptant præceptum, cui nolunt obedire, neque illud præceptum in illorum commoditatem cedit. Ergo &c. Et confirmo, fidelibus liberum est non communicare cum excommunicatis toleratis. Ergo liberum est nolle excommunicati præceptis obedire.

Cæterum verius est quod tradit Ioann. Guier. lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 81. Egid. Coninch. disp. 14. dub. 10. numero 91. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 1. num. 4. & alij, præceptum & excommunicationem latam ab excommunicato tolerato validam esse, dum per exceptionem non eliditur. Et quidem quando excommunicatio occulta est, etiam Doctores opposit

sic sententia admittunt valida esse precepta ab excommunicato lata; quia ad bonum publicum pertinet, ne acta ab eo qui officium Iudicis exercet ob impedimentum occultum infirmetur; sicuti notavit Glossa in cap. ad probandum de sententia, & re iudicat. Tunc sic nemo tenetur cum excommunicato occulte communicare, sed liberum ei est, illum vitare. Si igitur excommunicatus toleratus nequit suis preceptis, & penis fideles ligare, quia fideles ab eius communicatione eximuntur, nullatenus valida erunt & obligatoria precepta ab excommunicato lata quantumvis occulto. Quapropter dicendum est, dum a fidelibus non excipitur valida esse eius precepta, illisque fideles obligari: quippe fideles non excipientes excommunicatum censuram eius sententia consentire: cum a iure sola exceptio permittitur sit dissentium explicare. Et confirmo, iure antiquo Iudex occultus excommunicatus iurisdictionem retinebat, quousque per exceptionem elideretur. *exceptio nem, de exceptionib. Cap. 1. eodem. tit. in 6.* Sed iure nouo quilibet excommunicatus toletatus reputatur, ac reputatur antiquo iure occultus. Ergo.

7 Verum excommunicato vitando omnem iurisdictionem Ecclesiasticam ademptam esse omnes Doctores docent ex Textibus *num. 1. relatis.*

8 Ex qua regula inferunt sententiam datam a Iudice excommunicato vitando nullam esse: vti probat Textus in cap. ad probandum, de sententia, & re iudic. vbi sententia data a multis Iudicibus, eo quod vnus ex illis excommunicatione innodatus erat, cassanda dicitur, id est cassanda declaratur, vt explicat ibi Glossa. Et docet Suar. de censur. disp. 14. sect. 1. num. 4. Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 1. num. 1. Sayrus pluribus relatis lib. 2. thesauri, cap. 6. num. 15.

9 Secundo absolutio, dispensatio, facultatis concessio pro sacramentis ministrandis nulla est, quia omnes sunt iurisdictionis Ecclesiasticae actus; quibus ipse excommunicatus priuatus est, vt ex communi sententia docet Coninch. disputat. 14. dub. 10. numero 99. Sayrus dicto cap. 6. num. 16.

10 Tertio iurisdictionis delegatio irrita est, si fiat ab excommunicato vitando, quia ipsa delegatio iurisdictionis est exercitium, vt de se constat. Quare si legatione facta delegans excommunicatur, cessat in delegato iurisdictione integra. Secus si res incepta sit, hoc est si delegans vti cepit iurisdictione, iuxta Textum in cap. relatum. Cap. gratum. Cap. licet de officio delegati, vti pluribus comprobat Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 11. §. 4. num. 2. Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 20. Quod intelligendum est, quando vere est delegatus, & constituit diuersum tribunal a delegante; nam si delegatus, & delegans idem tribunal constituent, vti contingit in Episcopo, & eius Vicario generali, cessat in delegato iurisdictione, tamen res cepta sit delegante excommunicato, sicuti cessaret, si delegans moreretur: vti colligitur ex cap. Romana de officio Vicarii in 6. Et tradit Sayrus lib. 1. cap. 5. n. 37. Et lib. 2. cap. 6. num. 3. & 19. Suar. de censur. disp. 15. sect. 2. num. 4. Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 30. Auila 2. part. cap. 6. dub. 4. Coninch. disputat. 14. dub. 10. num. 84. Bonac. disputat. 2. de censur. quest. 2. pun. 5. num. 12. Iurisdictione tamen interior, seu in foro penitentia, & quaelibet alia que iudicialis non sit ob excommunicationem postmodum incursum a delegante non suspenditur etiam re integra; quia haec iurisdictione est gratia facta, quae ob impedimentum concedenti superueniens, imò ob eius mortem non infirmatur. Nam Textus annullantes delegato iurisdictionem de iurisdictione fori contentiosi loquuntur, quorum decisio vtpote odiosa extendi non debet ad iurisdictionem extraiudicialem; vti bene notauit Sotus in 4. d. 18. q. 4. art. 3. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disputat. 6. dub. 3. Bonac. disputat. 2. de censur. quest. 2. pun. 5. in fine. Galpar Hurtado disputat. 7. difficult. 2. circa finem, & alij.

11 Quarto, collatio beneficii facta ab excommunicato vitando, nulla est, vt decidit cap. vnic. de sede vacante in 6. & tradunt communiter Doctores, vt videre est apud Couarruu. cap. alma mater. 1. p. §. 7. num. 9. Henric. lib. 13. de excommunicat. cap. 7. num. 2. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 11. §. 2. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 2. num. 2. extenduntque Doctores doctrinam ad electionem, vtpote quae ius in beneficium confert, quae si fiat ab excommunicato vitando inualida censeri debet argum. cap. cum dilectus de consuetudine. Et cap. cum inter. 1. de Electione. Et cap. constitutus. 1. de appellationib. Excipit electionem summi Pontificis, quae esto fiat a Cardinalibus excommunicatis valida est, neque infirmari potest ob vitanda grauissima, & schismata, quae inde oriri possent sicut habetur Clemens Ne Romani. §. ceterum de Electione.

12 Sed quia saepe contingit electionem Capitulo, seu communitati competere, in qua aliqui sunt excommunicati dubitant Doctores, an ob eam causam electio irrita sit; Et imprimis certum est exclusi excommunicatis omne ius eligendi ad non excommunicatos deuolui. Vnde si Capitulo simul cum Episcopo competeret electio, & Episcopus excommunicatus esset, Capitulum eligere posset, & e contra si omnes capitulares excommunicati essent, Episcopus facere electionem posset; vti colligitur ex cap. vnic. de sede vacante in

6. Deinde si suffragium excommunicati ita necessarium est ad electionem; vt illo secluso non subsisteret, electio nulla est, argum. cap. ad probandum de re iudicata. Et cap. super abbatia de officio delegati; vbi factum a duobus nullum esse censetur; eo quod vnus ex illis careret potestate; nam licet potestas data esset in solidum ac cum vtrique voluerit admittere alterum, vt condelegatum ea de causa ab vtrouque necessarium debet ferri sententia, neque potest ab vno tantum, etiam si a principio ferri potuisset.

At si excommunicati suffragium superstit, ita vt reliqua suffragia excommunicati non enumerato sufficiant electioni, probabilior sententia tenet, validam esse electionem, tamen si excommunicatus vitandus suum suffragium simul cum aliis dedisset: quia sicut electores non excommunicati non habilitant excommunicatum, sic excommunicatus non reddit inhabiles non excommunicatos, argum. Textus vtile per inutile non vitatur. de Reg. iuris in 6. Neque est vllus Textus, quo probetur hanc inhabilitatem constitui, electionemque esse irritam. Sicuti notantur Richard. in 4. d. 18. articulo 7. quest. 1. ad 3. Henric. lib. 13. cap. 7. §. 2. Coninch. disputat. 14. dub. 10. num. 93. & seqq. Paul Layman. lib. 1. summat. 5. par. 2. cap. 2. n. 13. vers. quoad electionem. Bonac. disputat. 2. de censur. q. 2. pun. 5. num. 5. Galpar Hurtado disp. 7. difficult. 3. numero 8.

Contrarium huius doctrinae docuerunt plures relati a Suar. disputat. 14. sect. 2. num. 3. Et a Sayro quos ipse sequitur lib. 2. thesauri, cap. 6. num. 5. afferentes electionem illam irritam fore casu quo non excommunicati scienter admiserint excommunicatum vitandum ad electionem; nam eo ipso proelatum se nolle eligere, quin simul excommunicatus concurrat. At excommunicatus inhabilis est ad eligendum, vt nec per se, nec cum aliis iurare electionem possit. Ergo voluntas electorum non excommunicatorum nullius effectus erit, & consequenter electio ex ea procedens. His fauet Textus in cap. fin. de procuratori. Et cap. Massana de electione, vbi castatur electio interuentur laici. Secus esse inquit praedicti Doctores. Et specialiter Panormit. cap. illo num. 7. de electione. Sayrus dicto cap. 6. num. 6. si contra voluntatem electorum habitum excommunicatus electioni se ingessit, quia non debent electores iure eligendi priuari ob participationem cum excommunicato, quam vitare nequeunt.

Sed haec non vrgent, vt a communi sententia recedamus. Nam praedicta ad summum probant electionem irritandam a confirmatore, vt aduerterunt Coninch Layman. Suar. & alij supra. Nam esto electores non excommunicati nolant sua praestare suffragia, quin suffragium excommunicati concurrat; at non praesumentur velle sua suffragia irrita fieri irrita existente excommunicati suffragio. Ex Textu in cap. fin. de procurator. solum colligitur electionem irritandam non vero irritam esse ipso iure. Sicuti & procurator Reftorius excommunicatus electus repellendus. Idem probat Textus in cap. Massana. Vel de ibi electionem declarari irritam; quia insufficientis erat numerus habitum electorum.

Quinto inferunt praesentationem beneficij Ecclesiasticae, seu factam a Clerico vt talis est, irritam, & nullam esse, si praesentans excommunicatus vitandus sit, vt docent Panormit. in cap. nobis num. 3. de iure patronat. Rebuff. repetit. cap. postulatus num. 101. de Clerico excomm. missis. Couarruu. in cap. alma mater. 1. p. §. 7. num. 9. Henric. lib. 13. cap. 7. num. 2. Vgolin. de censur. tab. 2. cap. 13. §. 2. num. 13. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 6. num. 7. Et colligitur ex cap. 6. Preuentus. Cap. Frigentius 16. quest. 7. & cap. fin. de electione in 6. iuncta Glossa. Etenim cum per huiusmodi praesentationem acquirat praesentatus ius in beneficium: excommunicatus autem vitandus priuatus sit cuiuslibet iuris Ecclesiastici concessionem, consequenter priuatus est iure praesentandi. Deinde praesentatio Ecclesiastica electioni comparatur. Argumentum capite cum autem. Cap. nobis. de iure patronat. Et cap. quarelam de electione. Ideoque omnes Textus loquentes de electione locum habent in praesentatione, teste Glossa in cap. sciatis. verbo alios. Et cap. fin. verbo electione, de Electione lib. 6. Sed electio facta ab excommunicato vitando nulla est, ergo & praesentatio. Praeterea excommunicatus suspensus est ab officio, & beneficio, & consequenter ab vsu iurisdictionis ex beneficio prouenientis: at praesentatio Ecclesiastica a beneficio, seu officio Ecclesiastico prouenit. Ergo praesentatio Ecclesiastica facta ab excommunicato vitando nulla est.

De praesentatione laica variant Doctores. Alij e quorum numero est Lambertina. de iure patronat. 1. p. lib. 2. quest. 2. art. 2. & 3. p. lib. 2. quest. 3. art. 4. Couarruu. cap. alma mater. 1. p. §. 7. numero 9. Frechilla de excommunicat. art. 5. par. 2. numero 6. Galpar Hurtado disputatio. 7. de excommunicat. difficult. 3. numero 9. censent inualidam esse, quia praesentatio ius in beneficium mediâ praesentatione acquiritur; siquidem ille ad quem pertinet institutio tenetur eum instituere. At comparatione praesentati ab excommunicato hanc institutor obligationem non habet, ergo praesentatio nulla est. Deinde praesentatus admittens praesentationem excommunicati vitandi incidit in

excommunicationem minorem, vtpote qui communicat cum excommunicato vitando: ac innodatus minori excommunicatione incapax est beneficii, & illius iuris. Ergo presentatio facta ab excommunicato vitando nulla est.

17 Nihilominus etsi praedicta sententia probabilis sit, probabilior existit, quae asserit validam esse praesentationem a laico factam, vel a Clerico titulo patrimonij, aliove seculari; vt ex communi sententia docuit Rebuff. in cap. postulat. numero 104. de Clerico excommunicato ministrante. Rodericus de Curre, tract. de iure patronat. verbo competens quest. 8. Ludouicus Gomezius tract. expectatiuarum. numero 60. Vgolin. tab. 2. cap. 11. §. 2. & cap. 13. §. 2. num. 13. Hentiq. lib. 13. cap. 7. num. 2. Sayrus lib. 2. thesauri, cap. 6. num. 9. Garcia de beneficiis, 4. part. cap. 4. num. 317. Suar. disp. 14. sect. 2. Ratio est, quia per praesentationem laicalem non acquirit praesentatus ius firmum in beneficium; siquidem patronus variare potest, donec facta sit institutio; cap. cum autem, de iure patronat. Et in Glossa, Abbas, & Innocent. Atqui praesentatio Ecclesiastica adeo irrita est; quia ius praesentatio conferit, & est actus iurisdictionis spiritualis, & officij Ecclesiastici. Ergo cum praesentatio laicalis non tribuat hoc ius, nec fit vsus potestatis spiritualis, sed solum quaedam declaratio authentica voluntatis praesentantis, & praesentatio designatio, iuxta cap. de decernimus, 16. quest. 7. fit sane validam esse.

18 Ex quo soluitur fundamentum opositum: negamus namque praesentatio ius proprium in beneficium acquiri, sed solum impetrium, quatenus institutor tenetur cum in beneficium instituire, si patronus in praesentatione facta perseuerauerit. Sed quia eam variare potest; ea de causa illud ius non censetur proprium esse. Minus obstat excommunicatione minor, quam praesentatus ex participatione cum excommunicato vitando contrahere potest; quia haec secundum probabilior sententiam praesentationem beneficii, necdum collationem irritam reddit, sed irritandam. Patetquam quod praesentatio laica non concedit ius, quod excommunicatione infirmetur. Adde hanc excommunicationem minorem facile praesentatus vitare poterit, vel quia sibi, vel quia Ecclesiae vale esse beneficia diu vacent; quae sine dubio vacarent, si eo tempore, quo patronus excommunicatus est beneficii institutio suspenditur.

19 Verum esto valida sit praesentatio ab excommunicato vitando, institutor non tenetur eam admittere. Quod verum habet, etiam si facta sit ab excommunicato tolerato, quia nemo tenetur cum excommunicato communicare, sicuti tradit Suar. disp. 14. sect. 2. num. 30. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 3. Garcia 3. p. de beneficiis, cap. 4. num. 319. Coninch. disp. 14. dub. 10. num. 95. Gaspar Hurtado disput. 7. circa finem diffcult. 3. Quinimo Suar. Garcia, Hurtado, & Layman. existimant & recte obligari esse institutorem repellere praesentationem factam ab excommunicato vitando tametsi ea obligatio, vt inquit Suar. solum sub culpa veniali sit. Quod intelligendum est, cum nulla adest necessitas: sed quia vigere necessitas potest admittit vt praedictam praesentationem, ne beneficium diutius vacet, vt bene aduertit Coninch. dub. 10. concl. 2. a culpa veniali excusari praesentationis admisso potest.

20 Admissa vero praesentatione ab excommunicato facta tenetur institutor eam instituire; quia nulla est causa ob quam excusari possit, vt aduertit Garcia de beneficiis, 5. part. cap. 4. num. 339. Ea autem praesentatio institutio valida est, siue praesentantis excommunicationem sciat, siue illam ignoret; quia nullo iure irritatur talis institutio, cum fiat ex patroni consensu. Quod procedit, siue valida sit praesentatio, siue non; quia stante inualida praesentatione ius integrum deuoluitur ad institutorem, vt recte tradit Suar. dicta disp. 14. sect. 2. numero 30. & Gaspar Coninch. disp. 14. dub. 10. num. 95. Gaspar Hurtado disp. 7. diffcult. 3. num. 10. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. c. 2. n. 13. Quando autem institutio praesentati sit ignorata excommunicatione patroni, etsi aliqui Doctores censent irritam esse institutionem non ob excommunicationis impedimentum, sed ob illius ignorantiam, quae videtur institutionem inuoluntariam constituit; siquidem cognita excommunicatione non illam praesert institutor. Rectius Coninch. dicta dub. 10. num. 95. Paul. Layman. dicto cap. 2. n. 13. asserunt eam ignorantiam non irritare institutionem: cum non sit error, seu ignorantia circa actus substantiam, sed esse causam, vt institutor eam rescindat.

21 Sexto: institutio facta ab excommunicato vitando nulla est, argum. cap. nouit. De his que fiunt a Praelato sine consensu Capituli. Et cap. conuenerit de officio Ordinarij. Etenim institutio aequiualet collationi, petique iurisdictionem, qua excommunicatus vitandus priuatus est. Vt docet Couarruu. cap. alma mater. li. part. 8. 7. num. 9. Hentiq. lib. 13. de excommunicato, capite 7. numero 2. Hugolin. de censur. tab. 2. capite 13. §. 2. numero 16. Rebuff. repetit in cap. postulat. num. 130. de Clerico excommunicato ministrante. Sayrus lib. 2. thesauri. capite 6. numero 9. Quam Doctrinam extendit Panormit. in cap. finalis de Clerico agrote, vel debilitato, ad beneficiorum comm. Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

mendationem: non enim excommunicatus vitandus commendare beneficia potest. Item ad collationem, seu institutionem beneficiorum per modum executionis; quia excommunicatus vitandus nullatenus de beneficiis providere potest, cum priuatus existat omni iurisdictione Ecclesiastica, quae ad hunc actum necessaria est; sicuti notantur Couarruu. Henricus & Sayrus supra.

Septimo: Postulatio solemnisi, quae fit potenti in impedimenta postulari dispensare; si fiat ab excommunicato vitando, nulla est. Secus vero postulatio non solemnisi. Quippe postulatio solemnisi electioni aequiualet, tribuitque ius postulatio, cum non possit postulant ab ea admitti recedere, vt habetur cap. bona memoria de postulat. & notat ibi Panormit. num. 8. Postulatio vero non solemnisi quae fit ei qui non potest in postulat impedimento dispensare, sed est eius consensus petitorio, vt conuenit, cum Canonici volentes Religiosum eligere in sui Praelatum postulant ab Abbate consensum: haec enim postulatio, quae Abbati fit, etiam si fiat ab excommunicato vitandis valida est. Tum quia fit ei qui non potest impedimenta postulari dispensare. Tum quia nullum ius postulatio ex ea postulacione acquiritur. Atque ita ex Panorm. in cap. de postulat. praetor. num. 34. notat Sayrus lib. 2. thesauri, cap. 8. num. 10.

Octauo, quod dictum est de postulacione solemnisi, & non solemnisi dicendum est de nominatione solemnisi, & non solemnisi. Nam solemnisi nominatio, si fiat ab excommunicato vitando, nulla est; secus vero non solemnisi. Etenim solemnisi nominatio est quaedam electio personae instituentis praesentata ei qui instituire debet. Sicuti cum Canonici nominant aliquem, vel aliquos, illisque Pontifici proponunt, vt quem voluerit instituat in Praelatum: haec electio si a Canonici excommunicatis vitandis fiat nullius est valoris, vtpote quae ius tribuit electio, & a qua electores recedere non possunt. Argum. cap. contra sanctorum 16. quasi. ult. At si Canonici inter se conueniant de iis qui apti sunt praeturae, vt super his suffragia mittantur quinam sint eligendi, & Pontifici proponendi. Haec enim aptorum designatio cum non tribuat vllum ius designatis cap. quod sicut de Electione, valide potest ab excommunicatis fieri, vt bene aduertit Sayrus lib. 2. thesauri, cap. 6. num. 11.

Nono: possessionis concessio, si facienda sit medio aliquo iurisdictionis exercitio nulla erit ab excommunicato vitando facta. At si nullum iurisdictionis actum requirit, vt communiter contingit, valida est, tametsi ab excommunicato vitando fiat, quia possessionis concessio, sicut & illius acceptio est quid facti, non iuris, neque vllum ius nouum concedit possidenti, sed concessum firmat, & roborat. Cap. pro illorum de Praebendis, Et ibi Panormit. num. 16. Rebuff. cap. postulat. num. 130. & 131. de Clerico excommunicato ministrante. Sayrus lib. 2. thesauri, cap. 6. num. 12. Suar. disput. ut. 14. sect. 2. numero 33. Gaspar Hurtado disput. 7. de excommunicato, diffcult. 3. num. 30.

Decimo inferitur quid dicendum sit de resignatione beneficii facta ab excommunicato: Et quidem si sit ab excommunicato non denunciato, ferè omnes Doctores asserunt validum esse; quia haec resignatio non tam est fauor ipsius excommunicati quam eius in quem fit. At si sit ab excommunicato vitando distinguendum est de resignatione simplici, & absoluta, vel in fauorem tertij; si resignatio absoluta sit, valida est; quia haec resignatio nihil aliud est quam quaedam beneficii cessio, quae excommunicato expedit, cum officium exercere non possit: sicuti notauit Suar. disp. 14. sect. 2. circa finem.

Verum si resignatio facta sit in fauorem tertij censet Couarruu. cap. alma mater. l. 1. §. 7. numero 9. Suar. disput. 15. sect. 2. numero 55. Filliucius de excommunicato, cap. 6. §. 9. num. 163. inualidam esse; quia videtur iurisdictionis actum exercere, & beneficium aliquo modo resignatario conferre, sicuti eligens, vel praesentans. Praeterea excommunicatus priuatus est vsu beneficii, & illius fructibus. At resignans in fauorem tertij eo beneficio vitatur, cum alteri donet. Ergo, &c. Sed rectius Bonnac. disp. 2. de censur. quest. 2. punct. 3. num. 7. existimat validam esse praedictam resignationem; quia haec resignatio vltra beneficii cessionem solum continet designationem personae in beneficium providendae. At ex vi huius designationis nullum ius designato conceditur, cum integrum ius in beneficium retineat designans, quousque designatus prouisus sit a Pontifice. Ergo haec resignatio valide ab excommunicato fieri potest.

PUNCTVM XIV.

De nouo effectu excommunicationis, qui est priuatio excommunicationis forensis.



## §. I.

## Expenditur hæc priuatio in genere.

- 1 Excommunicatus priuatus est quolibet actu pertinente ad iudicium.
- 2 Si excommunicatus huic forensi communicationi se ingerat excipi potest in qualibet parte iudicij.
- 3 Hanc exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere potest qui in eo iudicio interuenire debet.
- 4 Modus opponendi hanc exceptionem traditur. in cap. Pia. de exceptionib. in 6.
- 5 Exceptio probanda est intra octo dierum spatium à die oppositionis admittæ.
- 6 Probatio exceptionis apertissima esse debet. Et explicatur.
- 7 Opponens excommunicationem, & in probatione deficiens soluere tenetur reo omnes expensas ob eam dilationem factas.

1 **P**riuati excommunicatum quolibet actu pertinente ad iudicium in comperio est apud omnes. Quapropter nequit esse Iudex, actor, Aduocatus, vel testis, ut constat ex cap. veniens de testibus. Cap. decernimus de sententia excommunicati. Cap. 21. de exceptionib. in 6. & cap. penult. & ult. 1. quest. 6. Breuim cum excommunicatio etiam tolerato omnis communicatio cum fidelibus interdicta sit, & communicatio forensis fit communicatio maximi momenti & efficitur sanè hanc communicationem interdictam esse.

2 Vnde si excommunicatus huic forensi communicationi se ingerat, ultra peccatum quod committit, (quod regulariter mortale est,) potest à iudicio repelli per exceptionem excommunicationis. Quæ exceptio opponi potest in qualibet parte iudicij, scilicet ante sententiam, in ipsa sententia, & post sententiam ante ipsius executionem, uti constat ex cap. pia. eodem tit. in 6. Et tradit Glossa, & Panormit. in dicto cap. exceptionem num. 12. 19. 20. & 21. Felin. num. 13. Hugolin. tab. 2. cap. 15. §. 6. num. 1. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. num. 6. Et rationem tradit Pontifex in dicto cap. pia. ut si censura Ecclesia magis timeatur, communionis periculum euitetur, contumaciæ vitium reprimatur & excommunicati dum à communibus actibus excludantur, rubore perisus facilius respiciant. Quod intelligendum est de exceptione excommunicationis opposita in vim dilatoriam, hoc est ad differendam actoris vel Iudicis intentionem. Secus verò de exceptione excommunicationis in vim peremptoria; hæc enim exceptio supponit actum iam factum, cuius valor exceptione excommunicationis infirmari intenditur. Vti colligitur ex Glossa in d. cap. pia. verbo opponit, Et ibi Ancharian. n. 3. Panormit. in d. exceptionem n. 22. Felin. num. 13. Sayrus alius relatis lib. 2. thesauri, c. 7. num. 7.

Hanc autem exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere potest qui in eo iudicio interuenire debet, ut est pars aduersa, Iudex, procurator, Notarius, Aduocatus, &c. Comparatione vero excommunicati vitandi non solum potest, sed tenetur, quia quilibet fidelis tenetur huius communicationem vitare quoad possit, sicuti tradunt alius relatis Hugolin. tab. 2. cap. 13. §. 7. num. 5. Sayrus lib. 2. cap. 7. num. 8.

4 Modus autem opponendi hanc exceptionem traditus est ab Innoc. IV. in dicto cap. pia. de exceptionib. in 6. nempe ut exprimat excommunicationis maioris species, illiusque Author. Nam cum hæc exceptio manifestissimis documentis comprobanda sit, necessario exit declarari, quæ excommunicatio, & ob quam causam contracta sit. Itemque illius Authorem, an inquam à lege, an à Iudice ordinario, vel delegato promanauerit excommunicatio. Cum sæpè ex defectu potestatis contingat excommunicationem nullam esse. Præterquam quod delegato incumbit ostendere iurisdictionis formam, aliàs eius excommunicatio vim non obtinebit.

5 Exceptio probanda est infra octo dierum spatium à die oppositionis admittæ; ut habetur dicto cap. pia. Et ibi Glossa, verbo octo dierum, de exceptionib. in 6. In quo numero computantur etiam dies feriales, iuxta leg. siue pars. Cod. de Dilationib. & leg. 1. ff. de feriis. Et tradit Marian. Socinus in cap. sacris num. 443. de sententia excommunicati. Etenim cum hæc dilatio, ut inquit Glossa in dicto cap. pia, sæpè malitiosè opponatur, cedatque in grauamen iudicij, merito ad breue illud tempus restringitur. Neque Iudici permittitur hoc tempus prorogare. Tum quia est à lege statutum, & determinatum. Tum quia cederet in præiudicium illius cui excommunicatio est opposita, cum ei omnes expensæ soluendæ sint, actore infra illud tempus non probante. Et tradit Ioann. Andreas dicto capite pia. & in capite solet, de sententia excommun. lib. 6. Et Marian. Socinus dicto cap. sacris num. 446. quos refert, & sequitur Say-

rus lib. 2. de excommunicat. cap. 7. num. 17. Hoc autem procedit quando opponens nullâ legitimâ causâ impeditus est, quominus infra illud tempus probare exceptionem possit, nam si iustâ causâ impediatur, uti esset si morbo graui teneretur, actoris malitiâ, vel Iudicis omissione retardaretur, posset & deberet Iudex tempus probationis prorogare. Sicuti ex Innocent. Archiepiscopo, Ioann. Andrea, & Philippo Franco in cap. pia. de exceptionib. in 6. refert Sayrus dicto cap. 7. numero 15. quia tempus concessum à lege subintelligi debet habile, & expeditum pro consecutione effectus, in quem conceditur.

Probatio verò exceptionis apertissima esse debet, uti dicitur dicto cap. pia. ibi; apertissimis documentis. Quare nec vnus testis sufficit, tamen si fama adiuetur: nam esse fama sufficit, ut infamatus vitetur argum. cap. illud, de Clerico excommunicato. ministrante. Cap. cum desideres, de sententia excommunicati. quia non agitur de graui præiudicio, ut docuit Couarrua. capite alma mater. part. §. 1. numero 1. attamen ad effectum repellendi infamatum à iudicio insufficientes est; quia hæc repulsa graue illi præiudicium parat. Et que expressa repulsa condemnatio, & pœnæ inflicto, quæ absque lucida probatione iniungi non potest, iuxta doctrinam Cyni in leg. finali. Cod. de Questionibus. Illa igitur erit sufficiens probatio, primò si fiat per confessionem ipsius, cui est excommunicatio opposita. argum. leg. conica. Cod. de confessis. Et capite, in iuncta Glossa eodem tit. Secundo duobus testibus omni exceptione maioribus, qui præcætes fuerunt sententia in eum lata. Vti tradit Glossa in dicto capite. pia. verbo documentis de exceptionib. in 6. & ibi Geminian. Ancharian & Francus, Marian. Socin. ca. sacris. numero 446. de sententia excommunicati. Et capite de monialibus, num. 3. eodem titulo. Tertio probatur excommunicatio, si ab homine lata sit instrumentum authenticum sententiæ. Si à iure instrumentum authenticum factum continente. Vti docet Marian. Socinus in dicto capite de monialibus. numero 3. de sententia excommunicati. Panormit. in cap. post cessionem. numero 3. & ibi Felin. numero 11. & 17. de probationibus. Hugolin. tab. 2. capite 15. §. 10. numero 7. Sayrus lib. 2. de excommunicat. capite 7. numero 18. Quarto sufficiens est excommunicationis probatio, si probes denunciatum esse; nam et si aliquando fieri possit aliquem iniuste denunciatum quia tamen id raro, vel nunquam contingit, ideo probata denunciatum arguenda est probata excommunicatio, ut in negantem transferatur onus probationis. Vti colligitur ex capite. licet de sententia excommunicati. lib. 6. vbi Bonifac. VIII. statuit denunciatum in iudicialibus, & extrajudicialibus, & legitimis actibus vitari, quouque probet se excommunicatum non esse. Et in Extrauag. Ad curandam scandala, ex sola notitia denunciatum coguntur fideles denunciatum vitare, quin aliam de excommunicatione notitiam haberent; quia præsumi nequit falsitas, & deceptio in his que publicè facta sunt. Atque ita docent Hostiens. & Panormit. in cap. prudentiam de officio Iudicis delegati. Ioann. Andr. & Immola in cap. licet. de sententia excommunicati. in 6. Et alius relatis Sayrus lib. 2. thesauri, capite 7. numero 19. Et licet aliqui grauiissimi Doctores, uti Couarrua. in cap. alma mater. part. §. 3. numero 1. Rebuff. respit. in capite postulasti numero 76. de Clerico excommunicato. ministr. & alij relati à Sayro dicto capite 7. numero 19, asserant hanc denunciatum probationem sufficere pro exceptione dilatoria, & non pro peremptoria, vt potest maioris præiudicij. Rectius ipse Sayrus existimat pro quolibet dilatione hanc probationem insufficientem esse. Argum. dicti capite. licet. Et Extrauag. Ad curandam.

Quod si opponens excommunicationem in probatione defecerit soluetur tenetur reo omnes expensas ob eam dilationem factas, iuxta Textum in capite Pia. de exceptionib. lib. 6. à qua obligatione eximitur, tamen si in secunda instantia exceptiones probauerit. Vti tradit Ioann. Andreas in dicto cap. Pia. At si ipse exceptionem probauerit, e contrario verò exceptus absolutioem examinandum est, an absolutio publica sit, ita vt probabiliter ignorari non possit, vel e contra; si absolutio ignorari probabiliter potest, non est ad solutionem expensarum condemnandus, secus verò si nulla probabilis ignorantia monstrari possit, ut pluribus comprobatur Sayrus, lib. 2. thesauri, capite 7. numero 20. vbi numero 21, aduertit ex dicto capite pia. durante eadem causâ hanc excommunicationis exceptionem opponi non posse ultra duas vices, nisi superueniret noua excommunicatio, vel de antiqua euident, & propria probatione, ne ob has dilaciones lites differantur, & partes laboribus, & expensis fatigentur.

Expenditur sigillatim, & in particulari privatio communicationis forensis.

- 1 Index excommunicatus abstinere debet à iudicio. Eius acta valida sunt, si vitandus non sit. Si vero vitandus, plures censent etiam valida esse, dum à partibus non excipiuntur.
- 2 Contrarium ut probabilius docet communis sententia.
- 3 Excommunicatus vitandus inualide iudicis arbitri officium exercet.
- 4 Soluntur fundamenta num. 1. adducta.
- 5 Si Index appellationem denunciacioni interposuit valide sententiam præfert, dum non denunciatur.
- 6 Excommunicatus nequit esse actor in iudicio, & repelli potest, & debet à iudice si denunciatus est.
- 7 Procedit conclusio, siue per se, siue per alium agat.
- 8 Item siue agat civiliter, siue criminaliter.
- 9 Deinde est intentio probare iniuste excommunicatum. Si tamen supponat valide excommunicatum fuisse.
- 10 Repellendus est ab agendo non vero si se solum defendat.
- 11 Excommunicatus denunciatus conciliis suis debitoris potest coram iudice debitorem convenire.
- 12 Acta ab excommunicato siue per se, siue per procuratorem dum ab agendo non repellitur valida sunt.
- 13 Advocatus si ioleratus sit valide, & licite officium exercet, dum non repellitur.
- 14 Si vero excommunicatus sit, repellendus est, eius vero acta dum non repellitur valida sunt.
- 15 Procurator tempore excommunicationis officium procuratoris acceptans graviter peccat.
- 16 Negant validè in iudicio, validèque acceptari mandatum plures. Sed probabilius est validam esse acceptationem, est illicitam.
- 17 Excommunicatus oculus licite testimonium fert. Secus excommunicatus vitandus.
- 18 Eius testimonium validum est, ames si ope exceptionis irritari possit.
- 19 In causa fidei non solum valide, sed licite excommunicatus vitandus testis est. Secus in aliis causis.
- 20 Tabellio si excommunicatus denunciatus non sit poterit ad petitionem aliorum instrumenta, & scripturas conscribere, dummodo scriptura ad valorem actus non requiratur.
- 21 Excommunicatus vitandus illicitè scripturas conscribit. Et communis sententia eas inualidas reputat.
- 22 Sed verius est validas esse, dum à partibus non excipiuntur.
- 23 Reus etiam si sit excommunicatus vitandus trahi potest ad iudicium.
- 24 Sic in iudicio adductus potest ad omnia sibi obiecta respondere.
- 25 Negant plures excommunicatum per se comparare in iudicio posse.
- 26 Verius est hoc solum convenientissimum esse, non tamen necessarium.

**H**æc privatio sufficienter declarabitur, si discurremus per personas, quæ in iudicio intervenire possunt.

Inter has personas primum locum obtinet Index; hic namque si excommunicatum se sentiat, abstinere debet à iudicando; tamen acta valida erunt, si vitandus non sit, uti omnes Doctores docent. At si vitandus existat, plures censent valida esse, dum à partibus non excipiuntur. sic tradit Victoria de excommunicat. num. 16. alias 346. Mouentur quia est Textus, ex quo colligi possit hæc annullatio, cum ferè omnes de Iudice Ecclesiastico loquantur, Cap. audimus. 2. q. 1. Cap. ad probandum de sententia, & re iudicata, Cap. tanta de excessib. prelatorum quorum decisio ad Iudicem sæcularem extendi non debet, quia pœna non sunt extendendæ ultra casum expressum, maxime cum non est eadem ratio. Alij verb Textus, nempe Cap. decernimus de sententia. excommunicat. in 6. Cap. exceptionem de exceptionib. & Cap. 1. de exceptionib. in 6. generaliter loquentes solum dicunt posse, & debere excommunicatum repelli à iudicio. Sed an eius acta ante exceptionem valida sint non deciditur. Item in Cap. excommunicatus de Hæreticis, postquam credentes, fautores, & defensores hæreticorum excommunicantur additur pro sæcularibus. Quod si per annum non satisfecerint, & Index sit, eius sententia nullam obtineat firmitatem. Ergo extra casum infirmitatis sententia iudicis excommunicati firmitatem obtinebit.

Ceterum gesta à Iudice sæculari excommunicato vitando nulla esse, etiam si contra ipsum non excipiatur, docet communis sententia, ut est in Panorm. cap. ad probandum de sententia, & re iudic. num. 2. & in Cap. si citatus de Rescriptis, num. 12.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

Innocent. in cap. 1. de exceptionib. lib. 6. in fine. Marian. Socin. in cap. sacris. num. 2. 64. & 265. de sententia excommunicat. Et alijs relatis Suar. disp. 16. sect. 1. num. 2. Vazq. de excommunicat. cap. 7. in fine. Gaspar Hurtado disp. 8. difficult. 2. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 7. num. 1. Coninch. disp. 14. dub. 11. num. 103. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 14. Et probari potest, quia esto nullus sit Textus, qui expresse gesta à Iudice sæculari excommunicato annullat. At praxi receptum est annulationem factam pro Iudice Ecclesiastico ad Iudicem sæcularem extendi, uti constat ex Doctores nuper relatis. Præterea non leuiter colligitur ex Cap. Nos sanctorum. 1. q. 6. Pontifex liberat subditos à fidelitate dominorum excommunicatorum, præcipitque ne ipsis obediant, ergo omni iurisdictione privati existunt, eorumque præcepta nulla sunt. Deinde in Cap. Præsentes de Hæreticis in 6. ob fauorem fidei conceditur excommunicato, ut possit iudicis officium exercere. Siquidem ergo est extra hunc casum nihil posse.

Hinc inferitur inualide excommunicatum vitandum Iudicis arbitri officium exercere: quia arbiter verè Iudex est, & iurisdictionem exercet, & ad normam iudicij eius arbitrium regulatur. leg. 1. ff. de arbitris, ut pluribus relatis notauit Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 6. num. 22. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 7. n. 2. Secus verò dicendum est in arbitratore: hic enim non iurisdictionem exercet, sed compositionem; cum non procedat secundum iudicij ordinem, sed ut sibi vilum fuerit. Atque ita tenet Hugolin. tab. 2. de censur. c. 11. §. 6. num. 3. Sayrus alios referens d. cap. 6. num. 23. & 24. Bonac. disp. 2. q. 2. p. 7. num. 2.

Neque fundamenta contraria obstant. Ad primum constat ex probatione nostræ sententiæ. Ad secundum ex Cap. excommunicamus respondeo, ibi excommunicato infirmitatem in excommunicatione per annum plures pœnas designari, qui bus ab ipso puncto excommunicationis innodatus erat, uti sunt privatio Ecclesiastica sepulture, & exclusio à publicis officijs, inter quas computanda est annullatio sententiæ. Præterquam quod ibi non videtur loqui Textus de excommunicato denunciato, sed de excommunicato ante denunciacionem ob fauorem hæreticis, cuius sententiæ annullantur, si per annum in excommunicatione infirmitatem, cum tamen sententia alterius excommunicati ante denunciacionem non annullentur.

Monet tamen Auila 2. part. capit. 6. disputat. 7. in princip. ex Panorm. cap. pastoralis. §. verum. n. 15. de appellat. si Iudex appellationem denunciacioni interposuerit validè sententias proferte, quousque declaratur legitime fuisse excommunicatum, & denunciatum; quia interim denunciatio suspensa est.

Secundò excommunicatus nequit esse actor in iudicio etiam sæculari, uti definitur Cap. intelleximus. Et ibi Glossa verbo conuenire de iudicio. Cap. exceptionem de exceptionib. Cap. pia eodem tit. in 6. & tradunt ferè omnes Doctores. Si excommunicato denunciata non est, est repelli possit à parte aduersa, ipsa tamen consentiente ab alijs repelli non debet. At si excommunicatio denunciata sit, & pars excommunicatum non excipit, Iudex ex officio tenetur eum à iudicio repellere iuxta Cap. decernimus. de sententia excommunicat. & Cap. exceptionem de exceptionib. ut pluribus firmat Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. numero 2. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 7. num. 9. Quinimò Iudex sæcularis dissimulans cogi debet ab Ecclesiastico, ut excommunicatum ab agendo repellat: quia penes Iudicem Ecclesiasticum potestas est, ne in iudicio sæculari leges Ecclesiasticæ violentur. Argum. cap. si celebret. de clerico excommunicat. ministris. & Cap. sacris de iis quæ vi.

Procedit conclusio, siue per se, siue per alium agat; quia quod per alium facimus, per nos ipsos facere videmur, iuxta regulam iuris. Vnde cum excommunicatus exclusus sit ab agendo per se, excludi debet ab agendo per procuratorem. Argum. cap. ult. de procuratorib. in 6. & tradit ex communi sententia Marian. Socin. in dicto cap. sacris. num. 327. de sententia excommunicat. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. num. 4. Suar. disp. 16. sect. 3. num. 4.

Deinde procedit siue agat civiliter, siue criminaliter; quia Textus indifferenter loquuntur, uti constat ex Cap. exceptionem de exceptionib. & Cap. pia eodem tit. in 6. & notat Panormit. in Cap. intelleximus. n. 4. de iudicij. Felin. in cap. 2. num. 13. de exceptionib. Henric. lib. 13. cap. 7. num. 4. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 15. num. 4. Neque obstat, quod propriam iniuriam prosequi intendat, aut solutionem sibi debiti recuperare. Vti tradit Panormit. in Cap. cum inter de exceptionib. num. 29. & Cap. à nobis eodem tit. n. 4. Et ibi Felinus n. 9. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. num. 5. quia merito ab his commodis privandus est, qui in excommunicatione persistens censuras Ecclesiasticas negligit. Neque refert quod aduersus alium excommunicatum agat; quia alterius excommunicatio, cum non tollat actoris excommunicationem, neque eius effectum impedire valet, sicuti notauit Glossa, & Innocent. in Cap. à nobis de exceptionib. & ibi Panorm. num. 8. & 9. Felin. n. 13. Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 15. §. 4. Sayrus d. cap. 7. num. 5. qui alijs relatis censet solum excommunicato denunciato permitti posse accusare hæretic

hæreticum ob fidei fauorem; eo quod hæresis sit peccatum cedens in graue Reipublica præiudicium.

- Denique procedit, esto intendat probare iniuste fuisse excommunicatum; si tamen supponat validè excommunicatum esse nam prius absolueundum est, & postmodum eius probationes admitteudæ, vt deciditur *cap. cum contingat. de officio delegati. cap. per tuas de sententia excommunicat.* Et tradit Panormit. & Felin. ibi *Suar. disp. 16. sect. 3. num. 1. Sayrus, lib. 2. cap. 7. num. 4.* Quinimò Glossa in *cap. soler. §. 2. verbo actor. & verbo extraiudicium de sententia excommunicat. in 6.* Et ibi Geminian. Philippus Francus, Ancharran. & Stephanus Colta, quos refert, & sequitur Sayrus *loc. alleg.* Neque audiendum esse prædictum excommunicatum, est probare interdictum excommunicatum non esse, eo quod legitimum appellationem interuoluerit, vel sententia contineat intolerabilem errorem: quia dum nullitas excommunicationis cognoscitur vitandus est. Sed rectius Galpar Hurtado *disp. 8. difficult. 3.* & *Suar. sect. 3. num. 1.* & Bonac. *disputat. 2. quæst. 2. punct. 7. numero 7.* admitteudum esse dicit. Tum quia non constat de excommunicatione ob quam vitari debet. Tum quia neganda non est defensio in causa excommunicationis. Si enim vt statim dicam, excommunicatus à iudicio non repellitur, si non agendo, sed se defendendo procedat, cur repellendus est à probatione nullitatis excommunicationis, cum hæc non actio, sed defensio sit.
- Dixi repellendum esse ab agendo: nam si solum se defendat repelli non potest à iudicio. Vt habetur *capit. cum inter. Cap. significatur. Cap. delecti filij de exceptionib.* Quippe defensio iure naturali concessa neganda non est. Et tradit *Suar. dicta sect. 3.* Reconuenire verò suum actorem in alia causa præter eam, de qua agitur nequaquam potest, quia id esset officium actoris assumere, vt in eisdem Textibus definitur. Vnde si excommunicato debitum solum exigitur, vt iterum soluat allegare poterit se voluisse, & probare testibus, vel instrumentis falso sibi debitum postulari. Item si delictum, seu iniuria ab excommunicato illata alio delicto, seu iniuria recompensationem accepti, poterit hanc recompensationem probare, si iniuriatus agat de delicto. Denique si actor aliquo impedimento laboret, quo ab agendo repellatur, potest reus excommunicatus impedimentum obicere, & probare, argum. *leg. si contendas ff. de fideiussores.* quia (vt rectè inquit *Suar.*) in his omnibus excommunicatus non agendo, sed se defendendo procedit, quod iure naturali concessum est.
- Quinimò addit Couarru. *lib. 1. var. resolut. cap. 13. quem refert, & sequitur Bonac. disputat. 2. de excommunicat. quæst. 2. punct. 7. num. 8.* excommunicatum denunciatum confcium fugæ debitoris posse coram Iudice debitorem conuenire, vt debito securitatem præster, quia in ea petitione, & Iudicis officij imploratione censendus non tam agere aduersus debitorem, quam se ab iniuria debitoris inferenda defendere.
- Illud pro certo habendum est acta ab ipso excommunicato, siue per se, siue per procuratorem interim dum ab agendo non repellitur, aut ei exceptio excommunicationis opponitur valida esse, sicut deciditur *cap. pie de exceptionib. in 6.* & pluribus comprobat Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. in fine.* Quinimò vt ait Couarru. *lib. 1. var. c. 13. num. 5.* Et Auila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 7. dub. 2. in hoc Hispaniæ regno passim excommunicatus ad agendum admittitur. Ex quo fit eius acta valida esse.*
- Tertio loco succedit Aduocatus, qui si excommunicatus sit etiam toleratus ab aduocando abstinet debet, ne cum fidelibus communionem habeat. Si tamen à fidelibus inuitetur, neque à Iudice repellatur licite, & validè suum officium exercebit ob fidelium fauorem. Sicuti notant Stephan. Daulla *2. p. de censur. cap. 6. disp. 7. dub. 3.* Galpar Hurtado *disp. 8. de excommunicat. difficult. 7.*
- At si excommunicatus vitandus sit omnino repellendus est tum à Iudice, tum ab omnibus illis, qui cum ipso iudicalem communicationem habere possunt. Vt colligitur ex *cap. de cernimus. Et ibi Glossa, verbo patrocinando de sententia excommunicat.* Et tradit Henric. *lib. 1. cap. 7. num. 4.* Hugolin. *tab. 2. cap. 18.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. num. 5.* Auila Galpar Hurtado *suprà.* Acta verò ab hoc aduocato dum non repellitur, vel excipitur, valent, quia nullibi inueniuntur irrita, ideoque stipendium sibi datum pro labore interim dum non excipitur retinere licite potest, vt bene notauit Galpar Hurtado *difficultat. 7.* Auila *dubit. 3.* Petr. Nauarra *lib. 2. de restit. numero 237. in 2. edit.* Coninch. *disputat. 14. audit. 11. conclus. 2.*
- Quartò. Procurator, si tempore excommunicationis officium acceptet peccat grauiter, quia est communicatio politica, & in officio publico, à qua per excommunicationem exclusus est.
- Sed an validè instituat, validèque mandat acceptet? difficultate non caret. Nam Panormit. in *cap. post cessionem numero 10. & seqq. de probationib.* Decius *lib. 1. num. 20.* Marian. Socii. *cap. sacris numero 415. de sententia excommunicat.*

Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 19. §. 3.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 8. num. 8. numero 7. & seqq.* neganducti ex actio *cap. post cessionem*, vbi Innocent. III. repellit procuratorem à iudicio; eo quod tempore excommunicationis institutus fuit. Deinde constitutio procuratoris est constitutio officij publici, vt constat ex *leg. 1. ff. de Procuratorib.* Sed excommunicatio omni iudicio, & autoritate publicè priuatur, ergo. Nihilominus verius censeo validam esse, est illicitam procuratoris institutionem, & acceptionem tempore excommunicationis factam; quia nullibi reperitur irrita, & annullatio actus introducta non est absque manifesto Textu. Neque Textus in *cap. Post cessionem* id probat. Nam verba illa Pontificis, *sum tanquam procuratorem non duximus admittendum*, non denotat officium procuratoris non valuisse validè exerceri, dum non excipiebatur, sed denotat debere repelli; eo quod officium procuratoris tempore excommunicationis assumpserit. Sicuti docet *Suar. disp. 16. de censur. sect. 7. num. 8.* Et colligitur ex Coninch. *disputat. 14. audit. 11. conclus. 2. numero 10.*

Quintò testis si excommunicatus occultus sit licite testif. 17 cari poterit, quia actus testificandi ex natura rei in fauorem alterius ordinatur. At per Extrauag. *Ad evitanda scandala excommunicatis occultis permittitur communicatio cum fidelibus in eorum fauorem cedens.* Sicuti docuit Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. punct. 7. num. 12.* Poterit tamen Index eius testificationem in excommunicatione factam non admittente, vel pars exceptionem excommunicationis opponere, quia positum testimonium nullum erit; quia vt sæpè dictum est fideles non astringuntur cum excommunicato tolerato communicare, est possunt. Sic aliis relatis notauit Auila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 7. dub. 4.* Si verò excommunicatus vitandus sit, nequaquam poterit licite testimonium ferre, *vt tenens 2. de Testibus. Cap. decernimus de sententia excommunicat. in 6.* Non videtur autem culpam venialem excedere, quia actus testificandi non procedit à potestate publica, sed priuata.

Sed an validum sit eius testimonium dum à parte non excipitur? non conueniunt Doctores. Nam Marian. Socii. in *cap. sacris numero 405. de sententia excommunicat. Vazq. de excommunicat. dub. 5.* Galpar Hurtado. *disp. 8. difficult. 6.* negant validum esse, eo quod prædicto testimonio non sit fides necessario adhibenda iuxta Textum in *cap. nullus 3. quæst. 4. in quo testimonij valor videtur consistere.* Sed rectius affirmatur validum esse, tamen ex exceptionis irritari posse, dum sententia lata non fuerit, Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 17. §. 1.* Sayrus *lib. 1. de excommunicat. cap. 8. num. 1. & seqq.* Coninch. *disp. 14. dub. 1. conclus. 2. num. 10.* *Suar. disp. 16. sect. 6. num. 6.* Bonac. *disputat. 2. de censur. quæst. 2. punct. 7. num. 12.* & colligitur aperte ex *cap. 1. de exceptionib. in 6.* & ex *cap. excommunicatum. §. credentes de Hereticis*, vbi testimonium excommunicati ob hæresis fauoriam nullum declaratur, tacite innuens ob aliam causam valere. Etenim vt *superius* diximus actus annullatio asserenda non est absque manifesto Textu, & ratione: nullibi autem inuenitur testimonium excommunicati irritum. Ergo. Quod autem prædicto testimonio non sit necessario fides adhibenda, sed possit ex exceptionis elidi, id solum probat eius valorem non esse firmum, non tamen conuincit validum non esse, dum non excipitur, interim namque fides ei est adhibenda.

Illud est certum in causa fidei non solum validè, sed licite excommunicatum vitandum testem esse, vt habetur *cap. in fidei fauorem de Hereticis in 6.* Et notant ibi Doctores, Geminian. Ancharran. Francus in *cap. decernimus de sententia excommunicat.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 8. numero 1.* *Suar. Auila. Coninch. Galpar Hurtado, Bonac. loc. citatis.* Quinimò aliis vt Bonacina *dicto punct. 7. numero 12.* placet in causa matrimoniali licite excommunicatum vitandum admitti in testem posse; quia causa matrimonialis est causa validè favorabilis, Argum. *capit. fin. de sentent. & re iudicata.* Sed rectius ceteri Doctores solum in causa fidei concedunt excommunicato vitando, vt se in testem actorem, & accusatorem ingerere possit; quia solum in causa fidei, vt potè grauissima id expressum inuenitur, & cum sit exceptio à generali regula, non debet ad alios casus extendi, præcipue cum ratio longè diuersa sit. Neque obstat causam matrimoniale esse favorabilem; quia non est æque favorabilis, ac causa fidei. Et casus quo æque favorabilis esset, id solum probat debere huiusmodi causæ eundem fauorem concedi, qui causæ fidei concessus est, non tamen probat quod de facto concessus sit. Adde si in causa matrimoniali permittendum esset excommunicato, vt se in testem, & actorem ingerat; quia est causa favorabilis, potiori ratione id permitti debet in causa pupilli, videtur, Ecclesiæ, & similibus, quod nullatenus à Doctoribus conceditur.

Sextò, Tabellio si excommunicatus denunciatus non sit poterit ad petitionem aliorum instrumenta, & scripturas sui officij perficere, non solum validè, sed licite, vt docuit *Suar. Egid. Auila, & alij statim referendi.* Quod intelligendum

dum est de scriptura, que non ad valorem actus, & obli- gationem inducendam necessaria est, sed solum ad illius probationem. Nam scriptura que ad valorem actus requiritur, vt in testamento contingit, in sententia definitiua iudicis, & similibus, si facta sit ab excommunicato etiam tolerato valorem non habet, qualem ipse actus requirit. Quippe actus ille testamentum, & sententia firmitatem, & perpetuitatem expostulat irrefragabiliter, hanc tamen habere nequit ab excommunicato confectus, cum possit eo ipso excipi tanquam excommunicato confectus, vt bene aduertit Coninch. disp. 14. dub. 11. n. 113; Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 6. par. 2. cap. 2. n. 15.

Si vero sit excommunicatus vitandus illicita erit scripturarum confectio; quia est quedam cum fidelibus communicatio, & grauis ex suo genere, eo quod sit ratione publici officij, & numeris, vt notauit Bonac. disp. 2. quast. punct. 7. numero 4. vers. dixi. Sed ad sit inualida, non est certum. Communis sententia Canonistarum affirmat, quos refert, & sequitur Henric. libro 13. de excommunicat. capite 9. Aulla 2. par. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 5. Galpar. Hurtado disp. 3. de excommunicat. difficult. 5. Mouentur ex capite nullus. 2. quast. 3. ibi. Nullus anathematizatorum suscipiatur, neque a quocumque credantur que ab eis dicuntur, vel conscribuntur: ac si valida essent eorum scriptura debet eis fides adhiberi, quia in nullo alio firmitas eorum consistit, ergo. Verum hic Textus non conuenit. Fateror namque anathematizatus non esse credendum ex necessitate, cum eorum testimonium opposito anathemate elidi possit; at dum non opponitur validum est, & fides ei adhibetur, & sententia ob illius causam lata valorem continet, vt recte aduertit Coninch. disputatio. 14. dub. 11. conclus. n. 111.

Quapropter dicendum est preedictas scripturas validas esse, si beneque facere, dum a paribus non excipiuntur; quia nullibi inueniuntur irrita. Sicuti docet Suar. disp. 16. de censur. sect. 5. num. 5. Coninch. dicta disp. 14. dub. 11. concl. 2. & 3. Bonac. disp. 2. de excommunicat. quast. 2. punct. 5. numero 8. & punct. 7. numero 4. In foro autem externo neque debent admitti, sed tanquam nullius fidei repelli, vt notauit Coninch. & Suar. locis citatis. Verum si ex consensu partium scriptura ab excommunicato conficiatur, distinguendum est, si partes confectae fuerint excommunicatis, nullus eorum poterit spectato conscientia foro excommunicationis exceptionem opponere, vt scripturam infirmet; quia preedicto consensu videtur iuri exceptionis cessisse, & scripturae firmitatem adhibuisse. At si excommunicatio ignota esset, opprimere possit quilibet exceptionem excommunicationis opponere, & fidem scripturae elidere, vt bene aduertit Suar. dicta sect. 5. n. 5.

Septimo, & vltimo intercedit in iudicio reus, qui esto excommunicatus vitandus fit, trahi potest ad iudicium, vt deciditur in capite intelleximus. de iudicis. Ne vt ibidem dicitur, commodum ex sua excommunicatione reportet. Neque opus est, vt prius ab excommunicatione absoluat, aut faciat quantum in se est pro absolutione obtinenda, quia iura permissentia excommunicatum trahi vt reum ad iudicium, supponunt persistentem in excommunicatione trahi posse.

Notanter vsus sum verbo trahi, quod necessitatem indicat, neque enim excommunicatus etiam vt reus comparere in iudicio permittitur, si non ex necessitate, sed ex voluntate compareat; quia cum ex voluntate comparet pro suo, vel communi commodum comparere censetur, iuxta Textum in capite veniens. 2. de Testibus. Et Authen. si omnes. Cod. si minor ab hereditate se abstineat. Et pluribus exornat Sayrus libro 2. de excommunicat. cap. 9. num. 11. & seqq. Suar. disp. 16. sect. 4. num. 16. Quod commodum nullatenus iura preestare excommunicato intendunt. Ideoque in dicto cap. intelleximus de iudicis, dicitur obligatum esse in iudicio comparere, ne commodum ab excommunicatione reportet. Supponit ergo Textus excommunicati interessentiam in iudicio non fore illi commodam, sed incommodam.

Postquam autem hac in iudicio presentia potest excommunicatum ad omnia sibi obiecta respondere, testes & instrumenta in sui defensionem producere, Iudicem, Aduocatam, Scribam, & Procuratorem eligere. Quinimo poterit exceptionibus dilatoris vt. Tum aduersus Iudicem eum recusando, vel eius iurisdictionem declinando. Tum aduersus auctorem obediendo ei excommunicationem, si forte in ea sit, vel quodcumque aliud impedimentum, quo a iudicio repelli possit. Tum aduersus procuratorem, si de legitimo mandato non constet. Tum aduersus testes, quod non debeat eis fides adhiberi. Denique vt potest quacunque exceptione, que ad sui defensionem dirigitur. Vnde si sentiat se sententia grauari, poterit appellationem interponere, que admittenda est, ac si excommunicatus non esset, ex Textu in cap. cum inter de exceptionibus. Et capite significauit, eodem tit. Nam appellatio est quedam iuris defensio ad grauamen remouendum. Capite suggestum de appellationibus. Atqui excommunicato omnis defensio permittitur, vt potest que a iure naturali

Terro. de Castro Sum. Mor. Pars V. l.

hali est introducta. Et colligitur ex capite dilecti filij. Cap. dilecti. Capite significauit. De exceptionibus. Et ibi Doctores. Ergo permittitur sunt preedictae exceptiones, & appellationes. Atque ita docent Glossa in cap. intelleximus de iudicis. Hugolin. ab. 2. de censur. cap. 11. §. 1. & c. 16. §. 2. & 3. & 4. Sayrus lib. 2. de censur. cap. 8. n. 13. & alij passim.

Sed an excommunicatus per se comparere in iudicio possit? Non conueniunt Doctores. Nam Decius in capite intelleximus de iudicis. numero 7. Et ibi Felin. numero 3. Syluest. verbo Excommunicatio 3. num. 1. effectu 12. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 16. §. 8. num. 1. Aulla 2. par. cap. 6. disp. 7. dub. 2. Galpar. Hurtado disp. 8. de excommuni. difficult. 4. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 1. num. 15. in fine, negant posse per se comparere, sed necessario obligatum esse procuratorem eligere, & medio illo respondere, nisi forte ita pauper sit, vt non possit procuratori stipendia subministrare, vel eo in loco non reperiatur procurator idoneus. Quia in cap. intelleximus de iudicis expresse deciditur excommunicatum posse in iudicio conueniri, & debere per alium respondere. Verbum enim debere necessitatem imponit, & aequum tum responsonem, tum modum respondendi respicit, at excommunicatus si conuenitur, ex necessitate responderet. Ergo etiam ex necessitate respondere debet per alium.

Ceterum est hoc conuenientissimum sit, vt excommunicationis effectus rectius obteuerit, & minima quoad fieri possit communicatio cum excommunicato habeatur, non tamen est necessarium, sed potest excommunicatus per seipsum in iudicio comparere: vt tradit Glossa in dicto capite intelleximus, verbo conueniri. Et ibi Innocent. Hostiens. Panormit. quos refert, & sequitur Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 8. in fine. Suar. disp. 16. sect. 4. num. 6. Coninch. disp. 14. dub. 11. in fine. Bonac. disp. 2. de excommunicat. quast. 2. punct. 7. num. 8. Fillucius tract. 12. cap. 7. quast. 5. num. 181. Mouet, quia in c. dilecti filij, & cap. vlt. de exceptionibus, permittitur absolute excommunicato respondere in iudicio. Non igitur hanc permissio credi debet restricta, ex capite intelleximus, maxime cum iure naturali concessa sit cuiuslibet propria defensio. Ergo quoties excommunicatus censet se melius posse per se ipsum defendere, quam procuratore interposito illi concedendum est. Adde si excommunicatus non possit per seipsum comparere, quoties medio procuratore prestare possit, neque Iudex possit eum admittere, quia prius probetur procuratoris impossibilitas; at inde lites dilarentur, & excommunicatus his dilationibus commodum reportabit. Non igitur presumendum est id esse a iure statutum. Nam licet Textus in capite intelleximus decidat, debere excommunicatum, & verbum debet responsonem, & modum officij; diuersimode tamen, nam responsonem ex necessitate, modum ex conuenientia. Quod colligo tum ex rationibus nuper dictis. Tum quia Pontifex solum interrogatus fuit, an excommunicatus in iudicio conuenitus obligatus esset respondere: Cui interrogatiioni respondit, debere; & licet huic responsoni modum addiderit, vt ea responso per alium fiat, id non ex necessitate, sed ex conuenientia dictum est; vt praxis, & vsus comprobant.

PUNCTVM XV.

De decimo effectu excommunicationis, qui est priuatio cuiuscumque vsus officij publici.

- 1. Etsi aliquibus placeat excommunicatum illicitè, & inualidè officium Tutoris, Curatoris, &c. exercere: Veritas est oppositum.
2. Assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati matrimonium contrahentibus, valida est.
3. Licentiam concessam a Parocho alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, etsi aliqui censent illicitam, & inualidam esse ab excommunicato vitando, verius est valere.
4. Admissio, seu receptio professionis Religiosa facta ab excommunicato etiam vitando, valida est.

Aliquis videtur excommunicatum non solum illicitè, sed inualidè officium Tutoris, Curatoris, Hospitalarii, & similibus exercere; quia hanc officia est iurisdictionem non habeant autoritate publica constituuntur. Nam & ruelam instit. de excusationibus tutorum. At excommunicatus exclusus est ab omni vsu officij publici, vt potest quia a communione fidelium est separatus. Ergo, &c. Sic relatio Hugolino tab. 2. de censur. cap. 14. docet Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 7. n. 2. Sed rectius Contrarium docuit Suar. disp. 16. sect. 8. per tot. Nam esto Tutor, Curator, Hospitalarius autoritate publica constituuntur, non tamen in utilitatem publicam, sed priuatam. Que autem in priuatam utilitatem constituuntur est autoritate publicè, irrita non sunt, nisi excipiuntur

D 3 alias



aliàs acta à Procurore, Actore, Aduocato, & similibus irrita esse: contra supradicta, cum horum officia autoritate publicâ sint constituta.

2. Secundo assentientia Parochi excommunicati etiam non tolerari contrahentibus matrimonio valida est, quia hæc assentientia etiam autoritate publicâ præteritur non est actus iurisdictionis, cum sufficienter præteritur ab inuito, quod alienum est à iurisdictionis vsu, sed est executio cuiusdam conditionis à Concilio Tridentino requisitæ pro matrimonij valore, quæ cum nullibi annullatur facta ab excommunicato vitando, valida censeri debet: vt bene Sanch. lib. 3. de matr. disp. 2. 1. Henric. lib. 1. cap. 3. Rebell. lib. 2. de obligat. iustit. quest. 9. num. 9. Bonac. de matr. quest. 2. pun. 8. numero 1. 1. & de censur. disp. 2. quest. 2. pun. 5. num. 1. Gaspar Hurtado, disp. 7. difficult. 2. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 13. in fine. Coninch. disp. 27. dub. 2. concl. 7. Neque obstat excommunicatum vitandum testem esse non posse: quia Parochus matrimonio assentens non est testis depoens, sed inspiciens. Inspicere autem matrimonium, illique præsentem esse, vt postmodum testificari possit, valde potest ab excommunicato vitando præstari. Adde testificationem excommunicati dum non excipitur validam esse, vt superius diximus.

4. Tertiò licentia concessa à Parocho excommunicato alteri Sacerdoti ad assistendum matrimonio illicita est, nisi grauis necessitas urgeat; quia est quedam communicatio cum fidelibus, & de se grauis. Sed an valida sit? Dubium est. Conueniunt Doctores validam esse, si ab excommunicato tolerari præteritur, quia dum toleratur officium Parochi, & iurisdictionem retinet. At si ab excommunicato vitando concedatur, negat Coninch. disputat. 27. de matrim. dub. 2. num. 2. 5. Auila 2. puncti. de censur. cap. 6. disp. 3. dub. 3. concl. 4. & 5. validam esse concessionem; eo quòd hæc licentia sit actus iurisdictionis, quæ excommunicatus priuatus est. Quippe nullus potest alteri licentiam, & facultatem aliquid facienti concedere, nisi iurisdictionem, vel dominium habeat, vel facultatis concessit, vel per personam cui conceditur. Præterea mediâ hac facultate Sacerdos qualificatur, vt matrimonio validè assistat. Est igitur hæc facultatis concessio iurisdictionis actus. Redditi oppositum censet Sanch. d. disp. 2. 1. Filliuc. tract. 1. cap. 6. num. 204. Bonac. de matr. quest. 1. pun. 8. num. 2. 1. & de censur. disp. 2. quest. 2. pun. 5. num. 1. Gaspar Hurtado disp. 7. de excomm. difficult. 2. Quia concessio huius facultatis non est actus iurisdictionis, sed dominij, sicuti est quælibet procuratoris constitutio: cum Parochus nihil aliud faciat concedens hæc licentiam, quam potestatem assistendi, quam habet, in alterum subrogare. At hæc potestas residens in Parocho non est iurisdictionis, ergo neque illius in alterum subrogatio. Adde quòd Sacerdos à Parocho designatus potens sit matrimonio assistere, & ex eius præsentia matrimonium subsistat, non tam procedit à Parocho designante, quam à Concilio Tridentino concedente eam facultatem Sacerdoti, quem Parochus designauerit, sicuti ipse Parochus ex Tridentino habet esse inspectorem qualificatum, cuius præsentia valorem matrimonio præstat. Ex his solutum est fundamentum oppositum.

4. Quarto admissio, seu receptio professionis Religiosæ facta à Prælo excommunicato etiam vitando valida est, vt docet Sanch. lib. 6. in Decalog. capite 4. numero 78. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 13. in fine. Nam hæc admissio non est iurisdictionis propriæ, sed cuiusdam superioritatis vsus competens Prælo ratione sui officij: aliàs femina, & laicus, qui iurisdictionis Ecclesiasticæ incapaces sunt professionem admittere non possent. Ob eandem rationem valida est commissio admittendi professionem facta à Prælo excommunicato; quia ea commissio non est iurisdictionis, sed potestatis cuiusdam concessio admittendi obligationem, quam professus Religioni facit, obligandique Religionem ipsi professo sicuti cum Prælati alicui concedit facultatem admittendi contractum quo contrahens Religioni obligetur, & Religio contrahenti, non exercet propriè iurisdictionem, sed superioritatem.

PUNCTVM XVI.

De vndecimo effectu excommunicationis, qui est priuatio cuiuscunque civilis obligationis, & contractus

- 1. Excommunicatio interdicitur esse quælibet cum fidelibus contractum inire.
- 2. Plures censent prædictos contractus inuitidos esse in fauorem excommunicati, validos tamen in fauorem aliorum contrahentium.
- 3. Verus tam ex parte excommunicati, quam ex parte aliorum validos esse.
- 4. Aliqui limitant, vt prædicta doctrina procedat in contractibus nomine proprio celebratis, scilicet auctoritate publicâ, sed non approbatur.

- 5. Validum est contractum matrimonium ab excommunicato celebratum.
- 6. Validum quoque est testamentum etiam ab excommunicato vitando confectum.
- 7. Excommunicatus vitandus hæres institui potest.
- 8. Ab hac doctrina exceptiuntur aliquot casus.

Cum excommunicatio interdicitur sit quælibet cum fidelibus communicatio, vt constat ex toto titulo de sententia excommunicati. & ex pluribus Textibus relatis 1. 1. 9. 3. manifestum est ei interdicitur esse quælibet cum fidelibus contractum inire, siquidem contrahendo communicatio hominum vitatur. Argum. leg. 1. §. conuentio ff. de Pactis.

Sed an contractus ab excommunicato initi firmitatem habeant indicatque obligationem tam ex parte excommunicati, quam aliorum quibuscumque celebrantur? Non ita constat: Nam Hostiensis, in cap. veritatis de Delo & conuentionibus & est verò de sententia excommunicati. Cardinal. in cap. 1. de exceptionibus lib. 6. & in cap. quæquam de vsuris lib. 6. Archidiaconus in cap. 1. de iure patronatus lib. 6. & alij relati à Mariano Socio in c. sacris n. 48. de sententia excommunicati, censent validos esse contractus in fauorem aliorum contrahentium non excommunicatorum, secus verò in fauorem excommunicati. Nam cum excommunicatus contrahens sit legum interdictionem communicationem transgressus, æquum non est, vt legibus ipsis subueniatur. Quod enim contra ius sit, pro infecto haberi debet. Regula qua contra ius ff. de Regulis iuris. Et confirmatur, excommunicatus petens in iudicio executionem contractus in excommunicatione initi non audit, sed repellitur. Cap. 1. de exceptionibus in 6. Alij vero aduersus excommunicatum agere possunt. Signum ergo est contractum in excommunicati fauorem non tenere; bene tamen in aliorum commodum.

Ceterum omnino tenendum est contractum initum ab excommunicato etiam vitando validum, & firmum esse, obligatque ex illo excommunicatum quibuscumque contrahit, & contrahentes ipsi excommunicato; vt ex communi sententia tradit Panormit. in cap. ad problematum n. 8. de sententia, & re iudic. Et ibi Felin. Rebuff. in cap. postulat. num. 1. 5. de Clerico excommunicato. in cap. Couarrua. in cap. alma mater 1. p. 4. 1. num. 9. Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 2. §. 1. Sayrus lib. 2. de excommunicati. cap. 9. num. 11. Vazq. de excommunicati. dub. 8. Coninch. disputat. 34. dub. 12. num. 19. Gaspar Hurtado disp. 9. de excommunicati. difficult. 1. numero 5. & alij apud ipsos. Colligitur ex cap. cum illorum de sententia excommunicati. Cap. si quis fecerit. De eo qui duxit in matrimonium. Cap. inter dilectos de Donacionibus. Cap. vltimam. de penis in 6. Ratio est manifesta; quia annullatio, irritatioque contractus, vt potest odiosa inducenda non est absque manifesto Textu, & ratione. At nullus est Textus, ex quo hæc irritatio colligi possit. Nam est legibus Ecclesiasticis interdicantur contractus cum excommunicato, non tamen irritantur. Non enim quicquid contra legem sit pro infecto habendum est, aliàs contractus non solum in fauorem excommunicati; sed etiam in fauorem aliorum non excommunicatorum irritus esset; siquidem ipsi etiam non excommunicati interdicitur esse cum excommunicato vitando communicatio. Regula qua contra ius sunt &c. intelligenda est de his que sunt contra ius irritatas, & annullans, secus verò de his que sunt contra ius tantum prohibens. Minus probat hæc contractus irritacionem, quod excommunicatus petens executionem contractus in excommunicatione initi repellatur; quia non repellitur eo quòd in excommunicatione fuerit celebratus, sed ex eo quòd ipse excommunicatus sit; siquidem ab excommunicatione absolutus agere in iudicio potest pro obligatione sibi excommunicato facta. Argum. cap. felix verus. cum autem de Penas, lib. 4. Et notauit Felin. in cap. si verò volum. 2. de sententia excommunicati. Ioann. de Sclua tract. de benef. 3. p. quest. 4. quos referit, & sequitur Sayrus lib. 2. de excomm. c. 9. n. 17. Gaspar Hurtado disp. 9. difficult. 1. num. 5.

Hinc fit validam esse venditionem, emptionem, locationem ab excommunicato factam, vt colligitur ex cap. si verò de sententia excommunicati, & capit. quoniam multos 11. quest. 3. Item validam esse donationem tum ab excommunicato, tum ipsi excommunicato factam, & cap. inter dilectos, de donacionibus, sicuti aduertit Sayrus, Coninch. Vazq. Hurtado supra. Bonac. disp. 2. q. 2. p. 5. num. 2.

Limitat prædictam doctrinam Sayrus dicto cap. 9. num. 14. vt procedat in contractibus priuatis, & nomine proprio celebratis; secus verò in iis, qui auctoritate publicâ, & ratione publici officij celebrantur, vt sunt contractus alienationis, & venditionis facti à Prælo excommunicato, & tutore, & Curatore & similibus circa res pupilli, & minoris. Sed rectius Sanch. lib. 7. in Decal. cap. 4. num. 78. Suar. disp. 16. de censur. sect. 8. censent prædictos contractus validos esse ob rationem sæpè didam, quia nullibi irritantur, & irritatio abique firmo fundamento inducenda non est, constatque ex his que puncti. præced. tradidimus.

De duplici contractu est nonnulla difficultas; An ab excommunicato vitando inuito validus sit, nempe de matrimonio, & testamento? Nam matrimonium celebratum ab excommunicato vitando inualidum esse nonnulli affirmant; ducti ea ratione, quia matrimonium est contractus, quo coniuges se obligant ad mutuam communicationem: at excommunicatus nequit se obligare ad communicandum cum aliis, cum omnis communicatio sit illi interdicta. Ergo. Ceterum omnino tenendum est validè excommunicatum inire matrimonium. Nam esto poterit Ecclesia irritare matrimonium excommunicati, nullibi tamen reperitur factum. Quinimo firmum esse iudicat cap. significasti. De eo qui duxit in matrimonium quam polluerat per adulterium. Et tradit Felin. Rub. de sponsalib. tit. 8. in 12. prius leg. Couarru. in cap. alma mater. p. 1. §. 1. num. 9. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 20. §. 1. et c. mediū. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 9. num. 1. §. Bonac. disp. 2. de censur. quest. 2. pun. 5. num. 1. & alij passim. Etenim excommunicati contrahentes matrimonium obligari possunt ad mutuam cohabitationem ab solute, quod sufficit, ut matrimonium subsistat, tamen non obligentur ex suppositione, quod excommunicati existant. Præterquam quod excommunicatio non impedit coniugalem conuiuium, ut potè à natura concessum, & maximè necessarium. Quapropter et si excommunicati contrahendo peccent, contractus tamen validus, & firmus est.

De testamento plures Doctores relati à Sayro lib. 2. de excommunicat. cap. 9. num. 1. censent inualidum esse ab excommunicato vitando confectum, sed certè abque vilo fundamento, cum nullibi habeatur irritum. Ex eo autem quod illicite conficiat vocando testes, & cum Notario communicando, inferi nequit irritum esse; sicuti non est irritus quilibet alius contractus illicite celebratus. Præterea omnibus permissum est, testamentum conficere, nisi aliqua lege expressè prohibeatur. Vti habetur §. fin. instit. quibus non est permissum facere testamentum. Leg. si quaramus ff. de testamentis. Leg. 1. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis. At excommunicatio non est generaliter interdicta testamenti confectio. Ergo. Atque ita docent Panormit. in cap. ad proponendum. n. 9. de sententia, & re iudicata. Et ibi Felin. col. 2. Couarru. in Rub. de testament. num. 18. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 21. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 9. n. 2. Auila 2. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 6. Cochinch. disp. 14. dub. 13. in fine. Paul. Laym. lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 2. n. 17.

Hinc à fortiori constat excommunicatum vitandum hæredem institui posse. Minus enim requiritur ad capiendum ex testamento; quam ad testamentum conficiendum, cum plurimi incapaces sint testandi, non tamen vt hæredes instituantur, vt constat ex toto tit. instit. quibus non est permissum facere testamentum. Et leg. si quaramus, iuncta Glossa ff. de Testamentis. Et tradit Bald. leg. 1. num. 17. Cod. de hæredib. instit. Hugolin. cap. 2. de censur. cap. 21. §. 1. Sayrus alijs relatis lib. 2. de excommunicat. cap. 9. n. 9. Stephan. Dauila, & Cochinch. loc. cit.

Ab hac regula excipiendi sunt aliqui casus in quibus testamentum factio, tam actiua, quam passiuia criminosis interdicitur. Primo interdicitur hæreticis, hæreticorumque fautoribus. Cap. excommunicamus. §. ordines de hæreticis. Leg. credentes. & leg. Mantichæ; Cod. de hæreticis. Secundo percutientibus, insequentibusve Cardinalem. Cap. felix de penis lib. 6. Tertio interdicitur testamenti factio reis læsæ maiestatis. Leg. quisquis Cod. ad leg. Iuliam maiest. §. fin. Et ane penult. in auctent. de priuileg. dot. hæretic. mulier non potest. Quarto vsurarius manifesti, nisi cautionem præstent iuxta Textum in c. quandoquam de vsuris lib. 6. Ex quibus colligitur extra hos casus testamenti factioem quibuslibet criminosis, & excommunicatis permissam esse.

PUNCTVM XVII.

De duodecimo effectu excommunicationis, qui est priuatio politica communicationis.

- 1 Excommunicatus priuatus est communione ciuili, & politica fidelium.
- 2 Nomine oris qui à intelligitur.
- 3 Quia nomine orate.
- 4 Quia nomine vale.
- 5 Quia nomine communionis & mensa.

Conuenient omnes Doctores excommunicatum priuatum esse communione ciuili, & politica fidelium, siue per modum commercij, siue societatis, siue conuersationis, vt constat ex cap. sicut Apostoli. & cap. excommunicatos 1. q. 3. cap. ad mensam. Cap. si quis laicus 2. q. 1. & cap. illud de Clerico excommunic. mini. Cap. nuper. Cap. si aliquando. Cap. penult. de sententia excommunicat. & alijs Textibus, quos con-

gerit Nauarr. cap. 27. num. 17. Couarru. cap. alma 1. p. §. 1. Suar. disputat. 1. §. sect. 1. Actiones verb. huius ciuiliis, & politica communicationis hoc versu Doctores frequenter comprehendunt.

Os orate, vale, communiō, mensa negetur.

Nomine oris intelligitur osculum pacis, & inde Doctores extendunt ad complexus, ad munerum missionem, & receptionem, & generaliter ad quodlibet beneuolentiæ signum, vt videre est in Hugolino de censur. tab. 2. cap. 23. §. 1. Henric. lib. 13. cap. 7. Sayr. lib. 2. de excommunicat. cap. 13. num. 2. Sed specialiter nomine oris intelligitur prohibita locutio cum excommunicato, siue palam, siue secretò. Cap. cum excommunicato 11. quasi. 4. Quod aded Doctores Hugolin. dicto cap. 23. §. 1. num. 23. Caiet. verbo communiō. seu participatiō. Syluest. verbo Excommunicatiō 5. num. 2. exagitant, vt affirmet excommunicato salutari non esse respondendum. Sed rectius Sayrus dicto cap. 13. num. 2. censet responderi posse, te Deus illuminet: hæc enim non est tam locutio cum excommunicato, quam cum Deo, ad quem illa peritio dirigitur. At cum locutio non solum verbis, sed literis, & scripto fiat. Cap. ubi periculum. §. de electione in 6. prohibita est quælibet litterarum missio, & receptio, sicuti docet Glossam cap. constitutionem, verbo participatiōes de sententia excommunicat. in 6. Couarru. plures referens cap. alma 1. part. §. 2. num. 1. Item locutio signis, & nubiis, quia est vera locutio, cum sit vera mentis manifestatio, uti notauit Hugolin. supra §. 1. num. 9. Neque excusari potes etiam si per interuentum cum excommunicato loquaris; quia verè cum illo communicare censendus es, vt colligitur ex dicto cap. constitutionem. Et tradit Glossa ibi. Couarru. Hugolin. Sayrus loc. alleg.

Nomine orate prohibita censetur quælibet participatiō cum excommunicato, tum in Sacramentis, tum in sacrificio Missæ, tum in officijs Diuinis, tum in alijs precibus, & orationibus iuxta ea quæ latius diximus de primo excommunicationis effectu.

Nomine vale prohibetur quælibet honorifica salutatio, ut potè quæ excommunicatus indignus est. Quæ prohibitiō habetur cap. excommunicatos 11. quasi. 3. & cap. omni qui 2. q. 1. habetque fundamentum in verbis Ioannis Euangelistæ 2. epist. cap. 1. ibi. Neque aue ei dixeritis. Non est autem censenda salutatio, si dicas. Deus te illuminet, Deus te conuertat; quia his verbis non excommunicatum honoras, sed eius statum exprobras, & arguis, & à Deo conuersionem postulas, sicuti diximus supra; & tradit Sotus in 4. disp. 22. quasi. 1. art. 3. concl. 2. Nauarr. cap. 27. num. 20. Henric. lib. 13. cap. 7. num. 3. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 13. num. 6. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 1. num. 4. & deducitur ex cap. responso de sententia excommunicat. Sed an prohibeatur salutatio, quæ non animo salutandi fit, sed ne urbanus videaris. V. g. allargere excommunicato, caput aperire, locum concedere, Doctores non conueniunt. Nam S. Iu. verbo Excommunicatiō 5. num. 3. Nauarr. cap. 27. num. 20. Suar. disp. 1. §. sect. 1. num. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 3. num. 16. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 1. num. 3. Bonac. disp. 1. de censur. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 14. Valq. de excommunicat. dub. 8. num. 5. & alij negant licere; quia illa est vera salutatio exterior, in quam prohibitio cadit, tamen si procedat ex animo non salutandi, quem animus lex non spectat. Ceterum est hoc tenendum sit, & consulendum, vt securius, & probabilius, ar. probabilitate non careat posse prædicta signa exhibere abque vilo peccato, & abque excommunicationis incurfu. Sicuti docet summa Altensis, 1. p. lib. 7. tit. 1. q. 20. S. Anronin. 3. p. tit. 1. c. 2. Angel. verbo excommunicatiō 8. n. 4. Ioann. Maior. in 4. d. 18. q. 2. in princ. Sayrus lib. 2. de excommunicat. c. 13. num. 7. Sotus in 4. disp. 22. q. 1. art. 4. Graffis lib. 4. casuum conscientie. cap. 12. num. 5. Stephan. Dauila. p. de censur. cap. 6. disp. 9. dub. 1. Quia ea salutatio consuetudine videtur introducta non voluntaria, sed vt necessaria; non quidem vt excommunicatum honores, sed ne illum inhonores, aut contemnas. Quod à fortiori procedit excommunicato te prius salutante; quia tunc resalutatio videtur debita ob priorem excommunicati salutationem. Sic Henric. lib. 13. cap. 7. in consuet. O. Filliuc. tract. 13. cap. 5. q. 3. num. 84.

Nomine communionis, & mensa significatur; & prohibetur quælibet societas, & communicatio in negotijs peragendis, in habitatione, in conuiuiu, in itinere, in mensa, & similibus. Debet autem participatiō esse formalis; id est per modum vnius, secus si casu in eadem domo, itinere, vel mensa incidas. Sicuti aduertit Suar. disp. 1. §. sect. 1. num. 6. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 13. n. 8. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 16. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 1. numero 6. Bonac. disputat. 2. de censur. quest. 2. pun. 6. num. 6.

## PUNCTUM XVIII.

Si qua culpa prohibita sit fidelibus communicatio cum excommunicato, & ipsi excommunicato cum fidelibus?

- 1 Communicatio in Diuinis prohibita est excommunicato sub culpa graui?
- 2 Probabile est communicationem in officio Diuino priuatam non excedere culpam venialem.
- 3 Satisfit obiectioni.
- 4 Sub culpa mortali, & sub excommunicatione prohibetur communicatio cum excommunicato à Pontifice.
- 5 Sub culpa mortali, & sub poena excommunicationis maioris prohibetur communicatio cum excommunicato in crimine criminoso.
- 6 Item sub eadem culpa, & poena prohibetur participatio cum excommunicato post latam sententiam contra participantes.
- 7 Extra hos casus solum sub culpa veniali prohibetur communicatio.

**S**ub culpa mortali prohibita esse excommunicato communicationem cum fidelibus, & ipsi fidelibus cum excommunicato in rebus Diuinis ferè omnes Doctores censent, iuxta Textum in cap. significauit. De sententia excommunicata. Quippe ex vi excommunicationis hæc communicatio vixit maxima est quæ directè prohibetur. Nominè Diuinorum intelligimus Sacramenta, officia Ecclesie solemnia, & sepulturam.

**S**ed an communicatio in officio Diuino priuatim dicto sit mortalis non conueniunt Doctores. Probabile existimo per se non esse culpam mortalem: quia hæc communicatio non est primò, & per se ex vi excommunicationis prohibita, sed secundariò; idèque in ratione excommunicationis non videtur materia grauis. Sicuti docet Couarruu. in cap. alma. l. p. §. 3. num. 8. Vazq. de excommunicat. dub. 7. & 10. Auila aliis relatis 2. p. de censur. cap. 6. disp. 8. dub. 3. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 2. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 2. Hinc singulat communicationem in rebus humanis Ecclesiasticis, vt in collatione beneficij, illiusque receptione, viu. & exercitio iurisdictionis Ecclesiasticæ per se & ex vi communicationis mortalem non esse; quia solum secundariò hæc communicatio per excommunicationem prohibetur, vt tradunt Couarruu. Auila, Henriq. Hurtado locis allegatis, tamen satis probabiliter contrarium doceat Coninch. disp. 14. dub. 4. num. 147. Dixi ex vi communicationis, nam ex vi nullitatis actus, quæ ab communicatione vitanda inducitur regulariter mortalis est, vt notauit Henriq. lib. 3. cap. 7. num. 1. Sayrus lib. 2. de excomm. cap. 11. num. 19. Secundo constat communicationem cum excommunicato ciuilem, & politicam mortalem non esse, quia non est per se, & directè ex vi excommunicationis prohibita, & quia est ita frequens, & obuia, vt credi non possit voluisse Ecclesiam sub graui culpa ad illius abstinentiam obligare fideles. Atque ita ex communi sententia docent Nauarr. cap. 27. num. 30. Couarruu. cap. alma. l. p. §. 3. num. 7. & 8. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 20. Henriq. lib. 1. de excommunicat. cap. 8. & 9. Galp. Hurtado disp. 9. de excomm. difficult. 2.

**N**eque his obest Textus in cap. excommunicato 11. quæst. 1. vbi asseritur communicantem cum excommunicato simili excommunicatione innodari. Si igitur simili excommunicatione innodatur, ergo peccat mortaliter; nam excommunicatio maior absque peccato mortali contrahi nequit. Non inquam obest; nam vt rectè Couarruu. dicto §. 3. num. 3. similitudo non est attendenda omnimoda, & æqualis, sed secundum proportionem, ita vt sit sensus, sicut ille est excommunicatus excommunicatione maiori, sic communicans cum ipso minori excommunicatione innodatur. Quod verò subdit Nauarr. sanè communicationem politicam, si frequens sit esse mortalem, subintelligendum est casu quo ex ipsa communicatione crederet communicans excommunicatum sumere occasionem in sua contumacia perseverandi. Secus si id ignoraret, vt bene aliis relatis aduertit Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 14. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disputat. 8. dub. 3.

**S**ecundò prohiberi sub excommunicatione maiori, & consequenter sub peccato communicationem cum excommunicato à Pontifice firmat communis sententia, vt videre est apud Syluest. verbo Excommunicatio §. num. 22. Nauarr. cap. 27. num. 98. Henriq. lib. 1. cap. 8. num. 2. Layman. lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 16. Auila 1. p. de censur. cap. 6. disp. 10. dub. 2. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 3. num. 15. Et colligitur ex cap. significauit de sententia excommunicat. Verùm ad hanc excommunicationem maiorem incurrendam, & peccatum mortale committendum plures con-

ditiones adesse debent. Nam communicans debet esse Clericus, & communicare debet in Diuinis non vtrunque, sed admittere excommunicatum sponte, libere, & voluntarie, sciensque à Papa excommunicatum esse nominatim, insperque denunciatum, vt bene aduertit Auila, Sayrus, Henriq. Hurtado loc. cit.

**T**ertiò prohibetur sub mortali, & poena excommunicationis maioris communicatio cum excommunicato in crimine criminoso. Ex Textu in c. si concubina de sententia excommunicat. & ex c. statumus, eodem tit. in 6. Censeberis autem communicare cum excommunicato in crimine criminoso, seu in crimine ob cuius causam excommunicatio percussus est, si consilium, auxilium, vel fauorem præstes, ne ab eo delicto respiciat, vt docent Nauarr. cap. 27. num. 112. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 5. Auila 2. p. cap. 6. disp. 10. dub. 3. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 3. num. 23. Debes tamen communicare sciens prædictam excommunicationem papalem, & poenam communicantibus impositam, vt colligitur ex prædictis Textibus, & notant relati Doctores. Deinde excommunicatus debet esse nominatim, neque sufficit esse manifestum Clerici percussorem; quia in dicto cap. nuper expressè id cauetur, & aduertit Victoria de excommunicat. n. 10. Nauarr. cap. 112. Auila disp. 10. dub. 3. Galpar Hurtado dicta disp. 9. difficult. 3. Quinimò nec sufficit esse nominatim excommunicatum, nisi etiam sit denunciatus. Nam post Extrauag. Ad euitanda, solos denunciatos vitare tenemur, vt rectè notantur Doctores loc. cit.

**Q**uartò prohibetur sub mortali, & sub poena maioris excommunicationis participatio cum excommunicato post latam sententiam contra participantes, vt constat ex cap. quod in dubijs de sententia excommunicat. Debes tamen primò Textum in cap. statumus de sententia excommunicat. in 6. moneri, & non vtrunque, sed monitione tria, iuxta Textum Et tradit Suar. de censur. disp. 3. sect. 12. num. 4. & 5. tamen aliis placeat sufficere monitionem vnam pro tribus dato competenti temporis intervallo. Item debes speciatim, & sigillatim moneri, nam ex sola generalis relatione contra participantes, vt solent iudices frequenter vti, nullo modo excommunicatione maiori ligaris, quia Textus in cap. statumus, & cap. statutum, & cap. constitutionem de sententia excommunicat. in 6. expressè decident ferendum esse excommunicationem hanc aduersus personas singulares, & expressas, vt notauit Syluest. verbo Excommunicatio §. num. 6. circa finem. Suar. disp. 3. sect. 12. n. 4. Auila 2. p. cap. 6. disp. 10. dub. 4. & 5. Galpar Hurtado disp. 9. de excomm. diff. 3. circa finem.

**E**xtra hos casus solum sub culpa veniali prohibetur fidelibus communicatio cum excommunicato, incurritque communicans excommunicationem minorem, vt constat ex cap. à nobis de exceptionib. Erradunt omnes Doctores relati.

## PUNCTUM XIX.

Quibus in casibus licita sit communicatio cum excommunicato denunciato?

- 1 Apponitur versus, sub quo Doctores hos casus comprehendunt.
- 2 Explicatur casus utilitatis.
- 3 Lex matrimonij excusat à prohibita communicatione.
- 4 Negant plures maritum communicare posse cum uxore excommunicata.
- 5 Verius est oppositum.
- 6 Satisfit contrariis fundamentis.
- 7 Potest uxor, seu vir excommunicatus cum uxore, seu viri non excommunicato communicare.
- 8 Prædicta intelligenda sunt de uxore, vel viro excommunicato ob aliam causam, quam matrimonij.
- 9 A prohibita communicatione cum excommunicato excusant humilitas subiectionis.
- 10 Filij emancipati secundum probabilem sententiam communicare possunt cum parentibus, tamen si contrarium censent communis sententia.
- 11 Item excusantur serui, & ancille propria.
- 12 Item seruientes alicui sine gratis, sine ex pretio inserti utant.
- 13 Si suas operas domino excommunicato conduxerint, plures negant cum illo communicare posse.
- 14 Si absque culpa subiectio contracta est liberè possunt in simulacrum permanere.
- 15 Si verò culpabiliter subiectionem contraxerint, est communicatio sententia doceat recedere à domino debere, ceterum est probabilissimum.
- 16 Deinde excusantur tota familia excommunicati cum suo domino, & patrisfamilias communicans.
- 17 Excusantur Clerici qui sunt in famulatu Episcopali. Secus qui extra eius familiam ceterantur.
- 18 Item Religiosi cum suis Superioribus excommunicatis communicantes.

- 19 Item milites, si suo duci excommunicato committuntur.
- 20 Vasalli a communicatione cum suis dominis excommunicatis non excusantur. Et si contrarium sit probabile.
- 21 Communis sententia firmat non solum inferioris cum Superiori, sed contra communicationem permittit.
- 22 Non solum predicta excommunicatio licita est in humanis, sed etiam in Divinis.
- 23 Et famuli excommunicati per se communicari non possunt, per accidens tamen a prohibitione excusantur.
- 24 Ex ignorantia plures a lege prohibente communicationem cum excommunicatis liberantur.
- 25 Vi a communicatione excommunicati abstinens, debet tibi cerio moraliter constare illum esse excommunicatum vitandum.
- 26 Quae ceteritadinem moralem praesent.
- 27 Quae ceteritudo habenda sit de absolutione excommunicati postquam constitit esse excommunicatum vitandum.
- 28 Ob necessitatem liberatur quis a lege prohibente communicationem cum excommunicato.

**H**Os casus Doctores comprehendunt hoc versu.

*Vile, lex, humile, res ignorata, necesse.*

Illoque deducit ex cap. quoniam multos 11. quae 3. vt videre est in Gloffa cap. cum desideres de sententia excommunicat. s. Thom. 3. p. addit. qu. 23. art. 2. Couaruu. cap. alma. p. 8. i. num. 8. Nauarr. cap. 27. num. 26. Henric. lib. 13. cap. 12. §. 2. 3. Sayrus lib. 2. de excomm. cap. 14. a. m. Paul. Laym. Suar. Coninch. & alij statim ferendi.

Et in primis utilitas spiritualis tum fidelis communicantis, tum ipsius excommunicati excusat a prohibitione. Ita ob utilitatem excommunicati licet ei couersa salutaria preberet, concionem coram ipso facere argum. cap. respondo de sententia excommunicat. quia haec actiones salutem ipsius spirituali respiciunt. At quia regulariter lectio Theologica non videtur esse ita necessaria, & vt illis spirituali aucteritate salutem debeat. Egid. Coninch. disp. 11. dub. 12. num. 122. Gaspar Hurtado disp. 9. officit. 4. num. 18. Auila 2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 3. conch. s. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 16. aduersus Sotum in 4. d. 22. quae 1. art. 4. circa 3. conclus. Sayrum. lib. 2. cap. 14. num. 3. censent exculationem non extendi. Ob utilitatem vero fidelium licet confitium ab excommunicato postulare. Si non adest alius qui aequè bene dare possit. Concionem vero ab excommunicato audire raro hecere potest ob scandalum. Deinde utilitas temporalis tum ipsius excommunicati, tum aliorum fidelium licitam reddit communicationem cum excommunicato, quia lex Ecclesiastica benigna est, ideoque illius obligatio cessat graui iactura incedente ex eius oblatione. Quapropter excommunicato elemosynam facere, & ab ipso recipere, quando non est alius qui aequè commodè concedat, licetque debitum solvere, & ab eo exigere, quia in his actionibus utilitas grauis cernitur, ob quam praedicta communicatio permittitur. cap. quoniam multos. Et docet alij relatis Suar. disp. 1. §. 1. et 4. n. 8. Auila 2. p. cap. 6. disp. 1. dub. 3. Paul. Layman. Coninch. Hurtado. Sayrus. loc. alleg.

Secundo excusat a prohibitione communicandi cum excommunicato lex matrimonij, seu coniugij. Ob quam vxor petere debitum potest a marito excommunicato, ipseque maritus ei reddere tenetur, vt deciditur in cap. quoniam multos, 11. quae 3. Quinimo non solum in debito communicare potest, sed etiam in mensa, gubernatione domus, colloquijs, aliisque domesticis obsequijs iuxta Textum in c. inter alia de sententia excommunicat. siquidem facultas communicandi cum marito excommunicato absoluit vxori conceditur in dicto cap. quoniam multos. Et cum haec facultas fauorabilis sit restringi non debet ad debitum coniugale. Vt docent Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 14. num. 4. Suar. disp. 1. §. 1. et 4. n. 3. Bonac. disp. 2. de censur. quae 2. pun. 6. §. 2. num. 18. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 16. vers. secundo. Coninch. disp. 14. dub. 12. num. 123. Gaspar Hurtado disp. 9. de excommunicat. diffcult. 4. n. 21. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 14. numero 4. & alij referendi. Quod verum habet tamen in excommunicatione matrimonium contractum sit, vt bene aduertit Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 23. §. 3. Bonac. disp. 2. de censur. quae 2. p. 6. §. 2. num. 18. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 14. num. 3. Coninch. disp. 14. dub. 12. num. 129. quia Textus concedentes hanc communicationem absolute loquuntur de vxore. Non igitur facienda est restrictio abique fundamentis: maxime cum verè coniuges sint, & contractus matrimonij firmus persistat.

Controuersia inter Doctores est: An ipse maritus communicare possit cum vxore excommunicata? Nam Hostiensis in sum. lib. 5. tit. de sententia excommunicat. num. 12. & Aletensis 2. p. lib. 7. tit. 12. quae 4. S. Antonin. 3. p. tit. 2. §. 1. quibus fauet Syluest. verbo Excommunicatio 3. numero 4. Armilla numero 43. censent solum in debito coniugali petitione communicare posse, non autem in alijs obsequijs. Mouentur

tum ex dicto capite quoniam multos, vbi solum permittitur vxori communicare cum viro excommunicato, non vero permittitur viro communicare cum vxore excommunicata. Tum quia vir est caput vxoris, ad ipsumque pertinet vxorem corrigere, & emendare, ipsamque compellere, vt absolutionem procuret. Quod si non faciat sibi imputare debet, ideoque a communicatione arcendus est.

Sed contrarium tenendum est cum communi sententia, quam docuit D. Thom. in addit. ad 3. p. quae 23. art. 2. Paludan. disp. 18. q. 6. art. 1. Couaruu. cap. alma. i. p. §. 1. num. 8. Nauarr. cap. 27. num. 26. Henric. lib. 13. cap. 22. num. 2. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 23. §. 6. num. 6. Sayrus lib. 2. de excommunicat. c. 14. num. 6. Suar. disp. 1. §. 1. et 4. num. 3. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 14. num. 26. Vazq. de excommunicat. dub. 9. num. 3. Bonac. disp. 2. de excommunicat. q. 2. p. 6. §. 2. num. 24. Coninch. disp. 14. dub. 12. num. 123. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. numero 16. vers. sic secundo. Auila 2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 5. Ratio est, quia dispositum in vno correlatiuo censetur in alio dispositum, vbi est eadem ratio. At in praesenti est eadem ratio concedendi marito, vt possit cum vxore excommunicata communicare. Quippe vxori conceditur ob periculum animarum, quod periculum aequè in viro procedit. Deinde licitum est communicare cum socio in contractu societatis aut excommunicationem intro. Argum. Cap. si vero de sententia excommunicat. Et docet Gloffa in cap. 1. verbo, viuis 41. dist. Ergo a fortiori licebit marito communicare cum vxore excommunicata in contracto coniugij. Praeterea vir excommunicatus melioris conditionis esset quam non excommunicatus; siquidem posset obsequijs vxoris frui, vt dicimus, quibus non excommunicatus priuatus esset. Adde ratione utilitatis, aut necessitatis, vel propriae, vel vxoris, vel familiae permittenda est marito communicatio cum vxore excommunicata saltem ad breue tempus.

Neque obstant contraria fundamenta. Nam esto in capite quoniam multos, solum vxores excipiantur, id factum est, quia frequentius viri, quam vxores in excommunicationem incidunt: non tamen inde inferendum est viros exclusos esse, si forte vxores in excommunicationem incidere. Quod vero maritus obligationem habeat corrigendi vxorem, id solum probat, peccatum a diuersus legem charitatis, vel iustitiae, si negligens sit; non tamen probat peccatum aduersus legem Ecclesiasticam prohibentem communicationem cum excommunicatis. Adde ratio vxor corrigitur, ex eo quod vir ab eius communicatione abstineat: alia enim sunt media aptiora ad hanc correctionem consequendam.

Rursum alij dabitur; An ipse maritus, vel vxor excommunicato communicare, teneaturque non excommunicatus illi vicem reddere? Ratio difficultatis est, quia excommunicatis fauere ius nunquam intreadit. Sed dicendum est posse vxorem, seu virum excommunicatum cum vxore, seu viro non excommunicato communicare, ipsique petenti debitum reddendum esse. Quae fuit sententia Caietani, verbo Excommunicatio, cap. 8. i. circa finem. §. illicita autem. Sayri lib. 2. cap. 14. num. 4. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 5. conch. 1. Suar. disp. 1. §. 1. et 4. num. 2. Coninch. disp. 14. dub. 12. num. 123. Paul. Layman. loco allegato. Etenim communicatio inter coniuges excommunicatos permittitur ob vitandum incontinentiam periculum, dicto cap. quoniam multos. At hoc periculum nullo modo vitaretur, si coniux excommunicatus obligatus esset a communicatione alterius coniugis se separare. Ergo ab hac obligatione exemptus est, ac si excommunicatus non esset. Praeterea si excommunicatus debitum pecuniarium exigere potest, iuxta Textum in capite inter alia de sententia excommunicat. a fortiori poterit debitum coniugale.

Praedicta intelligenda sunt de vxore, vel viro excommunicato ob aliam causam quam matrimonij. Quippe si excommunicatus essent ob matrimonium contractum cum probabili impedimento dirimente, nequaquam licita esset communicatio: quia esset participatio in scelere, ob quod excommunicatio fertur. Sicuti bene aduertunt Syluest. verb. Excommunicatio, §. num. 4. Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 23. §. 6. num. 4. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 14. num. 5. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 14. num. 5. Bonac. disp. 2. de excommunicat. q. 2. pun. 6. §. 2. num. 21. Coninch. disp. 14. dub. 12. num. 133. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. capite 2. numero 16. vers. deinde intelligendum est.

Tertio a prohibitione communicationis cum excommunicato excusat humilis, id est humilitas subiectionis. Ex quo capite variae personae eximuntur, vt constat ex dicto cap. quoniam multos. Primo namque eximuntur filij comparatione parentum, filij inquam tam legitimi, quam naturales, & adoptiui, tem nepotes, & pronepos, affines, vti gener, nurus, prauignus, & prauigna, pupilli, & minores comparatione Tutoris, & curatoris. Hi enim omnes nomine filij in hac occasione fauorabili veniunt intelligendi, iuxta leg. filij leg. liberorum, ff. de verb. significat. & leg. adoptiuum, ff. de in res vocando. Et docet ex communi sententia Sayrus de excommunicat. lib. 2. cap. 14. num. 10.

- num. 10. Bonac. *disp. 2. de excommunicat. quest. 2. pun. 6. §. 2. n. 29. & 33. Suar. disp. 1. §. 5. à num. 3.*
- 10 Controvertitur autem est; An filij emancipati libere possint cum parentibus excommunicatis communicare, sicuti possent, si emancipati non essent; Communis sententia teste Sayro *lib. 2. de excomm. c. 14. num. 10.* negat; eo quod Textus in *cap. quoniam multos*, concedens filiis hanc communicationem est, quia illis necessaria erat ob communem cum parentibus habitationem, quæ ratio in filiis emancipatis cessat. Quod si filij emancipati sustentationem à patre recipiunt, tunc non ratione filiationis, sed quia sunt de familia communicare poterunt, ut ipsemet Sayrus concedit. Ceterum satis probabile est prædictam concessionem ad filios emancipatos extendi. Quippe filius emancipatus verè filius est, & patri subiectus, gaudere ergo debet favore filii concessio: maxime cum ratione filiationis, & subiectionis debet obligatus sit sæpe communicationem cum parente habere. Atque ita aliis relatis docet Suar. *disp. 1. §. 5. num. 4.* Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 2. §. 7.* Bonac. *ex parte disp. 2. de excommunicat. quest. 2. pun. 6. §. 2. num. 28.* Reginald. *lib. 3. num. 109.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excomm. difficult. 4. num. 21.*
- 11 Secundo ex dicto *humile* excusantur serui, & ancillæ, qui proprii serui, & mancipia sunt. Nam cum ob excommunicationem domini non eximantur à seruitute, æquum fuit liberam illis communicationem cum suo domino concedere. Sicuti habetur in *cap. quoniam multos 11. quest. 3.* & tradunt Richard. in *4. d. 18. ar. 11. quest. 3. ad primum.* Nauarr. *cap. 27. num. 27.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 2. §. 8.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. c. 14. n. 14.* Suar. *disp. 1. §. 5. n. 12. & seqq.* Aulla *2. p. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 6.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. q. 2. pun. 6. §. 2. num. 31.*
- 12 Tertio excusantur seruientes, qui alicui siue gratis, siue ex pretio seruiant, tamen si tificiani sunt, ut colligitur ex dicto *cap. quoniam multos*, & tradunt, & Nauarr. Hugolin. Sayr. Bonac. *auila hoc alleg.*
- 13 Sed an hoc privilegio gaudeant, si suas operas domino excommunicato conduxerint? Difficultate non caret. Nam communior sententia, quam docet Nauarr. *cap. 27. num. 27.* Syluest. *verbo Excommunicatio §. num. 3.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 2. §. 9. num. 6.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 14. num. 15.* Suar. *disp. 1. §. 5. num. 13.* Aulla *2. p. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 6.* & alii apud ipsos, negant. Mouentur ex *cap. inter alia de sententia excommunicat.* ubi Innocent. III. concedit famulis communicationem cum suis dominis excommunicatis, si ante excommunicationem subiectionem contraxerunt. Supponit ergo Pontifex illicitam esse communicationem cum excommunicato, si tempore excommunicationis subiectione contracta est. Quippe ea subiectione, & obligatio videtur iniquè contracta: merito ergo denegari illi debet communicatio prædictam subiectionem subsequens.
- 14 Ceterum dicendum est, si absque nulla culpa subiectione contracta est tempore quo dominus excommunicatus erat, uti contingit filiis à adoptatis, vel genitis tempore excommunicationis, vel famulis ignorantibus excommunicationem domini, vel locutibus suas operas excommunicato ob necessitatem urgentem, libere possunt in famulatu permanere, sicut si ante excommunicationem subiectione essent. Sic aliis relatis docet Suar. *disp. 1. §. 5. num. 13.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 17. vers. Deinde.* Coninch. *disp. 1. 4. dub. 12. n. 127.* Quia cum nullam culpam commiserint in ea subiectione, non debent à communicatione aliis famulis concessa priuari.
- 15 Quod si culpabiliter subiectionem contraxerint, etsi communis sententia docet non posse cum suis dominis communicare; at contrarium probabilissimum est, uti sentit Coninch. dicto *dub. 12. num. 128.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. q. 2. pun. 6. §. 2. num. 33.* Et quidem si famuli absque graui incommodo recedere nequeant à famulatu, cerum existimo: tum quia lex Ecclesiastica cum tanto detrimento non solet obligationem inducere. Tum quia in *cap. si verè de sententia excommunicat.* Permittitur reconciliatio contractum cum excommunicato initum perficere, ne dampnum patiatur. At si liberè possent à famulatu recedere absque graui iactura (quod raro contingere potest, si pretio conducti sunt) inde probatur liberè cum suis dominis communicare posse. Quia textus in *cap. quoniam multos* liberam facultatem concessit omnibus famulis communicandi cum suis dominis excommunicatis, neque restrinxit ad eos, qui ante excommunicationem subiectionem contraxerunt. Neque Innocent. III. explicans dictum Textum *cap. inter alia de sententia excommunicat.* contrarium docuit: solum namque dixit famulos qui ad familiare obsequium tenebantur ante excommunicationem, eodem modo teneri excommunicatione superueniente, communicareque cum suis dominis excommunicatis debere. Nihil autem dixit de iis, qui tempore excommunicationis subiectionem contraxerunt. Quare de his manet integrum privilegium concessum in *cap. quoniam multos*. Præterea

famuli contrahentes famulatum tempore excommunicationis, etsi iniquè fecerint, contractus validus est. At Innocent. III. in *cap. inter alia de sententia excommunicat.* idem decidit famulos ante excommunicationem dominorum famulatum contrahentes obligatos esse cum suis dominis communicare, quia obligatio contracta non eliditur superueniente excommunicatione. Cum ergo obligatio famulatus tempore excommunicationis contracta non elidatur ob excommunicationem præsentem, manifestè sequitur famulos ad prædictam communicationem teneri. Quod si virgeas nemo potest se obligare directè ad communicandum cum excommunicato. At ex eo quod se obliget ad illi inferendum obligatur ad communicandum cum illo, ergo hæc obligatio subsistere nequit? Respondeo neminem posse se obligare directè ad communicandum cum excommunicato, quia est obligatio ad id quod per legem excommunicationis est prohibendum: bene tamen potest se obligare indirectè ad communicandum cum ipso, si ex obligatione alterius contractus permitti hæc obligatio subsequitur, uti contingit in coniugiis, qui tempore excommunicationis matrimonium contraxerunt, qui obligantur ad mutuum communicationem, eo quod iure communicatio ex contractu inito subsequatur, & iure permissa sit.

Quarto excusatur tota familia excommunicari ex eo quod cum suo domino, & patrefamiliis communitur: ut expressè deciditur *cap. si verè 34. de sententia excommunicat.* ibi, *Si patrefamiliis domus excommunicationis sententia fuerit innotuerit, à participatione illius familia excusatur.* Quia regulariter nequeunt absque graui iactura ab eius confortio discedere. Sicuti aliis relatis docuit Sayrus *lib. 2. de excommunicat. c. 14. num. 16.*

Quinto excusantur Clerici qui sunt in famulatu Episcopi. Secus verò qui extra eius familiam commorantur: uti colligitur ex *cap. miratus 9. disp. & cap. vlt. de exceptioni prelator.* Extradit Syluest. *verbo Excommunicatio §. num. 4.* Henric. *lib. 13. cap. 22. num. 3.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 2. §. 9. numero 7.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 14. numero 17.* Aulla *2. part. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 8.* Suar. *disp. 1. §. 5. num. 13.* Bonac. *disp. 2. de excomm. q. 2. part. 6. §. 2. num. 2. 36. & alij apud ipsos.*

Sexto excusantur Religiosi cum suis Superioribus excommunicatis communicantes; quia strictius quam famuli subiecti sunt, neque ea ab subiectione recedere valent. Sicut ex communi sententia docet Sayrus *lib. 2. cap. 14. num. 18.* Suar. *disp. 1. §. 5. num. 2.* Bonac. *disp. 2. de excomm. q. 2. pun. 6. §. 2. num. 26.* aduersus Richard. in *4. d. 18. ar. 11. q. 7.* Paludan. *qu. 6. ar. 2. ante medium Astenf. in summ. part. 2. lib. 7. tit. 1. quest. 13.*

Septimo excusantur milites, si suo duci excommunicato communicent, eumque in bello iusto sequantur, uti colligitur expressè ex *cap. si verè de sententia excommunicat.* Quippe sunt verè famuli & duci subiecti, ut aduertit Syluest. *verbo Excommunicatio §. num. 4.* Sayrus aliis relatis *lib. 2. de excomm. cap. 14. num. 19.* Bonac. *disp. 2. de excomm. q. 2. p. 6. §. 2. num. 27.*

Octavo plures excusantur vasallos à communicatione cum suis dominis excommunicatis, sed rectius contrarium docuit Bonac. *disp. 2. de excomm. quest. 2. pun. 6. §. 2. num. 40.* Gaspar Hurtado *disp. 9. difficult. 4. num. 35.* quia vasalli nec sunt famuli, nec de familia domini, ut ad eius communicationem strictè esse videantur. Deciditque videtur in *cap. sanctorum 15. q. 6.* Verum quia ob præcium excommunicationem domini non eximuntur vasalli à debito fidelitatis, possunt, & debent domino præcipienti obedire, & tributa solvere; quia hæc obedientia, & tributorum solutio ex domino subsequitur, quod per excommunicationem nequaquam amittitur, uti aliis relatis docet Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 21. §. 9.* Henric. *lib. 13. cap. 22. num. 3.* Sayrus *lib. 2. de excomm. c. 14. n. 20.* Suarez *disp. 1. §. 5. num. 5.* Bonac. *disp. 1. de excomm. q. 2. pun. 6. §. 2. num. 40.* Filliucius *tract. 13. cap. 6. q. 9.* & alij. At verò multò magis reiiciendi sunt, qui volunt quemlibet debitorem excusari posse à solutione facienda suo creditori excommunicato de debitis alioquin contractis; quia creditores non priuantur excommunicatione dominio suorum rerum, & iure pretendi debiti. Sicuti bene notauit Aulla *2. part. de censur. cap. 6. disputat. 12. dub. 4. §. sed arguitur.* Layman. *lib. 1. summ. tract. 5. part. 2. cap. 2. numero 17. vers. vltimo.*

Supereft triplex questio. Prima. An sicut filij cum patre, & serui cum domino, & subditi cum suo Superiori excommunicato communicare possint, licet ipsi parenti, domino, & Superiori cum suis subditis excommunicatis communicationem habere? Affirmant communiter Doctores. S. Thoin. in *additionib. ad 3. p. quest. 23. ar. 1.* Nauarr. *cap. 27. num. 27.* Henric. *lib. 12. cap. 22. num. 3.* Sayrus *lib. 2. de excomm. cap. 14. num. 21.* Vazq. *de excommunicat. dub. 9. num. 3.* Suar. *sect. 5. num. 22.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. quest. 2. part. 6. §. 2. num. 38.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. disp.*

diff. 4. n. 23. Coninch. disp. 14. dub. 1. n. 134. Paul. Laym. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 17. Auila 2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 6. & alij. Quippe inferioribus & subditis permittitur communicatio cum suis Superioribus excommunicatis ob vitandam animam periculum. quod adesse, si ipsi prohibita esset communicatio cum Superioribus. quorum societate moraliter vitare nequeunt. At hæc ratio equè procedit in Superioribus comparatione subditorum. Ergo facultas inferioribus concessa ad Superiores extendi debet. Quod ated verum est, ut esto Superior excommunicatus sit, possit nihilominus cum suis subditis communicare; quia privilegium non restringitur ob excommunicationem, ut bene advertit Suar. Coninch. & Bonac. loc. alleg.

22 Secunda questio; An prædicti non solum in humanis, sed etiam in Divinis communicare possint? Et breviter respondendo, communicare posse tam in humanis, quam in Divinis, in quibus personæ subiectæ aliis communicare solent. Quia privilegium absolute concedit communicationem, & cum latè interpretandum sit, vt potè in iure insertum, & nemini nocens, intelligendum est de qualibet communicatione humana, quæ à personis subiectis haberi solet. Quocirca possunt serui comitari suum dominum ad sacrum audendum, citò illòque horas canonicas recitare, quinimo factum facienti ministrare. Sicuti ex communi docent Nauarr. cap. 27. num. 27. Suar. disp. 15. num. 22. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 6. Hentiq. lib. 13. cap. 22. num. 2. Sanch. lib. 9. de matrim. disputat. 14. numero 5. Saa, verbo Excommunicatio, numero 41. Coninch. disputat. 14. dub. 12. numero 132. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. numero 17. vers. Deinde intelligenda est. Bonac. disputat. 2. de excommunicat. quest. 2. pun. 6. §. 2. numero 27. Hæc tamen communicatio extendi non debet ad ministracionem, vel receptionem Sacramentorum; quia hæc non competit seruis ratione famulatus. Præterquam quod hæc communicatio ipsi excommunicatis omnino est interdicta, vt bene advertunt Suar. Coninch. Bonacina. Auila, Layman. loc. alleg.

23 Tertia questio; An famuli inter se si excommunicati existant communicare liberè possint? Communis, & vera resolutio est per se communicare non posse; quia neque in dicto cap. quoniam multos, neque in alio Textu id privilegium illis concessum est. Verum per accidens, eo quod moraliter obligentur in simul habitare communicatio eis permittitur. Vt notant Hugolin. tab. 1. de censur. cap. 23. §. 8. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 14. num. 17. Nauarr. cap. 27. n. 27. Suar. disp. 15. sect. 5. num. 13. Bonac. disput. 2. de excommunicat. quest. 2. pun. 6. §. 2. num. 35. Galpar Hurtado disp. 9. de excomm. diff. 4. num. 25.

24 Quarto ob ignorantiam excusantur plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis. Etenim summus Pontifex in dicto e quoniam multos, intendens periculis animarum occurrere eximit à culpa, & à pœna excommunicationis minoris eos, qui cum excommunicatis ignorantèr communicarent, siue ignorantia sit iuris, siue facti, hoc est siue ignorauerint legem prohibentem dictam excommunicationem, siue ignorauerint ipsos quibus cum communicant excommunicatos denunciatos esse. Nam cum Textus generaliter ignorantes excipere, intelligi debet de qualibet ignorantia. Vt omnes Doctores referendi norant. Sed qualis debeat esse hæc ignorantia iuris, vel facti; non conueniunt Doctores. Aliquis placet debere esse inuincibilem & inculpabilem. Sed rectè ut Suar. disput. 15. sect. 3. n. 3. Galpar Hurtado disp. 9. de excommunicat. difficult. 4. n. 26. Coninch. disp. 14. dub. 11. & disp. 14. dub. 12. n. 124. existimant quamlibet ignorantiam, quæ affectata non sit (est sit vincibilis, & culpabilis) excusare. Quippe in dicto cap. quoniam multos intendit Pontifex ignorantibus aliquem fauorem concedere, nullus esse fauor concessus, si solum exciperet ignorantes inuincibiliter excommunicationem, seu legem excommunicationis, siquidem ij iure ipso naturali à culpa, & pœna exempti sunt. Et confirmatur ex initio dicti e. quoniam multos; sibi enim Pontifex assentit se moueri ad prædictam indulgentiam concedendam; quia multi occasione excommunicationis perirent cum ignorantia, tum nimia simplicitate. At ignorantia inuincibilis, & inculpabilis nullus perit. Ergo signum est loqui Pontificem de ignorantia aliàs culpabili, & vincibili. Præterquam quod ignorantia aliquo modo culpabilis, & vincibilis vera ignorantia est, & Pontifex absolute ignorantibus indulgere intendit.

25 Quocirca vi debeas à communicatione excommunicati abstinere, debet tibi certò moraliter constare illum esse excommunicatum vitandum; quia stante dubio de excommunicatione, vel denunciatione inique iudicatis illum esse excommunicatum. Vt advertit Nau. e. 27. n. 27. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 1. ante 6. conclus. Paul. Laym. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. in fine. Suar. disp. 15. sect. 3. n. 4. Sanch. lib. 1. in decal. numer. 69. Bonac. disputat. 2. de censur. quest. 2. pun. 6. §. 2. num. 42. & alij. Solùm in receptione, administracioneque Sacramentorum exceptio facienda est ob periculum inique administracionis & receptionis, vt bene notant Suarez. Layman. Bonacina. Auila locis allegatis.

Certitudinem moralem tibi præstat fama publica à viris fide dignis orta. Vt docuerunt Couarruu, 1. par. §. 2. num. 4. Sayrus lib. 2. de excomm. cap. 14. n. 2; Sanch. d. cap. 1. n. 63. Bonac. num. 44. Gaspar Hurtado disput. 9. diff. 4. numero 27. Auila 2. p. de censur. cap. 6. disp. 11. dub. 1. Colligiturque ex cap. cum desideres de sententia excommunicat. Secundo testimonium duorum, vel trium asserentium ipsum excommunicatum denunciatum esse, certitudinem moralem præstat, & obligationem inducit illum vitandi, vt rectè advertit Bonac. dicta disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 44. Tertio Parochi testimonium offensis litteris excommunicationis, & denunciationis certam excommunicationem, & denunciationem facit. Vt notauit Syluest. verb. Excommuni. §. num. 23. Sanch. lib. 2. de matr. disp. 93. n. 36. Bonac. num. 47. Auila dicto dub. 1. concl. 5. secus verò si ore tenus affirmaret; quia vni testi quantumcumque fide digno non tenor credere, etsi possum argum. cap. à nobis de testib. & attestat. & notauit Auila. Bonac. & Sanch. loc. alleg.

Postquam verò quis agnitus est vt excommunicatus vitandus, in dubio præsumi non debet absoluitus. Tum ex regula iuris semel malus, semper præsumitur malus. Tum quia absolutio est quid facti, & factum non præsumitur, nisi probetur. Vt docuerunt Syluest. verb. Excommuni. §. num. 26. Nauarr. cap. 27. num. 36. Suar. disp. 15. sect. 3. num. 7. Auila 2. par. cap. 6. disp. 11. dub. 1. concl. 6. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 18. Gaspar Hurtado disp. 9. difficult. 4. num. 18. Bonacina disp. 2. de excommuni. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 54. Probatur autem sufficienter absolutio tum fama publica, tum testimonio alicuius viri fide digni, tum ipsius excommunicati, si aliouin prudenter ei credi potest spectatà conditione personæ, & negotij, tum si longum tempus præterit, ipsèque se vt absolutum gerit, cum tamen aliàs rimorare conscientie sit. Sicuti docuerunt Nauarr. Suar. Bonac. Layman. Hurtado, Auila loc. alleg.

Tandem ob necessitatem significationem in illa particula ne- cesse, tollitur prohibitio comunicandi cum excommunicato, vt constat ex d. cap. quoniam multos 1. q. 3. & cap. inter alia de sententia excommuni. Si enim ob utilitatem tum excommunicati, tum aliorum comunicatio cum excommunicato permittitur, à fortiori ob necessitatem. Hæc autem necessitas quæ grauis esse debet siue spiritualis sit, siue temporalis excusata, siue sit ipsius excommunicati, siue aliorum. Vt ex communi sententia docent Sayrus lib. 2. de excommuni. c. 14. num. 29. & seqq. Hentiq. lib. 13. cap. 23. Suar. disp. 15. sect. 3. d. num. 5. Bonac. disput. 2. de excommuni. q. 2. part. 6. §. 1. num. 57. Galpar Hurtado disp. 9. difficult. 4. in fine. & alij apud ipsos. Solùm aduerto hanc necessitatem communicationis cessare, si æquè bene à non excommunicato subsidium spirituale, vel temporale tibi necessarium obtinere potes. Non enim spectandum est, vt comunicatio cum excommunicato liceat, an pro re necessaria fiat, sed an ea comunicatio tibi necessaria sit ad illam rem necessariam impetrandam, vt notauit Galpar Hurtado loco citato. Ab hac doctrina excipit Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 14. num. 30. Auila 2. par. cap. 6. disputat. 11. dub. 12. Bonac. disputat. 2. de excommunicatione. quest. 2. punct. 6. §. 2. num. 59. Prædicatores, & Confessores, qui elemosynam ab excommunicatis vitandis petere possunt, tamen si aquè commodè ab aliis possint obtinere; quid illorum curam gerunt. Et fauet cap. cum voluntate de sententia excommunicat.

PUNCTVM XX.

De aliis effectibus remotis excommunicationis.

- 1 Aliqui enumerant, sed innumerè inter effectus excommunicationis maioris irregularitatem, suspensionem, excommunicationem minorem.
2 Effectus proprius remotus excommunicationis est suspicio hæresis.
3 Item integra probatio delicti, si adsit in excommunicato perseverantia.
4 Item priuatio beneficiorum.

Ratione excommunicationis aliqui effectus oriuntur qui remoti dici possunt. Inter quos effectus aliqui enumerant irregularitatem, quam contrahit Clericus excommunicatus Ordinis sacri minus exercens. Item suspensionem ob Ordinem sacrum in excommunicatione susceptum. Denique excommunicationem minorem ob participationem cum excommunicato vitando. Sed hi non tam sunt effectus excommunicationis, quam transgressio legis vi excommunicationis statuta.

Quæ

Quapropter effectus proprius remotus excommunicationis censeri debet suspicio hæresis, quam contrahit excommunicatus, qui per annum in excommunicatione lata ipeccat ab homine animo obdurato infordedit, ut docet Nauar. cap. 27. num. 23. Couar. cap. alma mater. 1. p. §. 7. num. 10. Et deciditur in Conc. Trident. sess. 25. cap. 3. de reformat. Præsumitur namque sic in excommunicatione perseverans, male de Ecclesiæ potestate sentire. Hæc tamen suspicio leuis est, sufficit tamen ad inducendam purgationem, ut pluribus relatis docui tract. 4. disp. 4. punct. 2. n. 6. Quod si hanc purgationem subire noluerit, citari iterum debet sub pœna excommunicationis. Quâ citatione factâ, si adhuc responderet neglexerit, & in hac contumacia per annum perseverauerit nullo allegato impedimento condemnari potest ut hæreticus, iuxta Textum in cap. cum contumacia de Hæreticis in 6. Vt notauit Auila 2. p. cap. 6. disp. 9. dub. 12. Gaspar Hurtado de excommunic. disputatio. 1. in fine. & latius tradit dicto tract. 4. disputatio. 4. punct. 2.

Secundus effectus excommunicationis, seu perseverantiæ in excommunicatione censeri potest integra probatio delicti seu causæ, ob quam lata est excommunicatio. Et enim si ob causam ciuilem, vel criminalem excommunicatus à Iudice sit, & in ea excommunicatione per annum perseveras nullo ostenso impedimento, aut satisfactionis signo censendus es pro conuicto, & confessio, iuxta Textum, in capite rursus. Capite quicumque. 11. quæst. 3. quia ea contumacia iuris fictione reputatur confessio. Non tamen excludit, quin allegare, & probare innocentiam possit. Vt probauit dicta disp. 4. p. 2. num. 4.

Tertius effectus remotus excommunicationis referri potest priuatio beneficiorum. Sed an hæc priuatio ipso iure inducta sit, ad Iudicis officium requirit, & an imponatur ob perseverantiam triennem, vel annalem in excommunicatione non est constans Doctorum sententia, ut videre est apud Couar. cap. alma mater. 1. §. 7. numero 10. & seqq. Mihi autem placet sententia, Suar. disp. 17. sect. 1. num. 9. nihil in hac re iure statutum esse. Nam esto in capite bona memoria, De arate, & qualitate priuatur Clericus beneficiis ob perseverantiam in excommunicatione; non inde inferendum est ob perseverantiam annalem priuari non posse, vel necessariò priuandum esse ob perseverantiam triennem, quia ille Textus refert quid factum sit, non tamen continet dispositionem in futurum. Vt ex Emerico, Menochio & Salcedo notauit dicto tract. 4. de fide, disp. 4. p. 2. num. 9. Verum esto ita sit, Iudices tamen debent excommunicatum triennio in excommunicatione perseverantem animo indurato beneficiis omnibus priuare; quia indignus est ut fructibus Ecclesiæ gaudeat qui aduersus Ecclesiam ita rebellis existit. Sicuti Pontifex præstitit in dicto capite bona memoria. Ob annalem uero perseverantiam etsi possint Iudices hanc beneficiorum priuationem indicare, quia annalis contumacia digna videtur esse ea priuatione, tamen non tenentur; quia nullibi cauetur hæc obligatio. Sic docuit Suar. disp. 17. sect. 1. a num. 9. Post excommunicationis effectus (supereat dicendum de eorum suspensione, excommunicationisque absolutione, nisi de his præced. disp. a puncto 9. usque in finem, satis superque dictum fuisset. Quapropter solum restat explicare excommunicationis minoris naturam. De qua in sequenti puncto sermo instituetur.

## PUNCTVM XXI.

De excommunicatione minore, illiusque effectibus, deque illius absolutione.

1. Et si olim fuerint plures excommunicationes minores, iam usu receptum est unicam tantum esse.
2. Incurritur ob participationem cum excommunicato vitando sine uino, sine mortuo.
3. Appellatur minor excommunicatio comparatione maioris.
4. Est ab homine ferri posse, nunquam tamen fertur.
5. Unicus est eius effectus, scilicet priuatio passiuæ Sacramentorum.
6. Sacramentum poenitentiae plures censent inualide recipi ab hoc excommunicato, etiamsi ignorauerit, & inculpabiliter illud recipiat.
7. Longè uerius est validum esse.
8. Plures huic excommunicationi attribuntur tanquam effectum indirectum, priuationem administrationis Sacramentorum. Sed reiciuntur.
9. Proponuntur obiectiones aduersus prædictam doctrinam.
10. Fit illis satis.
11. Propter horum administrationem nulla irregularitas, vel pœna ipso iure incurritur.
12. Secundus effectus indirectus est priuatio electionis ad beneficia.

13. Eligens, præsentans, uel conferens huic excommunicato beneficium Ecclesiasticum, & ipse recipiens peccati grauius.
14. Censent plures irritam esse prædictam electionem, seu collationem beneficij.
15. Oppositum uerius est.
16. Hac irritatio futura non debet extendi ad electionem temporalium dignitatum.
17. Vt hac irritatio fiat plures existimant scientiam excommunicationis in electoribus adesse debere.
18. Contrarium docuit communis sententia.
19. Etsi prædicta sententia probabilis sint, probabilis est electionem irritandam esse, si facta sit de excommunicato, seu excommunicationis conscio, sedus ignaro, siue electores sciuerint, siue ignorauerint excommunicationem.
20. Electores eligentes huic excommunicatum nullam penam incurritur.
21. Ab hac excommunicatione absolueri potest, qui in foro exteriori iurisdictionem habet, & in foro poenitentiae Episcopus, Parochus, & proprius Sacerdos.
22. Plures censent etiam simplicem Sacerdotem ab hac excommunicatione absolueri posse.
23. Contrarium est longe probabilius.
24. Nulla est forma determinata absolutionis ab hac censura.

Lim plures fuerint excommunicationes minores non solum à iure, sed etiam ab homine imponitur. Vt constat ex variis Textibus 11. quæst. 3. alie namque priuabant omnium Sacramentorum participatione, alie uero solum ab Eucharistiæ perceptione remouebant, alie ab hominum communione cum Diuina, tum humana. Vt probat Sayrus lib. 2. de excommunicato. cap. 22. numero 2. Sed iam usu receptum est teste communi sententiâ unicam tantum esse excommunicationem minorem Sacramentorum receptione priuantiem, & à iure imponitur ob participationem cum excommunicato vitando; iuxta Textum in cap. excommunicato, & cum excommunicato, & seqq. & cap. finali de clerico excommunicato ministrante. Et cap. super de sententia excommunicato, & c. à nobis de exceptionibus. & tradit Victoria in tract. de excommunicato. n. 16. Caiet. uerbo excommunicato. Nauar. sum. c. 27. n. 14. & 45. Suar. disp. 24. sect. 2. Sayrus lib. 2. de excommunicato. c. 23. n. 4. Coninch. disp. 14. de excommunicato. d. 17. num. 260. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5. Gaspar Hurtado disp. 16. de excommunicato. num. 1. & alij.

Dixi incurrit ob participationem cum excommunicato vitando; quod intelligendum est sine uiuio sit, siue mortuus, quippe si excommunicatum vitandum antequam absolutus ab excommunicatione fuerit, ad sepulchrum comitens, minorem excommunicationem incurrit, ut notauit Glossa in c. ad hæc de Priuilegiis. Panorm. in c. sacris de Sepulchris. Bonac. disp. 2. q. 3. n. 2. Et enim quibus in vita communicare non possumus, neque in morte permittitur est communicare ex dicto Textu in cap. sacris, de Sepulchris.

Hæc excommunicatio appellatur minor comparatione maioris excommunicationis. Tum quia ob minorem causam incurritur. Tum quia minorem priuationem inducit. Sicuti notauit Sotus in 4. d. 22. quæst. 1. art. 1. dub. 2. Henriq. lib. 13. cap. 3. numero 1. Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 1. §. 1. Sayrus lib. 2. de excommunicato. cap. 22. num. 3. Suar. disp. 24. de censur. sect. 1. Bonacina disp. 2. de excommunicato. q. 3. num. 1. & alij.

Et licet hæc excommunicatio minor ab homine iurisdictionem in foro contentioso habente ferri possit, teste Glossa in cap. si inimicus, 11. quæst. 1. Panormit. in rub. de sententia excommunicato. num. 3. & c. si celebrat de Clerico excommunicato. ministr. num. 4. Nauar. c. 27. n. 25. Couar. in c. alma 1. p. §. 8. n. 5. Henriq. lib. 12. cap. 3. num. 4. Hugolin. tab. 3. c. 1. n. 4. Sayr. lib. 2. cap. 23. num. 1. Vt tamen receptum est nonquam ab homine ferri, sed solum à iure ob dictam cum excommunicato vitando participationem, ut bene notauit Syluest. uerbo Excommunicatio. 4. num. 2. Sotus in 4. d. 22. quæst. 1. art. 3. uers. circa sciendum. Sayrus lib. 2. de excomm. cap. 23. n. 2. Gaspar Hurtado d. disp. 16. num. 2.

Quoad effectus attingit, unicam tantum esse propriis, & directis scilicet priuatio passiuæ Sacramentorum, iuxta Textum in cap. à nobis de exceptionibus. cap. si celebrat, de clerico excommunicato. ministr. cap. penult. de sententia excommunicato. Quapropter minori excommunicatione innotatus tenetur sub graui culpa à cuiuslibet Sacramenti perceptione abstinere. Vt deciditur in dicto capite si celebrat. ibi, grauius peccat. Et enim cuiuslibet Sacramenti receptio grauis materia est; quæ per legem prohibita grauem culpam in transgressoribus arguit. Sicuti ex communi sententiâ docet Caietan. uerbo Excommunicatio. cap. ult. Couar. c. alma. 1. p. §. 8. Suar. disp. 24. sect. 3. num. 3. Coninch. disp. 14. dub. 17. n. 260. Bonac. disp. 2. quæst. 3. n. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. n. 4. & alij passim.

6 Sacramenta verò ab huiusmodi excommunicato recepta valida esse, omnes Doctores affirmant, solum de penitentia dissentiunt. Nam Sylvest. verbo *Excommunicatio* 4. num. 1. & verbo *Confessor* 3. num. 12. Tabiena, verbo *Absolutio* 1. num. 24. §. 10. Summa Corona 1. p. cap. 3. 1. de iteran. *confess. in fine*. Valq. aliis relatis de *excommunicat. dub. 4.* Gaspar Hurtado disp. 16. de *excommunicat. difficult. 1. num. 3.* censent inualidè Sacramentum penitentia à dicto excommunicato recipi. Quod intelligendum est, esto ignoranter, & inculpabiliter recipiantur non pramissa censura ab Ecclesia excommunicatum hac excommunicatione priuare Ecclesia excommunicatum Sacramentorum receptione quoad fieri potest. At potest Ecclesia eum priuare penitentia Sacramento secundum illius valorem, denegando Sacerdoti iurisdictionem. Ergo prædictum Sacramentum recipitur ab excommunicato minori excommunicatione, inualidum est.

7 Ceterum longe verius est validum esse prædictum Sacramentum à dicto excommunicato receptum, si nullam in eius receptione culpam commisit; eo quod ignarus excommunicationis fuerit, vel si illius conscius fuit postulat ab excommunicatione prius absoluti, quam à peccato, quod tamen Sacerdos vel ex malitia, vel ex ignorantia non præterit. Vt rectè docuerunt Martin. de Ledelm. 2. 4. q. 2. §. art. 1. Ioan. Medina Cod. de *confess. quæst. 18. vers. dicendum* igitur. Bartholom. de Medicina in *summ. lib. 1. cap. 11. §. 3.* Nauarr. cap. 9. n. 3. *vers. 4. & in cap. consideret. §. cautus num. 30. de penitent. dist. 5. & in cap. frater. num. 4. §. vers. secundo de penit. eadem dist.* Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 6. num. 7. Vivald. candellab. auro 2. p. tract. de *excomm. num. 31. & tract. de excommunicat. minori, n. 6.* Hugolin. tab. 2. de *cenfur. cap. 7. §. 2. num. 6.* Henriq. lib. 13. de *excomm. cap. 3. num. 3.* Sayrus lib. 2. de *excommunicat. cap. 22. num. 14.* Bonac. disp. 2. q. 3. n. 3. Ratio est: quia Ecclesia solum remouet excommunicatum à Sacramentis, illorum perceptionem prohibendo, non tam inuitando. Tum quia nullum est fundamentum in iure huius irrotationis, quin potius receptum ab omnibus est reliqua sacramenta etiam matrimonii valida esse ab excommunicato recepta, cum tam in Ecclesia illius receptione irratate ponitur. Tum quia non videtur expediens hanc irrotationem in Sacramento penitentia facere, vtpote fidelium maximè necessarium præcipue cum hæc irritatio facienda sit auferendo à Sacerdote iurisdictionem, quod esset Sacerdotem innocentem punire.

8 Præter supradictum est, etiam proprium, & directum plures Doctores minori excommunicationi: attribuant administratio: Sacramentorum priuationem, non quidem per se, & directè, sed indirectè, & in consequentiis. Cum enim minori excommunicatione innodatus Sacramento receptione priuatus, ex stat. indecens esse videtur, si illis conferat Sacramenta, quæ ipse recipere priuatus est. Vt docuerunt Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 8. num. 2. Auila 2. p. de *cenfur. cap. 6. dist. 12. dub. 3.* Coninch. *disp. 14. dub. 7. numero 264.* Valq. de *excommunicat. dub. 4.* Sayrus lib. 2. de *excommunicat. cap. 22. num. 19.* Reginald. lib. 32. c. 14. num. 142. Paul. Laym. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 3. Et licet Syluest. verbo *Excommunicatio* 4. n. 2. Armilla n. 21. Vazq. *dicto dub. 4.* existimant eam indecentiam peccatum mortale constituere. Reclitæ ceteri Doctores solum culpam venialem agnoscant, argum. cap. si *celebrat de Clerico excomm. minor. vbi de celebrante minori excommunicatione innodatus inquit Pontifex grauius peccare. At de conferente Ecclesiastica Sacramenta tantum dicit peccare omittens aduerbium grauius, quasi manifestè indicans in collatione Sacramentorum graue peccatum non esse.*

9 Hinc doctrinæ obstant Nauarr. cap. 27. num. 24. Henriq. lib. 13. cap. 3. num. 2. Suar. disp. 24. sect. 2. num. 12. Gaspar Hurtado disp. 16. diff. 1. n. 4. Filiucius tract. 13. c. 2. num. 22. Bonac. disp. 1. de *excommunicat. q. 3. n. 4.* & alij negantes ex vi prædictæ excommunicationis minoris priuatum esse excommunicatum etiam indirectè Sacramento administratione. Tum quia hæc priuatio est indirecta grauem culpam induceret vtpote de materia graui. Tum quia in dicto cap. si *celebrat*, dicitur Sacramenta collata ab huiusmodi excommunicato non carere virtutis effectu; quia non à collatione, sed à receptione est remouus. Si autem ea excommunicatus conferens culpam committeret ab illorum collatione remouus esset, & virtutis effectum careret. Neque obstat quod Pontifex dixerit prædictam excommunicatum peccare Sacramento conferendo; quia intelligi debet non quatenus conferet, sed quatenus illorum collationi Sacramenti receptionem præmittit. Vt docuit Panormit. ibi, Suar. Bonacina, Filiucius, Hurtado, & alij *suprà.*

10 Propter hæc est probabiliter dicta sint, recedendum non est à communi sententia affirmante saltem peccatum veniale committi in hac Sacramento administratione: non quia minori excommunicatione innodatus lege aliqua Ecclesiastica remouus sit à Sacramento collatione, sed quia lege naturali ab eorum collatione remouetur; eo quod remouus sit ab eorum susceptione. Quippe (vt dictum est)

indecens esse videtur aliis conferre Sacramenta, quorum susceptione ipse tanquam indignus priuatus est. Ex qua ratione manifestè soluitur oppositum fundamentum. Faretur namque collationem Sacramentorum materiam grauem esse, sed quia lege Ecclesiastica non prohibetur excommunicato minori excommunicatione, sed solum ipsi ex lege naturali honestatis & decencie interdicitur: ideò non arguit culpam grauem in conferente. Et ob hanc causam dixit Pontifex Sacramenta collata ab hoc excommunicato non carere virtutis effectu; quia scilicet ex vi legis Ecclesiasticæ ab eorum collatione remouus non est. Explicatio verò illorum verborum *peccat Sacramenta conferendo*, quæ in argumeto adducitur, sustinenda non est. Nam si Pontifex veller peccare huic excommunicatum Sacramenta conferendo, quatenus eorum collationi susceptionem eorum præmittit, superflue ea verba posita essent, siquidem in principio dixit huic excommunicatum celebrantem grauius peccare; neque irem aduerbium *grauius* initio capitis possum omittere, siquidem recipiendo Sacramentum semper grauius esset peccaturus.

11 Illud verò est certum sic Sacramenta administrantem nullam irregularitatem, vel penam ipso iure incurere, sed arbitrio Ordinarij puniendum esse, vti colligitur ex dicto cap. si *celebrat*. Et tradit ibi Panormit. num. 2. Sotus in 4. dist. 22. *quæst. 2. art. 3.* Nauarr. cap. 27. num. 244. Couarruu. in cap. alma. 1. p. §. 8. num. 1. Henriq. lib. 13. cap. 3. §. 1. Sayrus aliis relatis, lib. 2. de *excomm. cap. 22. num. 27.* Suar. disp. 24. sect. 2. num. 32. Filiucius tract. 13. cap. 2. *quæst. 10.* Bonac. disp. 2. de *excomm. quæst. 3. num. 7.* Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 4. *vers. est autem minor.* Gaspar Hurtado, disp. 16. diff. 1. num. 5.

12 Secundus effectus indirectus minoris excommunicationis est priuatio electionis ad beneficia. Vti habetur dicto capite si *celebrat*, de Clerico excommunicato ministrante. Quippe cum excommunicatus minori excommunicatione remouus sit à susceptione cuiuslibet Sacramenti; consequenter remouetur à beneficiorum susceptione, argum. legis de *Sponsalibus* Cum enim quodlibet beneficium ex intentione Ecclesiæ beneficiario conferatur, vt Ordines factos suscipiat, & Missæ sacrificium celebret, prohibita Sacramentorum susceptione, prohibita censetur beneficiorum electio, per quam ad Sacramenta suscipienda peruenitur. Et licet in dicto capite si *celebrat* solum electionis mentio facta sit, communiter Doctores decisionem extendunt ad præsentationem, & collationem, vtpote quæ electiones vocari possunt: siquidem in cuius beneficium conferretur, vel ad ipsum præsentatur aliis omittis eligitur. Præterquam quod ratio decisionis æquè in præsentatione, & collatione, ac in electione procedit, vt expediti constare potest; & notauit Richard. in 4. dicto 18. art. 7. *quæst. 4.* Decius in cap. dilecti, not. ab. 1. de *exceptionib. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 22.* Couarruu. capite alma mater. 1. p. §. 7. num. 1. Henriq. lib. 13. cap. 3. num. 3. Suar. disp. 24. sect. 2. num. 22. Coninch. disp. 14. de *excommunicat. dub. 17. num. 262.* Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5. Auila 2. p. cap. 6. dist. 12. dub. 4.

13 Hinc sit eligentem, præsentantem, vel conferentem beneficium Ecclesiasticum minori excommunicatione innodato, & ipsum excommunicatum recipientem tale beneficium grauius peccaturos, quia violant legem Ecclesiasticam in graui materia, vti tradit Panormit. dicto cap. si *celebrat*, num. 3. Syluest. verbo *Excommunicatio* 4. num. 3. Couarruu. cap. alma. 1. p. §. 8. num. 3. Henriq. lib. 13. cap. 3. num. 1. Sayrus lib. 2. de *excommunicat. c. 22. n. 22.* Auila 2. part. de *cenfur. cap. 6. dist. 12. dub. 4.* Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5. Gaspar Hurtado disp. 16. *difficult. 1. in fine.* Suar. disputat. 24. sect. 2. n. 31. ad finem. Bonac. disp. 2. de *cenfur. q. 3. n. 7. & alij.*

14 Sed an prædicta electio, seu beneficii collatio, & præsentatio irrita sit ipso iure, vel ope exceptionis veniat irritanda? Non conuenient Doctores. Nam Hostiens. in dicto capite si *celebrat*. Et ibi Cardinal. col. vlt. Couarruu. in cap. alma. 1. part. §. 8. num. 3. Hugolin. de *cenfur. tab. 3. capite 6. §. 3. numero 2.* Nauarr. cap. 27. numero 24. censent ipso iure nullam esse electionem, vtpote personæ indignæ, & inhabilis. Et licet in dicto cap. si *celebrat*, dicatur prædictam electionem irritandam esse, asserunt id explicandum esse de irritatione declaratiua, non effectiua, hoc est prædictam electionem debere à Iudice irritam declarari.

15 Sed rectius contrarium docuit Felin. in cap. dilecti col. 3. §. 1. de *exceptionib. Richard. in 4. d. 18. art. 7. qu. 1.* Sotus dist. 22. q. 2. art. 3. Angles in flor. 4. sentent. 2. part. vii. de *excommunicat. art. 3. difficult. 10.* Per. de Soto lib. de institut. Sacerdot. sect. 4. de *excommunicat. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 24.* Suar. disputat. 14. sect. 2. num. 22. Toler. lib. 1. sum. cap. 18. & lib. 1. cap. 66. Coninch. disputat. 14. dub. 17. num. 263. Auila 2. part. de *cenfur. cap. 6. disputat. 12. dub. 4.* Bonac. disputat. 2. de *excommunicat. q. 3. num. 7.* Filiuc. tract. 13. cap. 2. *quæst. 8.* Paul. Laym. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5. Gaspar Hurtado disp. 16. *difficult. 1. in fine.* & alij. Etenim cum Textus in dicto cap. si *celebrat*, expressè dixerit electionem irritandam esse,

Perd. de Castro Sum. Mor. Pars V. l.



esse, nullum est fundamentum, ut intelligatur de declaratione iritationis: cum hæc sit impropria verborum intellectio, quæ vitanda est quoad fieri possit, maxime cum penalem constitutionem restringit.

16 Hæc iritatio extendi non debet ( ut bene aduertit Suar. loco citato ) ad electionem temporalium dignitatum, quia Textus non de dignitatibus temporalibus, sed Ecclesiasticis locutus est: ut constat ex illis verbis: Pro eo quod ad susceptionem eligitur, à quorum participatione à sanctis Patribus est priuatus. At ex vi excommunicationis minoris priuatus nemo est, neque mediata neque immediata regimine harum dignitatum. Ergo eorum electio irritanda non est, tamen si excommunicatione minori innodato facta fuerit.

17 Ut autem hæc iritatio fieri debeat, existimant Syluest. verbo Excommunicatio 4. n. 4. Hostiens. in sum. lib. 5. titul. de Clerico excommunic. ministrante. §. qualiter puniatur. & Gab. 4. dist. 18. quæst. 3. art. 3. dub. 1. Vazq. tract. de excommunicat. dub. 6. num. 12. Reginaldus praxi lib. 3. cap. 14. num. 143. ad finem. Bonacina disp. 2. de excommunicat. quæst. 3. n. 7. Auila 2. p. cap. 6. disp. 12. dub. 3. concl. 4. Gaspar Hurtado disp. 16. difficult. 1. in fine, & alij scientiam excommunicationis in electoribus adiuuam esse. Quia Textus expressè dicit, Si scienter talis excommunicatus electus fuerit, eius electio est irritanda. Requiritur ergo scientia excommunicationis, vt locum iritatio habeat, alias particula scienter superflua esset.

18 Contrarium docuit communis sententia. Glossa in dicto cap. si celebrat, verbo scienter. Panomit. ibi num. 7. & Cardin. col. ult. Couarru. cap. alma mater 1. p. §. 8. numero 3. Hugolin. tab. 3. cap. 6. §. 3. num. 2. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 23. Suar. disp. 24. sect. 2. num. 18. Coninch. disp. 14. dub. 17. num. 163. asserunt namque particulam illam scienter potius esse additam ad augendam, quam ad limitandam dispositionem, prælatæque hunc sensum; etiam si electio excommunicati scienter facta sit irritanda est. Etenim quando electores excommunicationis ignari elegerunt excommunicatum, electio irritanda est ob surreptionem. At cum conscientiam communicationis elegerunt, non videbatur electio defectum habere ob quem irritanda esset: deoque opus fuit Pontificis dispositione. Deinde hæc electio non cassatur in peccati peccati ab electoribus commissi, sed quia electus inhabilis est ad vsum, ad quem per beneficium assumitur, vt constat ex illis verbis textus. Si scienter electus fuerit eius electio est irritanda, pro eo quod assumitur ad susceptionem eorum, à quorum perceptione à sanctis Patribus priuatus est. Quæ ratio probat electionem irritandam esse, tamen ex parte electi se teneat ignorantia; quia esto electus suæ excommunicationis ignarus fuerit, nullumque peccatum commiserit beneficium acceptans, attamen excommunicatione manifestata à Sacramentorum participatione priuatus est, & consequenter beneficij electio irritanda venit. Vti expressè docent Glossa in dicto cap. si celebrat, verbo scienter. Hostiens. in sum. lib. 5. tit. de Clerico excommunic. ministr. §. qualiter puniatur, n. 3. Henric. lib. 13. cap. 3. num. 3. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 24.

19 Ceterum etsi prædictæ sententiæ probabiles sint, probabilius existimo quod tradit Glossa in dicto cap. si celebrat, verbo scienter in fine. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5. nempe electionem irritandam esse, si facta sit de excommunicato suæ excommunicationis conscientio, secus si facta sit de ignaro suæ excommunicationis, siue electores sciuerint, siue ignorauerint excommunicationem; quia stante ignorantia excommunicationis in electo, esto in re priuatus sit Sacramentorum participatione, ab ea participatione ob ignorantiam excusatur. Merito ergo subsistere electio debet, si electus suæ excommunicationis ignarus sit: cum ratio Textus, ob quam decidit electionem irritandam esse non adæquatè procedat. Et ex his soluitur fundamentum secundæ sententiæ. Ad fundamentum primæ, respondeo electionem excommunicati ad beneficium esse electionem personæ indignæ, & inhabilis quoad licitum vsum, non tamen quoad valorem, valor enim electionis subsistit, dum à Iudice non infirmatur.

20 Poterit electores eligentes hunc excommunicatum ad beneficium etiam scienter nullam incurrit; quia nulli statuta est. Nam licet Glossa in dicto cap. si celebrat, verbo scienter, in fine, videatur affirmare sic eligentes suspensos esse per triennium, & inhabiles factos ad electionem, iuxta Textum in c. cum in cunctis. c. scriptum in fide de electione, verius est prædicta pena non affici, quia Textus in c. cum in cunctis. & cap. scriptum loquuntur de eligentibus indignum ob defectum scientiæ, honestatis morum, & ætatis; quæ dispositio extendi non debet ad eligentes indignum ob minorem excommunicationem; cum hæc indignitas facile auferri possit; & beneficij collationem non reddat ipso iure nullam, vt bene aduertit Suar. disp. 24. sect. 2. circa finem. Auila 2. p. cap. 6. disp. 12. dub. 4.

21 Quoad absolutionem huius censure attinet absolvere potest in foro externo qui in eo iurisdictionem habet. At in

foro penitentia Episcopus, Parochus, & proprius Sacerdos absolvere potest, vt notat Doctores. Syluest. verbo Absolutio 1. num. 3. & verbo Excommunicatio 4. num. 2. Sotus in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. concl. 1. Henric. lib. 13. cap. 28. num. 1. Couarru. cap. alma 1. p. §. 12. num. 6. Sayrus lib. 2. cap. 23. n. 7. Suar. disp. 24. sect. 4. Coninch. disp. 14. dub. 17. in fine. Et decidit expressè cap. nuper de sententia excomm. §. in secunda vero casu. Nominè propriij Sacerdotis non solum intelligi debet, qui iurisdictionem ordinariam habet vt Parochus, sed etiam qui delegatam, iuxta Textum in cap. omnis cuiusque sexus de penitentia. & remissionib. quia verè est proprius Sacerdos, vt docuerunt Suar. disp. 24. sect. 4. num. 2. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 23. num. 10. Coninch. disp. 14. dub. 17. num. 265. Bonac. disp. 2. de excommunicat. quæst. 3. num. 15. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 6. & alij. Ex quo fit delegata alicui Sacerdoti potestate absoluedi à peccatis, & penitentia sacramentum ministrandi censure concessa facultas ab excommunicatione absoluedi, vt potest quæ absolutioni peccatorum præmittenda est; concessio enim vno, & alterum sine quo commode illud vnum præstari nequit concessum censetur, argum. cap. præterea de officio delegati, & leg. 2. de iurisdic. omnimodis.

Quinimò Parochus etiam Sacerdos non sit, poterit ab hæc excommunicatione absolvere; quia hæc absolutio non est actus Ordinis, sed iurisdictionis, quæ Parocho non Sacerdoti competit. Et licet in dicto cap. nuper expressè dicatur hanc absolutionem præstandam esse à proprio Sacerdote, id dictum est, non quia necessarium, sed quia frequentius Parochus est Sacerdos, sicut etiam sub nomine Episcopi non solum consecratus, sed etiam non consecratus, & qui iurisdictionem quasi Episcopalem habet intelligitur. Sicuti tradit Hugolin. tab. 3. de censur. cap. 4. §. 2. n. 2. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 23. num. 7. Suar. disp. 24. sect. 4. num. 4. Fillucius tract. 13. cap. 7. quæst. 6. num. 140. Bonac. disput. 2. de excommunicat. quæst. 3. num. 14.

Difficultas autem est, An simplex Sacerdos, qui solum à venialibus potest absolvere, absolvere possit ab hæc excommunicatione? Affirmat Nauarr. cap. 27. num. 25. & num. 39. & in cap. placuit num. 5. de penitentia, dist. 6. Alfonso Vindal. in suo candelab. 2. part. tract. de excommunicat. num. 12. Tolet. lib. 1. sum. cap. 17. num. 7. Inclinat Tabiena verbo Absolutio 2. num. 5. Armilla num. 38. Felin. cap. 38. Felin. cap. 2. de excommunicat. cap. 2. in fine. Mouentur; quia hæc excommunicatio regulariter ob culpam venialem contrahitur, ergo potes à culpa veniali absolvere, videtur ab hæc excommunicatione absolvere potes; cum hæc absolutio peccatorum absolutioni præmittenda sit. Et hæc ratio probat hanc absolutionem à simplici sacerdote concedi posse, tamen absoluendus peccatis mortalibus affectus sit, vel illa excommunicatio ob culpam venialem fuerit contracta, vt placuit Felino, Armilla, & Hurtado locis citatis. Quando autem excommunicatio minor ob culpam venialem incurta est, nec excommunicatus villo peccato mortali grauatur, inquit Nauarr. & Tolet. simplex Sacerdos censendus est proprius Sacerdos illius excommunicati, cum possit eum absolvere à vinculo, quo ligatus est.

Sed contrarium longe probabilius est, simplicem inquam Sacerdotem non habere potestatem absoluedi ab hæc censura, vt colligitur ex dicto capite nuper. vbi interrogatus Pontifex, An simplex Sacerdos ab hæc censura absolvere possit, respondit absolvere posse Episcopum proprium, vel Sacerdotem proprium. Ergo manifestè indicat simplicem Sacerdotem nullam potestatem habere; aliàs non exprimeret proprium Episcopum, vel Sacerdotem; cum ab alieno Episcopo, vel Sacerdote hæc absolutio obtineri posset. Ratio verò est: quia hæc absolutio cum ab absolutione à peccatis distincta sit, pertinetque per se ad iurisdictionem contentiosam, nemini competere potest, nisi ei à iure, vel ab homine iurisdictionem habente concedatur. Atqui simplici Sacerdoti nullibi hæc potestas reperitur concessa. Nam in cap. nuper, non alieno Sacerdoti, sed proprio conceditur, proprius autem Sacerdos est qui à quibuscunque peccatis sibi subditum absolvere per se potest, non verò qui tantum potest à peccatis venialibus. Neque ex eo quod Sacerdoti simplici concessa à iure sit potestas à peccatis venialibus absoluedi, inferri debet posse ab hæc excommunicatione ob peccatum veniale incurta absolvere; quia vt dixi, latè differt hæc absolutio censure ab absolutione à peccatis; aliàs qui posset à mortalibus absolvere, posset etiam ab excommunicatione maiori ob eorum causam incurta, quod non est dicendum. Atque ita post alios antiquiores defendit Caiet. in sum. verbo Absolutio, in fine. & verbo Excommunicatio minor. & 1. opuscul. tract. 7. q. 7. unica, vers. ad 2. Couarru. cap. alma 1. p. §. 12. num. 7. Sotus in 4. d. 22. quæst. 2. art. 3. vers. tertium ergo membrum. Henric. lib. 13. cap. 18. num. 5. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 23. n. 9. Hugolin. tab. 3. cap. 4. §. 2. n. 2. Suar. disp. 7. de censur. sect. 4. n. 17. Coninch. disp. 14. dub. 17. in fine. Auila 2. p. cap. 7. disp. 1. dub. 2. Fillucius tract. 13. cap. 7. quæst. 3. Bonac.

Bonac. disp. 3. de excommuni. 7. 3. num. 1. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. in fine. & alij apud ipsos.

Quoad formam abolitionis ab hac censura nulla est determinata; sed illa sufficit, quae voluntatem absolventis exprimit. Satisfactionem seu cautionem iuratoriā praestare aliāque caeremonias adhibere etiam in foro exteriori necessarium non est. Vt ex communi sententia docuerunt Syluest. verbo Absolutio 3. n. 5. Sotus in 2. d. 22. quest. 2. art. 3. vers. tertium ergo membrum. Hugolin. tab. 3. cap. 12. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 23. in fine. Suar. disp. 2. 4. sect. 4. ad finem. Fil-lucius tract. 13. cap. 7. q. 8. num. 143. Bonac. disp. 2. de excommuni. 4. 3. in fine. & alij.

DISPUTATIO III.

De excommunicationibus tam in corpore iuris, quam extra contentis.



hac Disputatione praecedens Disputatio de excommunicatione lucidior erit. Variæ sunt excommunicationes tam in corpore iuris, quam extra contenta. Sed quia inter eas præcipuum locum obtinent quæ ferri in Cæna Domini promulgantur, quæque appellantur excommunicationes bullæ Cænae Domini, ea de causa ab ipsis exordium sumimus.

Nota Lector ea quæ tota ferè hac Disputatione dicentur, intelligenda esse pro locis, in quibus bulla Cænae vigorem habet, non autem pro regnis aut Prorinciis ubi non est recepta. Neque enim Theologi est sugere privilegia Regnorum, nec ea immuere.

PUNCTUM I.

Præmittuntur aliqua notabilia, pro clariori bullæ Cænae Domini intelligentia.

- 1. Adversus quamque personam profertur hæc excommunicationes.
2. Vt firmitatem habeant nihil amplius requiritur, quam earum authenticæ publicatio.
3. Durant quousque alij bullæ processus expeditantur.
4. Appellari possunt excommunicationes partim à iure, partim ab homine.
5. Hæc excommunicationes non multiplicantur, ex eo quod à Pontifice in hac bulla, vel in corpore iuris sunt inserta.
6. Si casus aliquis omittatur in nova bulla, qui fuit in antiqua contentus eo ipso desinit obligare.
7. Privilegia reuocata in una bulla, si in sequenti non reuocentur, de nouo subsistunt.

Hæc excommunicationes ipso facto latas summus Pontifex profert, & promulgat feria V. in Cæna Domini, & ob hæc causam excommunicationes bullæ Cænae sunt appellatae. Profert autem aduersus quamcuque personam fidelem violantem præcepta ibidem contenta. Tum vt fides integre seruetur, tum vt seruetur vnio fidelium inter se cum Christo, cuique Vicario.

Vt autem prædictæ excommunicationes firmitatem habeant nihil amplius requiritur, quam earum authentica publicatio: nam est processus contra determinatam personam fieri non possit absque illius citatione, vtpote cuius defensionis est concessum. Secus verb processus seu constitutione, vel præcepto generaliter lato contra futurum delinquentem; quia à nemine eius efficaciam impediti valet. Vt notat Sayr. lib. 3. thesauri casuum conscientia, vbi de particulari. excommunicat. cap. 3. num. 4. Bonac. t. 3. de censur. q. 1. punct. 3. circa finem.

Durant verò prædictæ excommunicationes, quousque alij bullæ processus expeditantur, vt constat ex illis verbis bullæ circa finem: Volentes nostros processus, ac omnia, & quacumque his litteris contenta, quousque alij huiusmodi processus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur durare, vsque effectus omnino sortiri. Ex quo fit manifestè mortuo Pontifice ad hæc prædictas excommunicationes subsistere.

Hinc inter Doctores orta est controversia; An hæc excommunicationes appellandæ sint latæ à iure, vel ab homine? Nam Syluest. verbo Excommunicatio 7. num. 76. vers. trigel. primo. Nauarr. man. latino in explicat. bullæ Cænae Domini n. 2. 1. & cap. 2. n. 2. Vivald. in explicat. bullæ clausula volentes, &c. Salas de legib. disp. 1. sect. 9. num. 62. Bonacina aliis re-latis t. 3. de censuris in particulari disp. 1. quest. 1. p. m. 3. num. 1. censent censuras à iure appellari debere; eo quod mortuo censente censuras à iure appellari debent, & ad perpetuam rei memoriam Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars VI.

promulgentur, & in vi constitutionis. Econtra Sotus in 4. d. 22. quest. 2. art. 3. Tolet. lib. 1. sum. cap. 18. Becan. tract. de fides. cap. 1. quest. 8. num. 6. Suar. disp. 2. de censur. sect. 3. num. 2. & alij affirmant censuras ab homine latas appellandas esse, eo quod pro tempore determinato seruantur, scilicet noui bullæ processus promulgantur, cessanteque ea publicatione facta absque vlla reuocatione.

Sed questio est leuis momenti, & potius de nomine, quam de re, cum constet ob mortem Pontificis prædictas excommunicationes vim suam non amittere, cessare tamen absque vlla reuocatione ab eo puncto, quo noui processus fuerint publicati. Placet tamen sententia Sayri lib. 3. thesauri casuum conscientia, vbi de particulari. excommunicat. c. 1. num. 18. Reginaldi in praxi lib. 9. num. 210. prædictas excommunicationes neque esse propriè à iure, cum non sint perpetuæ ex se, sed absque vlla reuocatione cessent noua bulla expedita; neque esse propriè ab homine, cum mortuo censente non expirent. Sed esse medias inter sententias à iure, & ab homine latas, & de vtrâque natura participare. Neque obest latas esse ad perpetuam rei memoriam, quia ea verba appposita sunt non ad concedendam bullæ firmitatem perpetuam, sed ad excitandam perpetuam illius memoriam. Minus obest vltus vocis constitutionis, quæ communis est tum sententiæ à iure, tum ab homine latæ. Præterquam quod in principio bullæ hæc constitutio processus annalis appellatur.

Ad extremum duo aduertenda sunt. Primum hæc excommunicationes non multiplicari; eo quod à summo Pontifice in hac bulla expeditantur, sicutque in corpore iuris insertæ; quia res præcepta diuersa non est, sed eadem, & sub eodem fine, ideoque nullum est fundamentum, ex quo multiplicatio sumi possit, sicuti rectè notarunt Nauarr. cap. ita quorundam de Iudas notab. 1. 1. in gloss. vlt. num. 4. & 37. Suar. de censur. disp. 2. 1. sect. 1. m. 3. Reginald. lib. 9. praxi n. 228. ad finem. Bonac. t. 3. de censur. disp. 1. q. 1. punct. 5. n. 3.

Secundò aduerte, si in noua bulla expedita casus aliquis omittatur in antiqua bulla contentus, eo ipso ex vi bullæ nullam inducit obligationem, illam tamen inducet, si in corpore iuris fuerit contentus; quia esse casum expressum, vel omillum in bulla non variat iuris dispositionem. Vt docuerunt Nauarr. dicto notab. 1. 1. num. 5. Sayrus de particul. excommunicat. lib. 3. cap. 2. n. 5. Reginald. lib. 9. praxi num. 228. Bonac. t. 3. disp. 1. q. 1. punct. 5. num. 4. Quod intelligendum est, quando ius illud seclusa bulla vim suam obtinebat; secus si reuocatum esset, quia stante reuocatione ex vi bullæ robur accipere non potest, nisi dum in bulla fuerit renouatus. Excipit autem Sayrus lib. 3. thesauri casuum cap. 2. num. 5. Nisi illud antiquum consuetudine abrogatum fuerit; nam hæc abrogatio noua bullæ expeditione, in quo prædictum ius continetur cessat, & consuetudo iuri antiquo derogans interrumpitur. Quâ interruptione posita obligatio iuris antiqui succedit, tametsi in expeditione noua bullæ ius illud fuerit omillum; sed hæc exceptio difficultate non caret. Fateor namque prædictam consuetudinem interrumpi eo tempore, quo bullæ obligatio durat. Sed quia hæc interruptio non est sufficiens ad nouam consuetudinem introducendam, integritate antiquam derogandam; sed solum pro tempore, quo bullæ obligatio permanet; ea de causa ius antiquum consuetudine reuocatum firmitatem obtinere nullatenus potest.

Quod si aliqua privilegia fuerint in bulla reuocata, quorum reuocatio in subsequenti bulla omilla fuerit, est Sayrus dicto cap. 2. num. 5. censet valde probabile reuiuiscere, & robur accipere, ac si nunquam fuerint reuocata, maxime si in iure communi dicta privilegia fuerint inserta: oppositum existimat Bonac. disp. 1. de censur. in part. 9. 1. punct. 5. num. 3. quia prædicta reuocatione illud privilegium extinctum est, & privilegium semel extinctum non reuiuiscit absque noua illius concessione. Quare est reuocatio cesset; quia non adest noua privilegij concessio, privilegium denud robur accipere non potest. Sed responderi à Sayro possit privilegium illud reuocatione bullæ non esse absolute extinctum, sed solum suspensum, dum reuocatio bullæ vim suam obtinet. Etenim privilegium illud non alia ratione extinguitur, quam reuocatione, quæ in bulla continetur. At reuocatio bullæ non est absoluta, sed quousque noua bulla expeditur. Ergo vsque ad illud tempus privilegium reuocat, illo verò tempore accedente reuocatio cessat, & privilegium subsistit.

PUNCTUM II.

Expenditur excommunicatio in priori bulla clausula contenta aduersus Hæreticos, & Schismaticos.

- 1. Numerantur persona, aduersus quas summus Pontifex in hac clausula excommunicationem pronunciat.
2. Qui sint hæretici in hac clausula excommunicati.